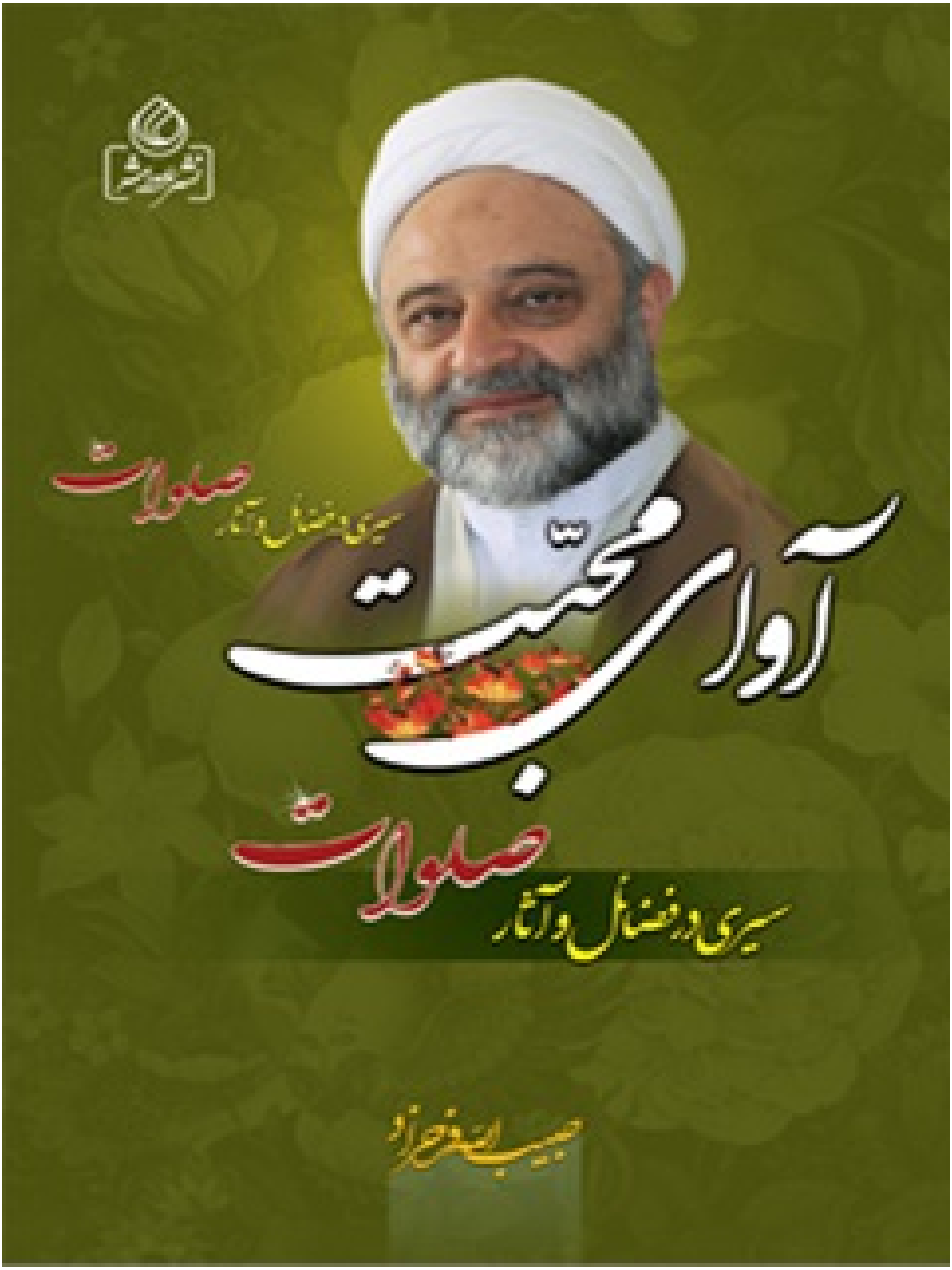

سیری در فضائل و آثار صلوات
آوای محبت
صلوات
سیری در فضائل و آثار
حبیب الله فرحزاد

بسم الله الرحمن الرحیم

آوای محبت: سیری در فضائل و آثار صلوات

نویسنده:

حبیب الله فرحزاد

ناشر چاپی:

نشر عطش

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

آوای محبت: سیری در فضائل و آثار صلوات

مشخصات کتاب

سرشناسه : فرحزاد، حبیب الله، ۱۳۴۱ -

عنوان و نام پدیدآور : آوای محبت: سیری در فضائل و آثار صلوات/ حبیب الله فرحزاد.

مشخصات نشر : قم: نشر عطش، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری : ۱۵۸ ص.؛ ۵/۱۴×۵/۲۰ س م.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۸۱-۸۴-۱

وضعیت فهرست نویسی : فاپا

یادداشت : عنوان عطف: آوای محبت.

یادداشت : کتابنامه: ص. [۱۵۲] - ۱۵۸؛ همچنین به صورت زیرنویس.

عنوان عطف : آوای محبت.

عنوان دیگر : سیری در فضائل و آثار صلوات.

موضوع : صلوات

موضوع : صلوات، خواص

موضوع : صلوات -- احادیث

رده بندی کنگره : BP۲۶۶/ف۵آ۳۵ ۸ ۱۳۹۲

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۷۷

شماره کتابشناسی ملی : ۳۳۸۵۱۱۱

ص: ۱

اشاره

فهرست مطالب

ص: ۷

ص: ۸

ص: ۹

پیشگفتار

حضرت آیت الله جوادی آملی در خاطرات خود آورده اند که یک وقت عازم زیارت بیت الله الحرام بودم. می خواستم به مکه مشرف شوم. مصادف با زمستان بود. آن روز هم هوا سرد بود و برف می بارید. برای عرض سلام و تودیع و خداحافظی، به محضر علامه طباطبایی رفتم. در زدم. تشریف آوردند دم در .

عرض کردم: عازم بیت الله هستم، خداحافظی می کنم. بعد عرض کردم: نصیحتی بفرمایید که به کار من بیاید و در این سفر توشه راه من باشد.

این آیه مبارکه را به عنوان نصیحت و زاد راه قرائت کردند. فرمودند:

خدای سبحان می فرماید:

فَاذْكُرُونِی أَذْكُرْكُم؛(۱) به یاد من باشید تا به یاد شما

باشم.

فرمودند: به یاد خدا باش تا خدا به یادت باشد.(۲)

یاد خدای بزرگ ریشه تمام فضائل و خوبی هاست. اگر ما

۱- سوره بقره، آیه ۱۵۲.

۲- حکایت های حج، ص ۸۰.

او را یاد کنیم، قطعاًاو هم ما را یاد خواهد کرد. غفلت از یاد خدا سر چشمه همه رذائل و بدی هاست.

اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنْسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ؛(۱) شیطان بر آنان چیره شده و خدا را از یادشان برده است.

غفلت از یاد خدا، یعنی آلت دست شیطان بودن و تسلط شیطان بر انسان است. در حقیقت سرنوشت انسان و سعادت و شقاوت او در گرو یاد خدا و غفلت از یاد اوست. این است که ذکر خدا راه روشن نیکبختی و خوش فرجامی است.

یکی از بهترین و جامع ترین ذکرها و دعاها، ذکر شریف صلوات است که خدای متعال بسیار صریح و روشن به آن امر فرموده است.

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا؛(۲) خدا و فرشتگان بر پیامبر درود می فرستند؛ ای کسانی که ایمان آورده اید، بر او درود بفرستید و سلام گویید و کاملا تسلیم فرمان اوباشید.

اگر در فضیلت و عظمت این ذکر نبود جز همین آیه، برای ما کافی بود. صلوات کار همیشگی خدای بزرگ و فرشتگان و کارگزاران هستی است.

۱- سوره مجادله، ایه ۶۹.

۲- سوره احزاب، آیه ۵۶.

جامعیتی که در ذکر صلوات هست، شاید در بقیه ذکرها نباشد. چرا که صلوات هم ذکر و یاد خداست و هم دعاو نیایش است. هم توسل به پیامبر و اهل بیت اوست و هم درخواست درود و رحمت الهی بر آن بزرگواران است. صلوات دعای مستجابی است که لبیک الهی در آن نهفته است.

برخی از ذکرها و زیارت ها و توسلات آثار و پاداش شگفت آوری دارد که بهت برانگیز است. فضائلی که برای زیارت امام حسین (عَلَیهِ السَّلام) و گریه بر آن حضرت در روایات آمده است، از این جمله است. عملی است که انسان را از گناهان پاک می کند و بهشت را بر او واجب می گرداند. آنچه در فضیلت ذکر صلوات آمده است هم از همین قبیل است.

نکته این همه آثار و فضائل ارزشمند و باور نکردنی چیست؟ شاید نکته مهم و رمز اصلی این همه آثار این باشد که این اعمال هر چند به ظاهر کم و کوچک به نظر می آید، ولی می تواند حلقه وصل ما به مبدأ همه خوبی ها، یعنی چهارده معصوم پاک باشد. «در دل دوست به هر حیله رهی باید کرد».

اگر این اتصال، قوی و محکم و زیاد شود، ما را از همه پلیدی ها پاک و به سر چشمه نیکی ها متصل می سازد و سعادت ابدی را نصیبمان خواهد کرد.

زوایای مختلف آثار و برکات صلوات به قدری زیاد است که جز در قیامت نمی توانیم آن را درک کنیم. صلوات نوری

ص: ۱۳

است که روح و جان و همه عوالم انسان را نورانی می کند و به سوی بهشت برین سوق می دهد.

صلوات ذکری است که موجب قبولی و استجابت دعاها می شود و در عین روانی در همه اوقات و مکان ها به آن سفارش شده است و آثار بسیار ارزشمندی دارد.

به فرموده یکی از بزرگان صلوات هم کار مداد را انجام می دهد و هم کار پاک کن را، هم گناهان را پاک می کند و هم حسنات را در نامه اعمال ما می نویسند.

همه اساتید و بزرگانی که محضر آنان را درک کرده ام، بدون استثنا، به این ذکر و بزرگی آن توجه می دادند.

امید است خوانندگان خوش فهم و درک و با محبت، از این اکسیر بزرگ که از اسرار و مواهب بزرگ الهی است و آن را به راحتی در اختیار ما قرار داده اند قدردانی کنند و با معرفت و محبت و اخلاص و شوق از این عطیه الهی بهره مند شوند. و بدانند که میزان درک فضائل و آثار ارزشمند آن، به میزان اخلاص و محبت به آن ذوات مقدسه بستگی دارد.

مدت ها بود که بسیاری از عزیزان درخواست می نمودند که آثار و فضائل صلوات با بیانی کوتاه در اختیارشان قرار گیرد. حق تعالی هم این توفیق بزرگ را نصیب بنده و دوستان عزیزم نمود که این مجموعه تقدیم شما خوانندگان عزیز و مهربان و اهل ولایت و محبت اهل بیت (صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَآلِهِ وَ سَلَّم) گردد.

ص: ۱۴

بر خود لازم می دانم از همه عزیزانی که در آماده سازی و نشر این اثر ماندگار تلاش نمودند، به ویژه برادر عزیزم

جناب آقای اسدی تشکر فراوان نموده و برای آنان بهترین ها را آرزو کنم.

امید است همه خوانندگان عزیز خصوصاً گویندگان و ذاکران و معلمان از این ره توشه در مجامع عمومی بهره جویند و همه را از این فیض بی کران الهی بهره مند سازند.

دعا گوی همه عزیزان

حبیب الله فرحزاد

قم مقدس - ۱۴ صفر ۱۴۳۵ برابر با ۲۹ آذر ۱۳۹۲

ص: ۱۵

پاداش بی شمار

چنـد چیز است که ثواب آن فوق العـاده است. یکی نمـاز جمـاعت است. وقتی در نمـاز جمـاعت شـمار نمـازگزاران از ده نفر بگـذرد، اگر همه آسـمان هـا کاغـذ و دریاها مرکب و درختان قلم شود و جن و انس به همراه فرشـتگان نویسـنده شونـد، نمی توانند ثواب یک رکعت آن را بنویسند.(۱)

از دیگر چیزهایی که ثواب آن فوق العاده است، این است که عده ای از امت پیامبر (صَـِلَّی اللهُ عَلَیهِ وَآلِهِ وَ سَـِلَّم) دور هم جمع شوند و با یاد پیامبر خدا، بر محمد و آل او صلوات بفرستند.

در روایتی آمده است که پیامبر خدا(صَـِلَّی اللهُ عَلَیهِ وَآلِهِ وَ سَلَّم) فرمودند: در شب معراج در عالم ملکوت و آسمان ها به فرشته ای برخوردم که هزار دست داشت و در هر دست هزار انگشت و با آنها محاسبه می کرد.

از جبرئیل پرسـیدم: این چه فرشـته ای است؟ گفت: این فرشـته موکّل قطرات باران است. می داند چند قطره باران از آسمان به زمین فرود آمده است، چند قطره به دریاها و چند قطره به

۱- العروه الوثقی، ج ۱،ص ۵۹۷؛ بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۵.

خشکی و بیابان ها ریخته است. همه را شمارش می کند.

پیامبر خدا(صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَآلِهِ وَ سَلَّم) از او پرسیدند: آیا چیزی هست که از محاسبه آن عاجز باشی؟ پاسخ داد: اگر امت شما دور هم جمع شوند و با یاد شما بر شما و اهل بیت شما صلوات بفرستند،شمارش ثواب آن از عهده من خارج است.(۱)

تخلق به اخلاق الهی

اگر صلوات هیچ خاصیتی جز تخلق به اخلاق الهی نداشته باشد، برای اهمیت والای آن کافی است. صلوات همکاری با خداست. در قرآن کریم فقط در یک جا «یا اَیُّها الَّذینَ آمَنوا» در وسط آیه آمده است. آن هم در آیه صلوات است:

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا؛(۲)خدا و فرشتگانش بر پیامبر درود می فرستند. ای کسانی که ایمان آورده اید، بر او درود فرستید و به فرمانش به خوبی گردن نهید.

صلوات همکار و همنوا شدن با خداست. و از این بالاتر اطاعت و امتثال امر الهی است.

«یُصَلُّون» یعنی دائما صلوات می فرستند. «صَلّوا» امر است و اگر دلیلی بر استحباب آن نباشد، ظاهرش وجوب است.

ص: ۱۸

۱- رجوع کنید به: مستدرک الوسائل، ج ۵ ص ۳۵۵، به نقل از تفسیر ابوالفتوح رازی.

۲- سوره احزاب، آیه ۵۶.

در هر صورت صلوات فرمان خداست. اگر کسی می خواهد همیشه فرمان خدا را امتثال کند و صفات و اخلاق خدایی در او به وجود بیاید، باید دل و جانش را با ذکر صلوات بر محمد و آل محمد نورانی کند.

سید روزها

خداوند برای هر چیزی سیدی قرار داده است. سید ایام و روزها روز جمعه است. چنان که پیامبر خدا(صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَآلِهِ وَ سَلَّم)در ضمن روایتی فرمودند:

ما خَلَقَ اللهُ شَیئاً اِلّا جَعَلَ لَهُ سَیِّداً ... وَالجُمُعَهُ سَیِّدُ الأَیّامِ وَ رَمَضانُ سَیِّدُ الشُّهُورِ وَ اِسرافیلُ سَیِّدُ المَلائِکه وَ آدَمُ سَیِّدُ البَشَرِ وَ اَنَا سَیِّدُ الأَنبیاءِ وَ عَلِیٌّ سَیِّدُ الاَوصیاءِ؛(۱)

خداوند چیزی را نیافرید، جز آن که برای آن سید و سروری قرار داد ... جمعه سید روزهاست، رمضان سید ماه هاست، اسرافیل سید فرشتگان است، آدم سید بشر است و من سید انبیاو علی سید اوصیاست.

خداوند روز جمعه را سرور و سید روزها بر شمرده و فضائل و برکاتی برای آن قرار داده است. پیامبر خدا(صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَآلِهِ وَ سَلَّم) فرمودند:

اِنَّ یَومَ الجُمُعَهِ سَیِّدُ الاَیّامِ یُضاعَفُ اللهُ فیهِ الحَسَناتِ

ص: ۱۹

۱- الروضه، ص ۱۵۹، بحارالانوار، ج ۴۰، ص ۴۷.

وَیمَحُو فیه السَیِّئاتِ وَ یَرفَعُ فیه الدَّرجاتِ وَ یَستَجیبُ فیه الدَّعَواتِ وَ یَکشِفُ فیه الکَرُباتِ وَ یَقضی فیهِ الحَوائِجَ العِظامِ؛(۱)

روز جمعه سید روزهاست. خداوند در آن روز حسنات را دو چندان می گرداند، گناهان را محو می کند، درجات را بلند می گرداند، دعاها را اجابت می کند، غم و اندوه را برطرف می کند و حوائج بزرگ را روا می سازد.

برترین عمل در روز جمعه

بنابر این، روز جمعه را باید بهترین روزهای هفته بر شمرد و از برکات آن بهره مند شد. این است که برای این روز اعمال فراوانی ذکر شده است.

در میان اعمال بسیار روز جمعه که بهترین روز از روزهای هفته است، ذکر صلوات بر محمد و آل محمد برترین و با فضلیت ترین اعمال است. امام صادق(عَلَیهِ السَّلام) فرمودند:

مَا مِن عَمَلٍ اَفضَلُ یَومَ الجُمُعَهِ مِنَ الصَّلوهِ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ؛(۲)

در روز جمعه عملی برتر و با فضیلت ازصلوات بر محمد و آل محمد وجود ندارد.

و در روایتی دیگر از امام باقر (عَلَیهِ السَّلام) چنین نقل شده است:

ما مِن شَیءٍ یُعبَدُ اللهُ بِهِ یَومَ الجُمُعَهِ اَحَبُّ اِلَیَّ مِنَ

ص: ۲۰

۱- الکافی، ج ۳، ص ۴۱۴؛ بحارالانوار، ج ۸۶، ص ۲۷۴.

۲- الخصال، ج ۲، ص ۳۹۴؛ بحارالانوار، ج ۵۶ ص ۲۶.

الصَّلاهِ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ؛(۱)برای من چیزی که به آن در روز جمعه عبادت خدا شود، محبوب تر از صلوات بر محمد و آل محمد نیست.

سنگینی میزان اعمال

میزان اعمال یکی از مواقف بسیار مهم در روز قیامت است. در آن موقف اعمال انسان سنجیده و ارزش گذاری می شود. برخی از چیزها موجب می شود که میزان حسنات انسان سنگین شود. وجود آنها انسان را مایه دار می کند. در حقیقت میزان در وجود خود انسان است. یعنی با وجود آن چیزها، انسان رشد و کمال پیدا می کند و ارزش وجودی او افزایش می یابد.

محبت و ولایت اهل بیت(علیهم السلام)، تسبیحات اربعه، حسن خلق و صلوات بر محمد و آل محمد از اموری است که میزان حسنات انسان را سنگین می کند. از رسول خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) چنین روایت شده است:

خَمسٌ ما اَثقَلَهُنَّ فِی المیزانِ سُبحان اللهِ وَ الحَمدُ لله وَ لا اله اِلَّا الله وَ اللهُ اَکبَرُ وَ الوَلَدُ الصّالِحُ یَتَوَفّی لُمِسلِمٍ فَیَصبرُ وَ یَحتَسِبُ؛(۲)

پنج چیز است که در میزان اعمال بسیار سنگین و ارزشمند است: «سبحان الله» و

۱- الکافی، ج ۳، ص ۴۲۹؛ وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۳۸۸.

۲- الخصال، ج ۱، ص ۲۶۷.

«الحمـد لله» و «لا اله الا الله» و «الله اکب-ر» و فرزند صالح مسـلمانی که از دنیا رفته و او در مرگش صبر نموده و به حساب خدا گذارده است.

مـا یُوضَعُ فِی میزانِ امرِیءٍ یَومَ القیامَهِ اَفضَلُ مِن حُسنِ الخُلق؛(۱) در روز قیـامت چیزی بهتر و برتر ازحسن خلق در میزان انسان نهاده نمیشود.

از امام محمد باقر(عَلَیهِ السَّلام) نیز چنین نقل شده است:

اَثقَـلُ ما یُوضَعُ فِی المیزانِ یَومَ القیامَهِ الصَّلاهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اَهلِ بَیتِهِ؛(۲)سنگین ترین چیزی که روز قیامت در میزان گذارده می شود، صلوات بر محمد و اهل بیت اوست.

برترین دعا

از امام رضا(عَلَیهِ السَّلام) نقل شده که فرمودند:

اَفضَلُ الدُّعاءِ الصَّلاه عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ ثُمَّ الدُّعاءُ الِإخوانِ ثُمَّ الدُّعاءُ لِنَفسِکَ فیما اَحبَبتَ؛(۳)

برترین دعـا صـلوات بر محمـد و آل محمـد است و پس از آن دعـا برای برادران دینی و آن گـاه دعـا برای خود، در آنچه که دوست داری.

امام رضا(عَلَیهِ السَّلام) با فضیلت ترین و بهترین دعا را صلوات بر

۱- الکافی، ج ۲، ص ۹۹؛ بحارالانوار، ج ۷، ص ۲۴۹.
۲- وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۱۹۷؛بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۴۹ .
۳- فقه الرضا(ع)، ص ۳۴۵؛ بحارالانوار، ج ۹۰، ص ۳۲۲ ،ح ۲۵.

محمـد و آل محمـد معرفی کرده انـد. اگر بهـتر از آن دعـایی وجـود داشـت، حضـرت آن را معرفی می کردنـد. و از سـویی فرمودند:

اَلدُّعاءُ اَفضَلُ مِن قَراءَهِ القُرآنِ لِاَنَّ اللهَ عَزَّوجلَّ قالَ: قُل ما یَعبَؤُا بِکُم رَبّی لَو لا دُعائُکُم؛(۱) دعا برتر ازقرائت قرآن است؛

چون خداوند عزوجل می فرماید: «بگو اگر دعای شما نباشد، پروردگار برای شما ارجی قائل نیست.»

بنابر این، می توان گفت: ذکر صـلوات از قرائت قرآن برتر و بالاتر است و دعایی جامع تر، مختصـر تر و مفیـدتر از صـلوات بر محمد و آل محمد نمی یابید.

دری از عافیت

رسول خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) فرمودند:

مَن صَـلّی عَلَیَّ مَرَّهً فَتَـحَ اللهُ عَلَیهِ باباً مِنَ العافِیَهِ؛(۲)کسـی که یک بار بر من صـلوات بفرستد، خداوند دری از عافیت به روی او می گشاید.

عافیت نعمت بسیار بزرگی است. از پیامبر خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) پرسیدند: اگر شب قدر را درک کردیم، از خداوند چه بخواهیم؟ فرمودند: عافیت.(۳)

۱- مکارم الاخلاق، ص ۳۸۹؛ بحارالانوار، ج ۹۰، ص ۲۹۶. سوره فرقان، آیه ۷۷.

۲- مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۳۴؛ بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۶۳ ،ح ۵۲.

۳- مفاتیح الجنان، ص ۴۰۳، اعمال مشترک شب های قدر.

عافیت یعنی سلامت دین و دنیا و آخرت. یعنی جسم و روح و اطرافیانم، همه در صحت و امنیت به سر برند. همه نیازمند عافیتیم. در دعای زیبا و کوتاهی چنین می گوییم:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسأَلُکَ العَفوَ وَ العافِیَهَ وَ المُعافاهَ فِی الدُّنیا وَ الآخِرَهِ؛(۱)خداوندا! از تو عفو و بخشش، عافیت و سلامتی و معافات در دنیا و آخرت درخواست می کنم.

عافیت یعنی امنیت و سلامت از بلاها، بیماری ها و لغزش ها. و معافات یعنی این که ما از شر دیگران در امان باشیم و دیگران نیز از شر ما در امان باشند. و این دعای بسیار جامع و مهمی است.

کسی که یک مرتبه صلوات بفرستد، دری از درهای عافیت به روی او گشوده خواهد شد. یعنی رمز صحت و سلامت و امنیت دنیوی و اخروی، ارتباط با محمد و آل محمد است.

بنابر این، اگر می خواهید درهای عافیت به روی شما گشوده شود و گناهانتان منهدم گردد، این ذکر شریف را فراموش نکنید.

بهترین اذکار

ز خصوصیات مرحوم آیت الله گلپایگانی این بود که دائم الذّکر بود. در اوقات فراغت، حتی در راه رفتن و قبل از خواب،

۱- البلد الامین، ص۱۳؛ بحارالانوار، ج ۸۳، ص ۵۱؛ مفاتیح الجنان، ص ۵۹، تعقیبات مشترک.

تسبیح به دست مبارک شان بود و ذکر داشتند، ولی با صدای آهسته که مفهوم نبود. میل داشتم که بدانم آقا به چه ذکری مشغول هستند. هر چه دقت می کردم متوجه نمی شدم.

یک روز از ایشان سؤال کردم: آقا! ممکن است بفرمایید چه ذکری را انتخاب فرموده اید و به آن ممارست دارید؟

فرمودند: ذکری را بلندتر و نافع تر از صلوات نیافتم. من همیشه بر محمد و آل محمد صلوات می فرستم. دکتر به من سفارش کرده روزی یک ساعت راه بروید و روزی هزار قدم پیاده روی داشته باشید.

من روز اول این مقدار را با ذکر صلوات تنظیم کردم و حساب نمودم که این مسافت با چند صلوات انجام می شود، من هم در پیاده روی همان تعداد صلوات را می فرستم و به آن اکتفا می کنم.(۱)

هنگام دیدار

یکی از اوقات صلوات موقع دیدار است. هنگامی که دو مؤمن با هم دیدار می کنند، ابتدا سلام و پس از آن مصافحه می کنند. امام صادق(عَلَیه السَّلام) فرمودند:

اِنَّ مِن تَمامِ التَّحیَّهِ لِلمُقیمِ المُصافِحَهُ وَ تَمامِ التَّسلیمِ عَلی المُسافِرِ المُعانَقَه؛(۲) تکمیل تحیت و سلام و خوش

ص: ۲۵

۱- بر منبر خاطره، ص ۱۷۹ .
۲- الکافی، ج ۲، ص ۶۴۶ح ۱۵؛ تحف العقول، ص ۳۶۰.

آمدگویی، برای شخصی که به سفر نرفته است، مصافحه و دست دادن با اوست، و تکمیل سلام دربارهٔ کسی که از سفر آمده است، معانقه و در آغوش گرفتن

و دست به گردن همدیگر انداختن است.

مصافحه از سنت های بسیار ارزشمند پیامبر عظیم الشأن اسلام است. امام باقر (عَلَیه السَّلام) فرمودند:

اِنَّ المُؤمِنینَ اِذا التَقَیا فَتَصافَحا اَقبَلَ اللهُ عَزَّوَجلَّ عَلَیهِما بِوَجهِهِ وَ تَساقَطَت عَنهُمَا الذُّنوبُ کَما یَتَساقَطُ الوَرَقُ مِنَ الشَّجَرِ؛(۱)

چون دو مؤمن به یکدیگر برسند و مصافحه کنند، خدای عزوجل به آنها رو آورد و گناهانشان چون برگ درخت بریزد.

خود مصافحه پاک کنندهٔ گناهان است. هنگامی که بعد از مصافحه نام پیامبر بزرگوار اسلام که دل ها را به هم نزدیک تر می کند برده شود، بر قدرت این پاک کنندگی می افزاید. از این رو بعد از مصافحه توصیه به صلوات بر محمد و آل محمد شده است. رسول گرامی اسلام(صَلَّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) فرمودند:

هر دو بنده که برای خدا دوست یکدیگر باشند و با هم مصافحه کنند و بر من صلوات بفرستند، پیش از آن که از هم جدا شوند، حق تعالی گناهان گذشته و آیندهٔ هر دو را می آمرزد.(۲)

۱- الکافی، ج ۲، ص ۱۸۰، ح ۴؛ بحارالانوار، ج ۷۳، ص ۲۵.

۲- شرح و فضائل صلوات، ص ۱۳۵.

دعای مستجاب

صلوات هم ذکر است؛ چون در آن خدا را می خوانیم و هم دعاست؛چون از خدا می خواهیم که درود و برکات خود را بر محمد و آل محمد نازل کند. و این دعا از دعاهای مستجاب است، یعنی در آن لبیک خداوند وجود دارد. امام صادق(عَلَیه السَّلام) فرمودند:

اِذا دَعا اَحَدُکُم فَلیَبدَأ بِالصَّلاه عَلَی النَّبی صلی الله علیه و آله فَاِنَّ الصَّلاهَ عَلَی النَّبی صلی الله علیه و آله مَقبُولَهٌ وَ لَم یَکُنِ اللهُ لِیَقبَلَ بَعضاً وَ یَرُدَّ بَعضاً؛(۱)

هرگاه کسی از شما دعا می کند، باید دعایش را با صلوات بر پیامبر(صَلَّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) آغاز کند؛ چرا که صلوات بر پیامبر(صَلَّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) دعایی است که مورد پذیرش خداوند قرار می گیرد

و این گونه نیست که خداوند بخشی از دعا را بپذیرد و بخشی دیگر را نپذیرد.

اصلاً بر اساس برخی از روایات، دعا بدون صلوات مستجاب نمی شود. راه برای همه، حتی برای پیامبران بسته است، جز این که به پیامبر و آلش (عَلَیه السَّلام) متوسل شوند.

راه رهایی از بحران

در روایات آمده است که هرگاه امت های گذشته دچار بحرانی می شدند، می آمدند پیش پیامبرشان که چه کنیم؟ به بن بست خورده ایم. و آن پیامبر می فرمود: راه اجابت دعا و رهایی

۱- الامالی للطوسی، ص ۱۷۲؛ بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۵۴.

از بحران این است که به پیامبر آخر الزمان و خانـدانش درود بفرستید و خداوند را به آنان قسم بدهید و آنان را واسـطه درگاه خداوند قرار دهید.(۱)

عبور از صراط

عبور از صـراط از مهم ترین مراحل سـعادت بشـر است. اساس عبور از صراط در آخرت، عبور از صراط در دنیاست. یعنی اگر کسـی بتواند به راحتی از صـراط دنیا عبور کند، از صراط آخرت نیز عبور کرده است. در حقیقت صراط آخرت تجسم صراط دنیاست.

این است که در هر نمازی دو مرتبه از خداوند می خواهیم که ما را به صـراط مسـتقیم خودش که همان راه اهل بیت(صَـلَّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) است، هادی و رهنمون باشد.

ارتبـاط و پیونـد بـا اهل بیت(صَـلَّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَـلَّم) یکی از عوامل مهم عبور از صـراط، بلکه خود عبور از صـراط است. چیزی که قرار گرفتن در صراط اهل بیت(صَلَّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) را برای ما آسان و روان می کند، ذکر و یاد آنان است.

از این رو، در روایات به ذکر صـلوات بر محمد و آل محمد(صَـلَّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) فراوان توصیه شده است و آن را یکی از عوامل عبور از صراط دانسته اند.

۱- رجوع کنید به: بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۶۱،ح ۴۸.

از نبی مکرم اسلام(صَلَّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) چنین روایت شده است:

الصَّلاهُ عَلَیَّ نُورُ الصِّراطِ وَ مَن کانَ لَهُ عَلَی الصِّراطِ مِنَ النّورِ لَم یَکُن مِن اَهلِ النّارِ؛(۱) صلوات بر من نور صراط است و کسی که برای او بر صراط نور باشد، از اهل آتش نیست.

صلوات نوری است که راه سعادت را برای انسان روشن می کند. کسی که نور دارد، به بیراهه نمی رود و در دره های ضلالت فرو نمی افتد و به لغزشگاه ها گرفتار نمی آید. و راه سعادت و بهشت را که روشن ترین راه است، در پیش می گیرد و سرانجامی جز بهشت نخواهد داشت.

عطای بزرگ تر

یکی از برتری های پیامبر خاتم بر سایر انبیا، ذکر صلوات است که خداوند به پیامبر اسلام اختصاص داده است.

از امام موسی بن جعفر(عَلَیه السَّلام) روایت شده است که یک نفر یهودی به محضر مبارک امیر المؤمنین (عَلَیه السَّلام) رسید و دربارهٔ فضیلت خاتم الانبیا(صَلَّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) بر سایر انبیا(صَلَّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) پرسید و گفت: حق تعالی فرشتگان را به سجدهٔ آدم(عَلَیه السَّلام) امر کرد. امیر المؤمنین(عَلَیه السَّلام) فرمود:

وَ قَد اَعطَی اللهُ مُحَمَّداً صَلَّی الله علیه و آله اَفضَلَ مِن ذلِکَ وَ هُوَ اَنَّ اللهَ صَلّی عَلَیهِ وَ اَمَرَ ملائِکَتَهُ اَن یُصَلُّوا عَلَیهِ وَ تَعَبَّدَ جَمیعَ خَلقِهِ بِالصَّلاه عَلَیهِ اِلی یَومِ القیامَهِ؛

۱- جامع الاخبار، ص ۶۰؛بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۶۴.

به راستی خداوند برتر از آن را به محمد(صَلَّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) کرامت نمود؛ زیرا که خودش بر او صلوات فرستاد و به فرشتگان امر فرمود که بر او صلوات فرستند و عبادت عبادت کنندگان را تا

روز قیامت، در صلوات بر آن حضرت قرار داد و فرمود: إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا؛(۱)خدا و فرشتگان بر پیامبر درود می فرستند، ای کسانی که ایمان آورده اید، بر او درود فرستید و به فرمانش به خوبی گردن نهید.

و هر کس در حال حیات یا بعد از وفات رسول خدا(صَلَّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم)، بر آن حضرت صلوات فرستد، حق تعالی در برابر هر صلوات ده صلوات بر آن کس می فرستد و ده حسنه به او عطا می فرماید.

و نیز فرمودند:

و هر کس بعد از وفات آن حضرت بر او صلوات بفرستد، آن حضرت بر او مطلع می شود و بر آن کس صلوات و سلام می فرستد، مثل صلواتی که فرستاده است.

و حق سبحانه و تعالی، دعای امت او را، در هر چه از پروردگار درخواست نمایند، موقوف می دارد و به اجابت نمی رساند، تا آن که بر آن حضرت صلوات فرستند.

فَهذا اَکبَرُ وَ اَعظَمُ مِمّا اَعطَی اللهُ آدَمَ؛ و این بزرگ تر و

ص: ۳۰

۱- سور احزاب، آیۀ ۵۶.

عظیم تر است از چیزی است که به آدم(عَیَه السَّلام) عطا فرمود.(۱)

دعای فرشتگان

یکی از برکات صلوات این است که انسان مورد لطف و مغفرت خداوند قرار می گیرد و فرشتگان برای او دعا می کنند. از پیامبر گرامی اسلام(صَلَّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) دربارهٔ این آیه سؤال کردند:

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِکَتَهُ یُصَلُّونَ عَلَی النَّبِیِّ یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَیْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِیمًا؛(۲) خدا و فرشتگان بر پیامبر درود می فرستند،

ای کسانی که ایمان آورده اید، بر او درود فرستید و به فرمانش به خوبی گردن نهید.

پیامبر خدا فرمودند:

هذا مِنَ العِلمِ المَکنُونِ وَلَولا اَنَّکُم سَأَلتُمونی عَنهُ ما اَخبَرتُکُم بِهِ؛

این آیه علم مکنون و پوشیده از خلق است. اگر شما دربارهٔ آن نمی پرسیدید، من از آن به شما خبر نمیدادم و تفسیر آن را بیان نمی کردم.

حقیقت این است که خداوند دو فرشته را مأمور کرده و همراه من اند که هر گاه از من نام برده شود و یادی بشود و کسی از امت من بر من صلوات بفرستد،

آن دو فرشته برای او دعا می کنند و می گویند: «غَفَر اللهُ لَکَ؛ خداوند گناهانت را بیامرزد!» و خداوند و فرشتگان همه آمین می گویند.

۱- بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۶۹؛مستدرک الوسائل، ج ۵،ص ۳۳۳.

۲- سورهٔ احزاب، آیهٔ ۵۶.

و اگر نامی از من برده شد و بر من صلوات نفرستد، آن دو فرشته نفرین می کنند و می گویند: «لا غَفَر اللهُ لَکَ؛ خداوند تو را نیامرزد!» و خداوند و سایر

فرشتگان آمین می گویند.(۱)

یعنی خداوند آن دعای فرشتگان را اجابت می کند. بنابر این، اگر کسی می خواهد دعای خداوند و فرشتگان بالای سر او باشد، این ذکر شریف را فراموش نکند.

نجات فرشتگان

نجات انسان و فرشتگان و همه خلایق در پرتو توسل و پیوند و اتصال به محمد و آل محمد است.

در روایت آمده است که روزی جبرئیل (عَلَیه السَّلام) نزد رسول خدا(صَلَّی اللهُ عَلَیه وَ آلِهِ وَ سَلَّم) آمد و گفت: یا رسول الله، امروز چیز عجیب و غریبی را مشاهده کردم. در وقت نزول از آسمان گذرم به کوه قاف افتاد و در آنجا نالهٔ دلخراش و جگر سوزی شنیدم. فهمیدم درمانده ای آنجاست که نیازمند یاری است.

به دنبال آن ناله رفتم. فرشته ای را دیدم که پیش از آن او را در آسمان به عظمت هر چه تمام تر دیده بودم که بر تختی از نور می نشست و هفتاد هزار فرشته در خدمت او صف زده می ایستادند. و چون نفس می زد، ملائکه از نفس او خلق می شدند.

۱- مفتاح الفلاح، ص ۳۹؛ مرآه العقول، ج ۱۲، ص۱۰۹؛ بحارالانوار، ج ۸۲، ص۲۷۹.

او را دیدم که با دلی خسته و با جانی شکسته، بر زمین افتاده است. از حال او پرسیدم، گفت: «در شب معراج پیامبر اسلام، بر تخت خود نشسته بودم و به تعظیم آن حضرت نپرداختم. و آن طور که باید تکریم نکردم و به این عقوبت مبتلا شدم. تو شفیع من شو و از حضرت حق عفو مرا درخواست کن».

من به درگاه احدیت، بسیار تضرع کردم و بخشش او را درخواست نمودم. از جانب رب الارباب خطاب رسید:

«به او بگو: اگر مغفرتِ لغزش و عفو گناه خود را می خواهی، بر حبیب من صلوات بفرست تا به مقام اکرام خود برگردی».

من جریان را به آن فرشته گفتم و او بر شما صلوات فرستاد. به برکت آن بال اقبال و کرامت او رویید و از مرکز خاک به محیط افلاک پرواز کرد و به محل قرب رسید.(۱)

مجلس حسرت بار

ذکر شریف صلوات از ذکرهایی است که انسان به خاطر کوتاهی در آن، در روز قیامت حسرت می خورد.

از امام صادق (عَلَیه السَّلام) روایت شده است که رسول خدا(صَلّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) فرمودند:

۱- شرح و فضائل صلوات، ص ۴۹.

ما مِن قَومٍ اجتَمِعُوا فِی مَجلِسٍ فَلَم یَذکُرُوا اسمَ اللهِ

عَزَّوَجَلَّ وَ لَم یُصَلُّوا عَلی نَبِیِّهِم اِلَّا کانَ ذلِکَ المَجلِسُ حَسرَهً وَ وَبالاً عَلَیهِم؛(۱)

هر مجلسی که گروهی در آن گرد هم آیند و نام خدای عزوجل را نبرند و بر پیغمبر(صَلَّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) صلوات نفرستند، آن مجلس مایهٔ حسرت و زیان بر آنها خواهد بود.

چون می توانستند در آن مجلس با یاد خدا و ذکر صلوات بر پیامبر و آلش به مقام و جایگاهی بلند دست یابند و با ترک آن ضرری هنگفت نصیبشان خواهد شد. و این زمانی روشن می شود که ارزش و درخشش نور صلوات را در قیامت مشاهده کنند.

مجلسی که بوی تعفن میدهد

در مجالس که جمع می شویم، نوعا حرف دنیا زده می شود، یا حرف هایی که مورد نیاز نیست، یا خدایی ناکرده حرف هایی که منجر به غیبت می شود و نقل قول هایی که از آنها بوی گناه می آید.

لذا در روایات ما بسیار سفارش شده است که در مجالس سعی کنید یاد خدا و درود و صلوات بر پیغمبر خدا را فراموش نکنید؛ چرا که توجّه به خدا و ذکر صلوات باعث می شود که ظلمت ها و تاریکی از مجلس برود، شیاطین دور بشوند و

۱- الکافی، ج ۲، ص ۴۹۷؛ مکارم الاخلاق، ص ۲۷۵؛ بحارالانوار، ج ۹۰، ص ۱۶۱.

مجلس نورانی شود و وزر و وبال گردنگیر ما نشود.

اگر در مجالس و نشست های خود، از ذکر شریف صلوات غافل شویم، علاوه بر از دست دادن فضیلت بزرگی که با ذکر صلوات می توان به دست آورد، فضایی که با این ذکر شریف معطر و نورانی نشود، بوی تعفن به خود خواهد گرفت.

از جابر بن عبدالله انصاری روایت شده است که رسول خدا(صَلِّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) فرمودند:

گروهی که در مجلسی جمع شوند و از آن مجلس متفرق گردند و بر من صلوات نفرستند، با بوی بدی که از بوی مردار گندیده تر باشد، متفرق خواهند شد.(۱)

سعی کنید در هر مجلسی که وارد می شوید، حتماً آن مجلس را به ذکر شریف صلوات معطر کنید و فضای آن را نورانی گردانید، تا از حسرت روز قیامت مصون و محفوظ بمانید.

وسیلهٔ قرب به پیامبر

محبت اهل بیت(صَلِّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) اساس دین ماست. چنان که پیامبر خدا(صَلِّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) فرمودند:

اَساسُ الِاسلامِ حُبّی وَ حُبُّ اَهلِ بَیتی؛(۲)اساس و پایهٔ

۱- شرح و فضائل صلوات،ص ۵۷،به نقل از جلاء الافهام،ص ۴۶،ح ۶۸.

۲- دلائل الصدق، ج ۴، ص ۲۱۵؛ شرح الاخبار، ج ۳، ص ۵۱۵.

اسلام، محبت من و محبت اهل بیت من است.

اگر کسی دیگری را دوست دارد، وسیلهٔ قرب و وصول و رسیدن به او را نیز دوست دارد و در جست و جوی آن است.

یکی از نشانه های محبت درونی این است که انسان همواره به یاد محبوب خود باشد و نامش بر زبان او جاری گردد.

بنابر این، کسی که به دنبال قرب و وصول به محمد و آل محمد است، باید ذکر شریف صلوات را زیاد بر زبان جاری کند. که گویای محبت حبیب خدا و اهل بیت(صَلِّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) است. پس هر چه عشق و علاقه به این خاندان دارید، باید بر ایشان صلوات بفرستید.

اصول دین در صلوات

مرحوم حاج آقای دولابی می فرمود: خداوند متعال اصول دین را در صلوات گنجانده است. اصول دین که پنج اصل مهم و اساسی دین است در صلوات آمده است. ببین صلوات چقدر مهم است!

وقتی می گوییم: «اللّهم»، اقرار به توحید است. هنگامی که نام پیامبر را می آوریم و بر او درود می فرستیم، نبوت را پذیرفته ایم. آل پیامبر را که ذکر می کنیم، این امامت است. حق این ها را که ادا کردی، عدالت است؛ یعنی عدل را هم پیاده کرده ای. وقتی به شما جزا و مزد بدهند، قیامت و معاد است.

بنابر این، در این ذکر مختصر خدای متعال اصول دین را پیاده کرده است. صلوات بر محمد و آل محمد اصل و مغز دین است.

رمز اجابت دعا

در روایت آمده است که رمز اجابت دعا یاد پیغمبر و اهل بیت گرامی اوست. اگر کسی در دعاهایش خدا را به اینها قسم ندهد، دعایش مستجاب نمی شود. حتی روایات فراوانی از اهل سنت در این باره نقل شده است. پیغمبر خدا(صَلّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) فرمود:

لا یَزالُ الدُّعاءُ مَحجُوباً حَتّی یُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ؛(۱) دعا همواره در حجاب است تا این که دعا کننده بر محمد و آل محمد درود بفرستد.

یعنی دعاهایی که می کنید، در پرده و حجاب است و درها باز نمی شود و لبیک اجابت نمی آید، مگر این که رمز باز شدن درهای اجابت را بگویید. هر در بسته ای کلیدی دارد. باید با آن کلید قفل را باز کرد و در بسته را گشود.

حضرت آدم(عَلَیه السَّلام) چهل سال ناله کرد، ولی چون رمز را نمی دانست، برای او فایده ای نداشت. تا آن هنگام که جبرائیل آمد و رمز را به او یاد داد و گفت: خدا را به این نام ها قسم بده ،آن گاه در باز شد.(۲)

۱- الکافی، ج ۲، ص ۴۹۱؛ بحارالانوار، ج ۹۰، ص ۳۱۶.
۲- نگاه کنید به: بحارالانوار، ج ۱۱، ص ۱۹۲.

ان شاء الله هیچ گاه این رمز را فراموش نکنیم: صلوات بر محمّد و آل محمّد. فرمودند:

ما مِن عَبدٍ مَکروبٍ یَخلُصُ النِّیَّهَ وَ یَدعُوبِهِنَّ اِلّا استَجابَ اللهُ لَهُ؛(۱) هر بندهٔ اندوهناکی که با صدق نیت، خدا را به حق محمد و آل محمد بخواند،

خداوند دعایش را مستجاب می کند.

یعنی اگر کسی خداوند را به حق محمد و آل محمد بخواند، دعایش ردخور ندارد و حتماً مستجاب خواهد شد.

نجات از آتش

در روایت دیگری آمده است که اگر کسی در جهنم متذکر نام پیغمبر و اهل بیت او شود، خداوند در آنجا آتش ها را خاموش می کند.

حدیث زیبایی نیز در «خصال» شیخ صدوق آمده است که امام باقر(عَلَیه السَّلام) فرمودند: بنده ای را که دارای جرم و گناه زیادی است، در جهنم می اندازند. هفتاد خریف که هر خریف هفتاد سال است - یعنی ۴۹۰۰ سال - در آتش جهنم است. هر چه دعا می کند فایده ای ندارد؛ چون رمز یادش رفته است.

بعد از حدود پنج هزار سال، نام پیامبر یادش می آید. آن گاه خدا را به حق محمد و آل او می خواند که به من رحم کن.

ص: ۳۸

۱- تفسیر فرات الکوفی، ص۵۷؛ بحارالانوار، ج ۲۶، ص۳۳۳.

خداونـد بـه جبرئیـل وحی می کنـد کـه بـه نزد بنـدهٔ مـن فرود آی و او را از آتش بیرون بیـاور. جبرئیـل او را بیرون می آورد. خداونـد متعال از او می پرسـد: ای بنـدهٔ من، چه مـدت در میان آتش بودی و مرا سوگنـد میدادی؟ عرض می کند: پروردگار من، از مدت آن آگاه نیستم.

خداونـد می فرمایـد: آگاه باشـید! به عزت و جلالم سوگنـد! اگر مرا به محمد و اهل بیتش فرا نخوانده بودی، خواری تو را در آتش به درازا می کشـیدم. ولی من بر خود حتم کرده ام که هر بنـده ای که مرا به حق محمـد و اهل بیتش بخوانـد، هر گناهی که میان من و اوست بیامرزم. و من امروز گناه تو را آمرزیدم.(1)

یعنی در جـایی که نام این خانواده هست، آتش کارساز نیست. اصـلاً آتش یعنی دوری از خـدا و دوری از اهل بیت(صَـلِّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) . بهشت قرب یعنی انس و همجواری با خدا و چهارده معصوم(صَلِّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) و خوب ها.

بنابر این، توسل به پیامبر و اهل بیتش(عَلَیهِمُ السَّلام) تنها وسـیله برای نجات از آتش دوزخ است و بهترین و کوتاه ترین توسل، صلوات بر محمد و آل محمد است. پیامبر خدا(صَلِّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) فرمودند:

لَن یَلِجَ النّارَ مَن صَلّی عَلَیَّ؛(2)کسی که بر من صلوات بفرستد، وارد آتش نمی شود.

ص: ۳۹

۱- الخصال، ج ۲، ص ۳۹۸، ح ۲؛ بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۱، ح ۱.

۲- جامع الاخبار، ص ۶۰؛ بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۶۴.

ذکر صلوات با آتش و جهنم سازگاری ندارد. اگر کسی بر ذکر صلوات مداومت داشته باشد، از آتش محفوظ می ماند.

نزدیک ترین مردم به پیامبر(صَلّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم)

روایات فراوانی راه نزدیک شدن به پیامبر خدا را برای ما ترسیم می کند. اگر یکی از مسیرها را طی کنیم، در حقیقت همهٔ راه های نزدیک شدن به پیامبر را طی کرده ایم؛ یعنی همه را جمع کرده ایم.

هر کس عبودیتش بیشتر است، به پیامبر خدا نزدیک تر است؛ چون جایگاه پیامبر خدا در آنجا قرار دارد. در نماز این گونه شهادت می دهیم: «اَشهَدُ اَنَّ مُحَمَّداً عَبدُهُ وَ رَسُولُه.» او در مقام عبودیت است.

هر کس خاکی تر است، هر کس در پیشگاه خداوند افتاده تر است، هر کس در عالِم نیستی و فنا بیشتر راه می رود، هر کس بیشتر جان به خدا داده است، هر کس بیشتر تفویض کرده است و هر کس بیشتر مرده است، آن کس جلوتر و به پیامبر نزدیک تر است.

زنده کدام است بر هوشیار

آن که بمیرد به سر کوی یار

مردن هم مراتب دارد. هر کس بیشتر مرده است، جلوتر است. خداوند به پیامبرش می فرماید: «اِنَّکَ مَیتٌ.»(۱)

۱- سورهٔ زمر، آیهٔ ۳۰.

در رأس همهٔ بندگان شایستهٔ خدا که موت کامل داشتند و در برابر خدای متعال تسلیم محض بودند، پیامبر خدا و بعد از ایشان امیر المؤمنین(عَلَیه السَّلام) است.

خداوند نمی فرماید که ای پیامبر ما، بعداً می میری، بلکه می گوید: «اِنَّکَ مَیتٌ؛ الآن مرده هستی.» یعنی در برابر ارادهٔ

حق تعالی هیچ اراده ای نداری؛ تسلیم محض! کسانی هم که به تو گرایش دارند، باید بمیرند؛ یعنی از خودشان بگذرند و خدا را ببینند. و کسانی به پیامبر خدا نزدیک ترند که مرده تر باشند.

باز در روایت آمده است: هر کس خوش اخلاق تر است، به پیامبر نزدیک تر است. یا هرکس که محبتش به پیامبر بیشتر است، به آن حضرت نزدیک تر است. و در رأس همه، امیر المؤمنین (عَلَیه السَّلام) قرار دارد که جان پیامبر است.

یکی دیگر از راه های نزدیک شدن به پیامبر خدا، درود و صلوات فرستادن بر آن حضرت است. پیامبر خدا(صَلَّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) فرمودند:

اَولَی النّاسِ بی یَومَ القیامَهِ اَکثَرُهُم عَلَیَّ صَلاهً فِی دارِ الدُّنیا؛(۱)نزدیک ترین مردم به من در روز قیامت کسی است که در دنیا بیشتر بر من صلوات بفرستد.

انسان کسی را که بیشتر دوست دارد، بیشتر یاد می کند، بیشتر دعایش می کند و دوستیش افزایش می یابد. چون کسی را که زیاد یاد کرد و دعا نمود، عشق و محبت او بیشتر در دلش

۱- بحارالانوار،ج ۹۱،ص ۶۳؛مستدرک الوسائل،ج ۵ ،ص ۳۳۴.

می نشیند و به او نزدیک تر می شود.

از هر طریق که بروید، به همین جا می رسید. این یک واقعیت است. و زیاد صلوات فرستادن بر پیامبر و آل او یکی از راه های آسان و سبک و سریع برای دست یافتن به این قرب است.

صلوات و آمرزش گناهان

روایات فراوانی داریم که یکی از خاصیت ها و برکات ذکر صلوات پاک کردن گناهان است. البته گوینده و مراتب اخلاص عمل هم تأثیر گذار است.

میزان تأثیر صلواتِ خود پیامبر، یا امام زمان(عَلَیه السَّلام)، یا ملائکه تا انسان های معمولی و کلاس های پایین متفاوت است. ولی صلوات به طور کلی این خاصیت و کاربرد را دارد که می تواند همهٔ گناهان را پاک کند. همانند برخی از شوینده ها که قدرت پاک کنندگی آنها بسیار بالاست و همه نوع چرک و آلودگی را پاک می کند.

این خاصیت صلوات است. بستگی به این دارد که شما با صدق و اخلاص خویش چقدر از آن بهره بگیرید. از پیامبر خدا(صَلَّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) نقل شده است:

مَن صَلّی عَلَیَّ کُلَّ یومٍ ثَلاثَ مَرّاتٍ وَ فی کُلِّ لَیلَهٍ ثَلاثَ مَرّاتٍ حُبّاً لی وَ شَوقاً اِلَیَّ کانَ حَقّاً عَلَی الله

ص: ۴۲

عَزَّوَجَلَّ اَن یَغفِرَ لَهُ ذُنوبَهُ تِلکَ اللَّیلَهَ وَ ذلِکَ الیَومَ؛(۱) کسی که هر روز سه مرتبه و هر شب سه مرتبه از روی محبت و اشتیاق به من، بر من صلوات بفرستد، سزاوار است که خداوند عز و جل گناهان آن شب و

روزش را بیامرزد.

از روی محبت یعنی دلش برای رسول خدا تنگ شده است و دوست دارد از او یاد کند. اصلاً دنبال ثواب و پاداش نیست.

هر چه میزان خلوص و معرفت زیادتر باشد، برکات صلوات هم بیشتر است. در فرمایشات معصومین(صَلَّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) هیچ گونه شک و تردید به خود راه ندهید.

قُولُکُم حُکمٌ وَ حَتمٌ؛(۲) سخنان شما حکمی حتمی و

تخلف ناپذیر است.

صلوات گناهان را پاک می کند. منطق پیامبر منطق وحی است. سخنش محکم و استوار و حتمی است. آنچه می گوید، بر اساس حقیقت است و یقینی است.

صلوات اتصال است؛ اتصال به پیامبر و اهل بیتش. قطره ای که به دریا متصل شود، پاک می شود. و صلوات از روی اخلاص و حقیقت اتصال می آورد.

۱- الدعوات، ص ۸۹؛ بحارالأنوار، ج ۹۱، ص ۷۰، ح ۶۳.

۲- من لا یحضره الفقیه، ج ۲، ص ۶۱۶؛ البلد الامین، ص ۳۰۲؛ مفاتیح الجنان، ص ۸۹۹، زیارت جامعۀ کبیره.

مقام خُلّت

از عواملی که موجب محبت و دوستی با خدا می شود، مداومت بر ذکر صلوات است. خداوند پیغمبر را خیلی دوست دارد. مراد و محبوب خدا از عالم پیغمبر است. لذا کسی که زیاد یاد پیغمبر خدا کند و برای او دعا کند، قطعاً مورد محبت خدا قرار می گیرد.

خداوند متعال حضرت ابراهیم(عَلَیه السَّلام) را به مقام «خُلّت» رساند. همهٔ انبیا به مقام خلّت و دوستی خاص خدا نرسیده اند؛ چون مقام بسیار بلندی است. همهٔ پیامبران دوست خدا بوده اند، ولی نه آن دوست خاص و صمیمی.

حضرت ابراهیم(عَلَیه السَّلام) که از همهٔ انبیا به پیغمبر خدا و امامان نزدیک تر بوده است، به مقام امامت و خلّت رسیده است. در روایتی از امام عسکری(عَلَیه السَّلام) آمده است:

اِنَّما اتَّخَذَ اللهُ اِبراهیمَ خَلیلاً لِکَثرَه صَلاتِهِ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اَهلِ بَیتِهِ صَلَواتُ اللهِ عَلَیهِم؛(1) خداوند حضرت ابراهیم(عَلَیه السَّلام) را به مقام خُلّت برگزید، به خاطر این که بر

محمد و آل محمد زیاد صلوات می فرستاد.

ابراهیم(عَلَیه السَّلام) آن محبوب حقیقی خدا را زیاد یاد می کرد و بر او درود می فرستاد.

اگر در روایات علل دیگری برای مقام خُلّت حضرت

۱- بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۵۴، ح ۲۳؛ علل الشرایع، ص ۳۴، باب ۳۲، ص ح ۳.

ابراهیم ذکر کرده اند، شاید آن هم فرع همین علت باشد؛ چون وقتی انسان محب اصلی را پیدا کرد، بقیهٔ چیزها همه شعاع آن است.

روایات اوصاف دیگری را هم برای حضرت ابراهیم برشمرده اند که موجب شده تا به این مقام دست یابد، ولی این علت کامل تر است.

محبوبیت الهی

از چیز هایی که موجب می شود انسان دوست خدا بشود، یعنی خداوند او را به دوستی برگزیدند، زیاد صلوات فرستادن بر محمد و آل محمد است؛ چون پیغمبر محبوب و حبیب خداست.

حبیب الله از لقب های پیغمبر ماست، هم به معنای فاعلی و هم به معنای مفعولی؛ یعنی هم محب خداست و هم محبوب خدا.

يُحِبُّهُم وَ يُحِبُّونَهُ؛(۱) خداوند آنان را دوست دارد و آنان نیز

خدا را دوست دارند.

اصلاً شاید بتوان گفت: تنها محبوب خدا در دنیا پیامبر است و همهٔ خوب ها و خوبی های عالم هم در اوست.

یکی از بزرگان می فرمود: خوب است انسان بیش از یک معشوق نداشته باشد. خداوند احد است و یک معشوق هم

۱- سور مائده، آیهٔ ۵۴.

بیشتر نـدارد و آن هم پیـامبر است. همـهٔ امام ها و پیغمبرها و نور حضـرت زهرا(عَلَیها السَّلام) هم در او هست. یکی یعنی همه. امیر المؤمنین فرمود:

کُلُّنا مُحَمَّدٌ؛(۱) همهٔ ما محمدیم.

خداونـد است و محبوبش. همهٔ خوبی ها در محبوب اوست. این قدر وجود او وسـعت و گسترش دارد! قرآن از زبان فرشـتگان می فرماید:

رَبَّنا وَسِعتَ کُلَّ شَیءٍ رَحمَهً وَ عِلماً؛(۲) پروردگارا!

رحمت و علم تو همه چیز را فرا گرفته است.

شاید مراد از رحمت در این آیهٔ شـریفه، وجود نازنین پیامبر عظیم الشأن اسـلام (صَلَّی اللهُ عَلَیه وَ آلِهِ وَ سَلَّم) و سعهٔ وجودی آن حضرت باشد.

بنابر این، اگر کسی می خواهد محبوب شود، یکی از راه هایش این است که به محبوب خدا زیاد دعا کند.

برخی از پـدر و مادرها خیلی بچه شان را دوست دارنـد و یک فرزنـد هم بیشتر ندارند. خداوند پس از چهل سال به آنان یک فرزند داده است. همهٔ محبت و عشقشان در آن فرزند است. هر چه دارند فدای او می کنند.

این فرزند برای آنان محبوب بالذات است، اما رفقای این فرزندشان را هم دوست دارند؛ چون بوی فرزندشان را

۱- المناقب للعلوی، ص ۷۵؛بحارالانوار، ج ۲۶، ص ۶.

۲- سورهٔ غافر (مؤمن)، آیهٔ ۷.

می دهند. آنچه متعلق به این فرزند است، همه را دوست دارند؛ وسائل، لباس ها و ... .

در روایات آمده است که محبوب حقیقی خداوند متعال همین پیامبر است. اگر شما می خواهید شعاع آن محبت شما را هم بگیرد، پیامبر را محبوب بدارید و بر او و آلش صلوات بفرستید.

پیغمبر لب هایم را بوسید

از مرحوم آیت الله آخوند ملا علی معصومی همدانی نقل کرده اند که می فرمود:

روزی پیرمردی نورانی و ناشناس بر من وارد شد. احساس کردم بوی عطر دلپذیری از او استشمام می کنم. سلام کرد و نشست. هر لحظه آن بوی خوش توجه مرا جلب می کرد. همان جا ماند تا نوبت به او رسید. آمد پهلوی من نشست و گفت:

برای حساب خمس شرفیاب شده ام. صورت اموال خود را به دست من داد. از بس آن بوی عطر مرا جلب کرده بود، می خواستم از او بپرسم این چه عطری است که شما استفاده کرده اید؟

دیدم سؤال من ایهام دارد و شاید برداشت کند که من می خواهم از آن عطر برایم بیاورد. منصرف شدم و گفتم با

شئونات من مناسب نیست.

صبر کردم تا موقع رفتن او شد. خلاصه نتوانستم تحمل کنم. به ناچار از او دربارهٔ آن عطر سؤال کردم.

خندید و در جواب گفت: آقا، اگر مرجع تقلید من نبودید ابراز نمی کردم، اما احترام شما بر من لازم است. می گویم، اما به شرط آنکه تا زنده هستم، آن را به کسی نگویید.

عادت من این است که زیاد صلوات می فرستم. از هر فرصتی استفاده می کنم و به ذکر صلوات مشغولم. شبی در عالم رؤیا محضر مبارک خاتم انبیا مشرف شدیم. ما سه نفر بودیم که در مقابل آقا قرار گرفته بودیم.

حضرت رو به ما کرد و فرمود: کدام یک از شما بیشتر بر من صلوات می فرستد؟

خواستم بگویم: من، پیش خود گفتم: از کجا که من بیشترین صلوات را بر آن بزرگوار می فرستم؟ آنها از ما فی الضّمیر افراد مطّلع هستند. سکوت کردم. مرتبهٔ دوم باز سؤال فرمود که کدام یک از شما بیشتر بر من صلوات می فرستد؟

باز به همین جهت ساکت ماندم. در مرتبهٔ سوم، حضرت فرمود:

شما بیشترین صلوات را بر من می فرستی، جلو بیا. بر خاستم و دو زانو در خدمت آن حضرت نشستم. آقا خم شد و لب های مرا بوسید.

از وقتی که حضـرت بوسه بر لبانم زد، این بوی خوش از من متصاعد است و من اصلاً از عطر استفاده نکردم و هرچه حمّام هم می روم و صـابون می زنم، اثر نـدارد و این بـوی خـوش از من جـدا نمی شود. البته هر کسـی این بوی خوش را استشـمام نمی کند، بلکه معدودی از افراد هستند که متوجه می شوند.

آن گاه فرمودند: من هم موفق شدم و جای بوسهٔ رسول اکرم(صَلَّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) را بوسیدم.

مرحوم آیت الله آخونـد همـدانی در سالهـای آخر عمر، تقریباً بینایی خود را از دست داده بود و از فاصـلهٔ بسـیار نزدیک کمی دید داشت، به قدری که نوشـته را می خواند. اما اگر کسـی بر او وارد می شد، تشـخیص نمی داد، بلکه سؤال می کرد، و او را معرفی می کردنـد. آن وقـت احوالپرسـی می نمـود و بـه مناسـبت صـحبت می کرد. ولی هرگـاه آن پیرمرد از در می رسـید، با استشمام آن بوی خوش، او را می شناخت و احتیاج به معرفی نداشت.(۱)

یاد پیغمبر(صَلَّی اللهُ عَلَیه وَ آلِه وَ سَلَّم) و در کنار یاد خدا

در روایتی در ذیل آیهٔ «اَقیمُوا الصَّلوه»(۲) آمده است : یعنی صلوات بر محمد و آل محمد را به پا دارید. خداوند می فرماید:

ص: ۴۹

۱- بر منبر خاطره، ص ۲۸۳.

۲- سورهٔ بقره، آیهٔ ۴۳.

قَد اَفلَحَ مَن تَزَکّی»؛(۱)یعنی رستگار شد کسی که خودش را تزکیه و پاک کرد، یا کسی که زکات داد.

خداوند در باب تزکیه در قرآن کریم می فرماید:

فَلا تُزَکُّوا اَنفُسَکُم؛(۲) پس خودستایی نکنید.

یعنی نگویید من خوبم.

اللهُ یُزَکّی مَن یَشاءُ؛(۳)خداوند است که هر کس را

می خواهد پاک می کند.

یعنی کسی که خودش را در معرض تزکیه قرار دهد، خداوند او را پاک خواهد کرد.

خداوند در آن آیه می فرماید: «قَد اَفلَحَ مَن تَزَکّی وَ ذَکَر اسمَ رَبِّهِ فَصَلّی»؛ یعنی رستگار شد کسی که بعد از پاکیزگی اسم ربش را یاد کرد، «فَصَلّی».

امام هشتم(عَلَیه السَّلام) فرمودند: «فصلّی» که در این آیه آمده است، معنایش نماز نیست؛ اگر معنایش نماز باشد، مشقت بار و طاقت فرساست. چون بنابر این معنا، هر وقت کسی یاد خدا کرد، باید نماز بخواند. یعنی باید دائما در حال نماز باشد. بلکه معنایش این است که هر وقت یاد خدا کرد، بر محمّد و آل محمّد صلوات بفرستد.

ص: ۵۰

۱- سورهٔ اعلی، آیهٔ ۱۴.

۲- سورهٔ نجم، آیهٔ ۳۲.

۳- سورهٔ نور، آیهٔ ۲۱.

نام و یاد پیامبر، در کنار نام و یاد خداست. انسان باید بداند که یاد خدا مرهون پیامبر و آل اوست. چنان که امام صادق(عَلَیه السَّلام) می فرمودند:

بِنا عُرِفَ اللهُ وَ بِنا عُبِدَ اللهُ؛(۱) خداوند به وسیلهٔ ما

شناخته شده و به وسیلهٔ ما عبادت شد.

هر چه خوبی دیدی و هر چه یاد خدا کردی، در کنارش صلوات بر محمد و آل او را فراموش نکن.

کار همیشگی خدا و فرشتگان

گمان نمی کنم ذکری زیباتر و جامع تر و کامل تر از ذکر صلوات وجود داشته باشد. اگر کاری بهتر از صلوات بر محمد و آل او بود، خدا و ملائکه هم همان کار را می کردند. خداوند متعال و ملائکه چه می کنند؟ قرآن پاسخ می دهد:

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا؛(۲) خداوند و فرشتگان بر پیامبر درود می فرستند؛ ای کسانی که ایمان آورده اید، بر او درود فرستید و سلام گویید و کاملاً

تسلیم (فرمان او) باشید.

کار همیشگی خدا و ملائکه صلوات فرستادن بر پیامبر است. ان شاء الله هر وقت انسان متذکر شد، بر محمد و آل محمد صلوات بفرستد تا همکار خدا و ملائکه شود.

۱- ارشاد القلوب، ج ۲، ص ۴۱۴؛ بحارالانوار، ج ۲۶، ص ۲۶۰، ح ۳۸.

۲- سورهٔ احزاب، آیهٔ ۵۶.

تسبیح خداوند

شخصی از امام صادق(عَلَیه السَّلام) پرسید: در یک آیه آمده است:

یُسَبِّحُونَ اللَّیلَ وَ النَّهارَ لا یَفتَرُونَ؛(۱) فرشتگان (تمام)

شب و روز را تسبیح می گویند و سست نمی گردند.

یعنی ملائکه شب و روز مشغول تسبیح خدا هستند و هیچ سستی در این کار ندارند. از طرف دیگر فرمودند: خداوند و ملائکه دائماً مشغول صلوات فرستادن هستند. چگونه این دو را جمع کنیم؟ حضرت فرمودند: صلوات مشتمل بر تسبیح خداوند هم هست.(۲)

درود خداوند

یک وقتی دیدند که پیامبر اکرم(صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) بسیار متبسم و خندان اند. طبیعی است که آدم عاقل خنده و گریه اش دلیلی دارد. کسی پرسید: یا رسول الله، چرا خندان هستید؟ فرمود: خدای متعال به من وحی فرمود: ای پیغمبر، هر کس بر تو صلوات بفرستد، من بر او ده مرتبه صلوات می فرستم. هر کس به تو سلام کند، من به او ده مرتبه سلام می کنم.

خیلی عجیب است! پیغمبر پیش خدا چقدر عزیز است که اگر کسی به این عزیز خدا یک مرتبه درود بفرستد، خدا بر او

۱- سورهٔ انبیاء، آیهٔ ۲۰.

۲- بحارالانوار، ج ۸۲،ص ۹۶ ؛ریاض السالکین، ج ۲، ص۱۷.

ده مرتبه درود می فرستد و اگر کسی یک بار سلام کند، خدا بر او ده بار سلام می کند!

چنان که رسول خدا(صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) فرمودند:

مَن صَلّی عَلیَّ مَرَّةً صَلَّی اللهُ عَلَیهِ عَشرَاً وَ مَن صَلّی عَلَیَّ عَشرَاً صَلّی اللهُ عَلَیهِ مِائَةَ مَرَّةٍ وَ مَن صَلّی عَلَیَّ مِائَةَ مَرَّةٍ صَلَّی اللهُ عَلَیهِ اَلفَ مَرَّةٍ وَ مَن صَلّی عَلَیَّ اَلفَ مَرَّةٍ لا یُعَذِّبُهُ اللهُ فِی النّارِ اَبَداً؛(۱) هر کس یک مرتبه بر من صلوات بفرستد، خداوند ده مرتبه بر او صلوات می فرستد. و هر کس ده مرتبه بر من صلوات بفرستد، خداوند صد مرتبه بر او صلوات میفرستد. و هر کس هزار مرتبه بر من صلوات بفرستد، خداوند هرگز او را در آتش عذاب نخواهد کرد.

بخل در صلوات

بخل ریشهٔ بسیاری از خصلتهای زشت و ناروا و منشأ گناهان فراوانی است. امیر المؤمنین(عَلَیه السَّلام) فرمودند:

البُخلُ جامِعٌ لِمساوِی العُیُوبِ وَ هُو زِمامٌ یُقادُ بِهِ اِلی کُلِّ سُوءٍ؛(۲) بخل جامع همهٔ عیب هاست و این افساری

است که انسان را به سوی هر بدی می کشاند.

در روایات چند دسته بخیل شمرده شده اند؛ یک گروه کسانی هستند که از سلام کردن بخل بورزند. امام صادق(عَلَیه السَّلام)

۱- جامع الاخبار، ص ۵۸،فصل ۲۸؛ بحارالانوار، ج ۹۱،ص ۶۳،ح ۵۲.

۲- الخصال،ج ۱، ص ۱۱۹؛ بحارالانوار، ج ۷۰، ص ۳۰۲.

فرمودند:

اَلبَخيلُ مَن بَخِلَ بِالسَّلام؛(۱) بخیل کسی است که در

سلام کردن بخل بورزد.

یک سلام مگر چقدر مایه می برد که سلام کردن برای برخی افراد این قدر سنگین است!

گروه دیگری که در روایات بخیل شمرده شده اند، کسانی هستند که نام مبارک پیامبر خدا(صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) را بشنوند و بر او صلوات

نفرستند:

اَلبَخيلُ مَن ذُكِرتُ عِندَهُ فَلَم يُصَلِّ عَلَيَّ؛(۲) بخیل به تمام معنا کسی است که نام من نزد او برده شود و بر من صلوات نفرستد.

صلوات و سلام بر پیامبر خدا

ذکر صلوات بهترین ذکرهاست، اثر عجیبی در پاک کردن گناهان دارد. امیر المؤمنین(عَلَیه السَّلام) فرمودند:

اَلصَّلاةُ عَلَى النَّبيِّ (صَلَّى اللهُ عَلَيهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) أمحَقُ لِلخَطايا مِنَ الماءِ لِلنّارِ؛ ذکر صلوات برای از بین بردن گناهان، از تأثیر آب بر

آتش قوی تر است.

بعد فرمودند:

۱- من لا یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۵۵۶ ؛ مکارم الاخلاق، ج ۲، ص ۴۷۰ ،ح ۱۶۰۷.

۲- معانی الاخبار، ص ۲۴۶، ح ۸؛ میزان الحکمه، ج ۲، ص ۱۳۴۸، ح ۸۸۳۸.

وَ السَّلامُ علی النَّبیِّ(صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) اَفضَلُ مِن عِتقِ رِقابٍ؛(۱) سلام دادن به پیغمبر خدا(صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) از آزاد کردن بنده در راه

خدا برتر و بالاتر است.

در آیهٔ قرآن آمده است: «وَسَلِّمُوا تَسْلِیمًا».(۲) بیشتر مفسران گفته اند: «سَلِّموا» در اینجا به معنای سلام دادن است. به معنای تسلیم و رضا هم آمده است.

در باب کیفیت صلوات، صلوات های مختلفی نقل شده است که در بسیاری از آنها سلام نیز هست: «اَللّهُمَّ صَلِّ وَ سَلِّم وَ بارِک...»

علاوه بر آن انسان می تواند هر روز به پیامبر خدا سلام بدهد: «السَّلامُ عَلَیکَ یا رَسُولَ الله!» امیر المؤمنین(عَلَیه السَّلام) فرمودند:

وَ حُبُّ رَسُولِ الله(صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) اَفضَلُ مِن مَهَجِ الاَنفُسِ؛(۳)محبت پیغمبر خدا(صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) از جهاد و شهادت در راه خدا بهتر است.

جامع ترین ذکرها

گمان نمی کنم ذکری جامع تر و کامل تر و بهتر از ذکر صلوات باشد؛ هم ذکر است، هم توسل است و هم دعا. در این ذکر دو بار نام پیامبر را می بریم.

۱- ثواب الاعمال، ص ۱۸۶؛ بحارالأنوار، ج ۹۱، ص ۵۷، ح ۳۳.

۲- سورهٔ فرقان، آیهٔ ۷۴.

۳- ثواب الاعمال، ص ۱۸۶؛ بحارالأنوار، ج ۹۱، ص ۵۷، ح ۳۳.

ذکر های «سُبحانَ اللهِ» و «لا اِلهَ اِلّا اللهُ» و «اللهُ اَکبَرُ»، ذکرهای بلندی است. سنگین تر از این ذکرها در میزان حسنات نهاده نمی شود.

ولی در روایت آمده است که امام رضا(عَلَیه السَّلام) فرمودند:

الصَّلاهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ تَعدِلُ عِندَ اللهِ عَزَّ وَ جَلَّ التَّسبیحَ وَ التَّهلیلَ وَ التَّکبیرَ؛(۱)صلوات بر محمد و آل او در نزد

خداوند عز وجل، معادل تسبیح و تهلیل و تکبیر است.

ذکر صلوات ثواب این ذکرها را دارد؛ یعنی جامع این ذکرهاست. کسی که صلوات می فرستد، در حقیقت هم «سُبحانَ اللهِ» می گوید، هم «لا اِله اِلّا اللهُ» می گوید و هم «اللهُ اَکبَرُ».

اگر کسی می خواهد ثواب این ذکرها را در یک جا جمع کند، بر محمد و آل او صلوات بفرستد.

انهدام گناهان

یکی از آثار بسیار صلوات فرستادن بر پیامبر و آلش، پاک شدن گناهان است. امام هشتم(عَلَیه السَّلام) فرمود:

مَن لَم یَقدِر عَلی ما یُکَفِّرُ بِهِ ذُنُوبَهُ فُلیُکثِر مِنَ الصَّلو ِ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ فَاِنَّها تَهدِمُ الذُّنُوبَ هَدماً؛(۲)کسی که نمی تواند گناهانش را تدارک و جبران کند، باید بر

۱- الامالی للصدوق، ص ۷۳؛ وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۱۹۴.

۲- الامالی للصدوق، ص ۷۳؛ بحارالأنوار، ج ۹۱، ص ۶۳،ح ۵۲.

محمد و آلش بسیار صلوات بفرستد که صلواتِ بسیار

گناهان را به کلی منهدم می کند.

انهدام یعنی هیچ چیز از آن باقی نمی گذارد و همه را نابود می کند. ببینید صلوات بر پیغمبر و آل او چقدر قوّت و قدرت دارد! همان طور که وقتی نور می آید ظلمت را از بین می برد و چیزی از ظلمت باقی نمی ماند، صلوات هم نور است، ظلمت گناه را نابود می کند.

شیرین ترین ذکرها

شیرین ترین ذکرها بعد از ذکر خدا، ذکر پیامبر و اهل بیت(صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) از است. بلکه ذکر آنها ذکر خداست و از ذکر خدا جدا نیست. اهل بیت (صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) ممسوس و فانی در ذات خدا هستند. وجه الله و عین الله و یدالله هستند. این است که یاد آنها یاد خداست. در روایتی از امام صادق (عَلَیه السَّلام) آمده است:

شِیعَتُنا الرُّحَماءُ بَینَهُم اَلَّذینَ اِذا خَلَوا ذَکَرواللهَ [إنَّ ذِکرَنا مِن ذِکرِ اللهِ] ، اِنّا اِذا ذُکِرنا ذُکِرَاللهُ وَ اِذا ذُکِرَ عَدوُّنا ذُکِرَ الشَّیطانُ؛ شیعیان ما با مهر و محبت با یکدیگر برخورد می کند. آنان هرگاه در جایی اجتماع کنند، خدا را یاد می کنند. البته هر زمان یادی از ما شود، یاد خدا شده است و هرگاه یادی از دشمنان ما بشود، یادی از شیطان شده است.(۱)

ص: ۵۷

۱- الکافی، ج ۲، ص ۱۸۶، ح ۱؛ بحارالأنوار، ج ۷۴، ص ۲۵۸، ح ۵۵.

از این جهت، از چیزهایی که هم دل را نورانی می کند و هم مجالس را، صلوات بر محمد و آل محمد است.

رهایی از نفاق

صلوات موجب می شود که شیاطین بروند و ملائکه بیایند. با صلوات، رحمت خداوند جذب می شود و نفاق و دورویی و تفرقه از بین می رود. پیامبر خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) فرمودند:

اِرفَعُوا اَصواتَکُم بِالصَّلاهِ عَلَیَّ فَاِنَّها تَذهَبُ بِالنِّفاقِ؛(۱) با صدای بلند بر من صلوات بفرستید که نفاق و

دورویی را می برد.

سعی کنید - ان شاء الله - نه فقط با زبان، بلکه با قلب و دلتان به پیامبر و اهل بیت او توجه کنید که خیلی نورانیت می آورد. بلند فرستادن صلوات، هم تکبر و هم تعین را از بین می برد. و این از آثار پر برکت و گرانبهای صلوات بر محمد و آل محمد است.

خاطرخواه پیامبر(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم)

هر کس، کسی یا چیزی را بسیار یاد کند، یا خاطر خواه آن است، یا خاطر خواه خواهد شد. این دو لازم و ملزوم اند. بزرگان فرموده اند:

۱- الکافی، ج ۲، ص ۴۹۳؛ بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۵۹.

مَن اَحَبَّ شَیئاً اَکثَرَ ذِکرَهُ؛(۱) کسی که چیزی را دوست

دارد، فراوان از آن یاد می کند.

انسان اگر چیزی را دوست نداشته باشد، از آن یادی نمی کند. اگر بغضش نسبت به آن چیز کامل باشد، از آن بدش می آید. اصلاً دوست ندارد حرفش را بشنود. امیر المؤمنین(عَلَیه السَّلام) می فرمایند:

مَن اَبغَضَ شَیئاً اَبغَضَ اَن یَنظُرَ اِلَیهِ وَ اَن یَذکُرَ عِندَهُ؛(۲) کسی که چیزی را مبغوض و منفور می دارد، نگاه کردن به آن و یادآوری آن را نیز مبغوض و منفور

می شمارد.

کسی که یاد پیامبر خدا می کند و بر او درود و سلام می فرستد، خاطر خواه اوست. اگر هم نباشد - ان شاء الله - می شود.

مهریهٔ حوا

تنهایی فقط زیبندهٔ خداست. خداوند است که احد و واحد و فرد است. غیر از خدا در همهٔ موجودات زوجیت وجود دارد. تا زوجیت نباشد، تولید و بقاء نیست.

چون خداوند اراده کرده بود انسان ها را خلق کند، حضرت حوا را خلق کرد تا نسل بشر زیاد شود. وقتی حضرت حوا را خلق کرد، تمایلی در حضرت آدم ایجاد شد.

۱- مجموعه ورام، ج ۱، ص ۷۴؛ شرح نهج البلاغه، ج ۲، ص ۳۱۸.

۲- نهج البلاغه، خطبهٔ ۱۶۰؛ بحارالانوار، ج ۱۶، ص ۲۸۵.

از جبرائیل پرسـید: این کیست؟ گفت: این همسـر توست. خواست نزدیک شود، گفت: باید خواسـتگاری کنی و عقد بخوانی. گفت: چگونه؟ گفت: باید برای او مهریه قرار دهی.

آدم هم که مال و ثروتی نـداشت. گفت: من چیزی نـدارم تا مهر او قرار دهم. جبرئیل گفت: سه مرتبه بر حبیب خـدا(صَـلَی اللهُ عَلَیه وَ آلِهِ وَ سَـلَّم) صـلوات بفرست تا حوا بر تو حلال گردد. در حقیقت مهریـهٔ حضـرت حوا سه صـلوات بود. ان شاء الله همهٔ ازدواج ها همین طور آسان و راحت باشد.(۱)

پاداش هفتاد و دو شهید

در روایات برای صلوات تعبیرات فوق العاده آمده است. در روایتی از پیامبر خدا(صَلَی اللهُ عَلَیه وَ آلِهِ وَ سَلَّم) نقل شده است که فرمودند:

مَن قـالَ صَـلَّی اللهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ اَعطـاهُ اللهَ أَجرَ اثنَینِ وَ سَـبعینَ شَـهیداً وَ خَرَجَ مِن ذُنُوبِهِ کَیوم وَلَـدَتهُ اَمُّهُ؛(۲) هر کس بگویـد: «درود خـدا بر محمـد و آل محمد»، خداوند به او پاداش هفتاد و دو شـهید عطا می کند و از گناهانش همچون روزی که از مادر متولد شده است

بیرون می آید.

شبیه این روایات نیز برای زیارت امام حسـین (عَلَیه السَّلام) آمده است. شاید اهمیت آن در این است که هم صلوات مهم است و

۱- شرح و فضائل صلوات، ص ۱۴۲.

۲- روضه الواعظین، ج ۲، ص ۳۲۳؛ جامع الاخبار، ص ۵۹.

هم خدای بزرگ، اجر و پاداش او بزرگ است. ما چیزی نیستیم. مهم نیستیم. یک مخلوق فقیر ناچیز هستیم. ولی کسانی که بر آنها درود می فرستیم، یا به آن ها توسل می کنیم بزرگ اند.

لذا اگر شبیه این روایات را می بینید. تعجب نکنید.

تحفه ای برای رسول خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم)

صلوات های ما تحفه و هدیه ای به محضر پیامبر گرامی اسلام(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) است. چون با صلوات فرستادن بر آن حضرت از خداوند درخواست رحمت برای ایشان می کنیم. و قطعاً پیامبر خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) پاسخ این هدیه را خواهند داد. چون آن حضرت مؤدب به آداب الهی هستند.

خداوند در قرآن فرموده است:

وَ اِذا حُیِّیتُم بِتَحِیَّهٍ فَحَیُّوا بِاَحسَنَ مِنها اَو رُدُّها؛(۱) هرگاه به شما تحیت گویند، پاسخ آن را بهتر از آن بدهید، یا

دست کم به همان گونه پاسخ دهید.

اَنَس بن مالک می گوید: در محضر امام حسین(عَلَیه السَّلام) بودم. کنیزی از کنیزان حضرت به خدمت ایشان آمد و دسته گلی به عنوان تحیت به ایشان تقدیم کرد.

حضرت به او فرمود: در راه خدا آزاد هستی!

اَنَس می گوید: به حضرت گفتم: به خاطر یک دسته گل که

۱- سورهٔ نساء، آیه ۸۶.

چندان ارزشی ندارد او را آزاد ساختید؟!

حضرت فرمودند: خداوند این چنین ما را ادب فرموده است که «هر گاه به شما تحیت گویند، پاسخ آن را بهتر از آن بدهید، یا دست کم به همان گونه پاسخ گویید.» و بهتر از این دسته گل، آزادی او بود.(۱)

بنابر این، کسی که با صلوات خود تحفه ای تقدیم پیامبر خدا کند، آن حضرت هدیه ای بهتر از آن به او خواهد داد. چنان که در روایت آمده است:

کسی از رسول خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) پرسید: صلوات فرستادن امت، فرستادن تحفه ای به سوی شماست. آیا از جانب شما هم تحفه ای برای آنها خواهد بود؟ حضرت فرمودند:

امروز، صلوات امت بر من، تحفه ای از ایشان برای من است. و تحفهٔ من برای ایشان، در بهشت خواهد بود.(۲)

از این که حضرت تصریح نفرمود تحفهٔ من برای ایشان چه خواهد بود، فهمیده می شود که آن تحفه چیزی است که قابل درک و تعریف نیست و کنه آن را نمی توان شناخت. فردای قیامت معلوم می شود که تحفهٔ پیامبر عظیم الشأن چه خواهد بود. تحفهٔ شخصیت بزرگی همانند پیامبر خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) البته بسیار بزرگ و غیر قابل تصور است.

۱- کشف الغمه، ج ۲، ص ۳۱؛ بحارالانوار، ج ۴۴، ص ۱۹۵.
۲- شرح و فضائل صلوات، ص ۸۶.

بنابر این، تا می توانید با صلوات خود برای آن حضرت تحفه بفرستید.

هدیهٔ صلوات

یکی از رفقای ما می گفت: مشهد مشرف شده بودیم. به ما گفتند که آیت الله بهاء الدینی هم به مشهد آمده اند. اتفاقاً ایشان را در یکی از دفاتر حرم جا داده بودند و جای بسیار خوبی بود.

اواخر شب برخی از رفقا به خدمت ایشان آمدند و گفتند: الآن دور ضریح خلوت شده است. اگر دوست دارید کنار ضریح بیایید، الآن وقت خوبی است.

فرمودند: ما همین جا هم که هستیم لذت و بهره می بریم. بعد فرمودند: ما امشب کاری نکردیم، فقط سه صلوات به حضرت هدیه کردیم. و ذکر صلوات خیلی بلند است!

صلوات از روی اخلاص

صلوات بر محمد و آل محمد(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) برکات فراوانی دارد. یکی از برکات آن بر آورده شدن حوائج دنیا و آخرت است. به ویژه اگر از روی صدق نیت و اخلاص باشد.

امام صادق (عَلَیهِ السَّلام) فرمودند:

مَن صَلّی عَلَی النَّبیِّ وَ آلِهِ مَرَّةً واحِدَةً بِنِیَّةٍ وَ إِخلاصٍ مِن قَلبِه ِقَضَی اللهُ لَهُ مِائَةَ حاجَةٍ مِنها ثَلاثُونَ لِلدُّنیا و سَبعُونَ

لِلآخِرَ‌ةِ؛(۱) کسی که بـا توجه و از روی اخلاـص یک مرتبه با دل و جان بر پیامبر و آل او صـلوات بفرسـتد، خداونـد یکصـد حاجت او را بر آورد. از این یکصد حاجت سی حاجت برای حوائج دنیوی است و هفتاد حاجت

مربوط به حوائج اخروی است.

در این روایت قیـد نیت و اخلاـص دل و جـان آمـده است. یعنی اگر صـلوات از روی دوستی و محبت باشـد و مقصود نیـل به ثواب و مسائل دیگر نباشد، این آثار پر برکت را به دنبال خواهد داشت.

در برخی از روایـات تعبیر به محبت شـده است. چون انسـان تـا از وادی محبت سـر در نیـاورد، خـالص نمی شود. مـادر فرزند خودش را دوست دارد، هر چنـد این فرزنـد به او بدی کند و هر چند مادر بداند این فرزند در آینده به او خدمتی نخواهد کرد و بی اعتنا خواهد بود، ولی محبت فرزند با وجود این مادر عجین شده است. این محبت بدون غرض و خالص است و نمونه ای از اخلاص است.

صلوات هم اگر با اخلاص باشد، به برکت آن حوائج دنیا و آخرت برآورده می شود.

خشنودی اهل بیت(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم)

آثار و برکات صلوات بسیار زیاد است. ان شاء الله سعی

۱- الدعوات، ص ۸۹؛ بحارالانوار، ج ۹۱،ص ۷۰؛ مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۳۱.

کنیم تا خدا کمکمان کند که در کارها اهل تجارت نباشیم، بلکه کارهایمان به خاطر دوستی و محبت باشد. نه به خاطر ترس یا طمع.

اگر کسی ذکر صلوات را به خاطر ثواب نگوید، بلکه به خاطر خشنودی دل محمد و آل محمد بگوییم، این بهترین ارزش است. در صلوات شعبانیه که از اعمال هر روز ماه شعبان آمده است:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ صَلوةً کَثیرَةً تَکُونُ لَهُم رِضاً؛(۱)

خداوندا، بر محمد و آل او درود و صلوات بفرستد، صلوات فراوانی که موجب رضایت و خشنودی آنان باشد.

همین که دل پیامبر و امام زمان و اهل بیت (عَلَیه السَّلام) شاد و خشنود شود، بهترین چیز است. مگر عقلمان کم است که دنبال ثواب بگردیم؟!

وقتی خود شخصیت تجلی می کند، چه داعی داریم که به دنبال ثواب بگردیم. مثل این که خود طرف اینجا حاضر است وما دنبال عکس او بگردیم. فرمود: با صلوات بسیار خشنودی و رضایت دل محمد و آل محمد را فراهم می کنیم. راه را گم نکنیم.

۱- مصباح المتهجد، ج ۲، ص ۸۲۸؛ بحارالانوار، ج ۸۷، ص ۲۰.

نجات از سقوط

یکی از چیزهایی که انسان را از سقوط در جهنم و افتادن در آتش دوزخ حفظ می کند، ذکر شریف صلوات است.

پیامبر خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) فرمودند:

رَأَیتُ رَجُلاً فِی المَنـام مِن اُمَّتی عَلَی الصِّراطِ یَرجُفُ اَحیانـاً وَ یَحبُو اَحیاناً وَ یَتَعَلَّقُ اَحیاناً فَجاءَتهُ صَلاتُهُ عَلَیَّ وَ اَقامَتهُ عَلی قَدَمَیهِ حَتّی مَضی عَلَی الصِّراطِ؛(۱) در خواب مردی از امت خود را بر پل صراط دیدم که سخت افتان و خیزان بود. گاه آویخته می شد و گامی به جلو بر می داشت و گامی به عقب می رفت. در این هنگام صلوات فرستادن او بر من آمد و او را استوار داشت تا از

پل صراط بگذرد.

معلوم می شود این شخص اهل گناه و معصیت بوده است و صلوات بر پیامبر و آل او سبب نجات او شده است.

صلوات در حقیقت اتصال به پیامبر و اهل بیت(عَلَیهِ السَّلام) است. هنگامی که اتصال پیدا شد، نور پیدا می شود و کسی که نور دارد، در آتش نمی افتد.

ان شاء الله این اتصال را در ظاهر و باطن داشته باشیم و آن را

حفظ کنیم.

ص: ۶۶

۱- الامالی للصدوق، ص ۲۳۲ ؛روضه الواعظین، ج ۲، ص ۳۲۲؛ بحارالانوار، ج ۷، ص ۲۹۱.

دفع عذاب از اهل قبور

مرحوم میرزا حسین نوری، استاد حاج شیخ عباس قمی، در کتاب «دار السلام» در فضیلت صلوات نقل کرده است که مادری می گوید: دختری داشتم، از دنیا رفت. شبی او را در خواب دیدم که در عذاب و سختی است. بدین خاطر بسیار متأثر شدم.

بعد از مدتی دوباره او را در خواب دیدم. دیدم حال او خوب شده است و در رَوح و ریحان و جنت نعیم است. در یک باغ بهشتی و در یک رفاه و راحتی کامل به سر می برد.

به او گفتم: تو که در عذاب بودی، چه شد که از آن نجات یافتی؟ گفت: یک روز یک مرد بزرگواری از این قبرستان عبور کرد. صلوات هایی به اهل این قبرستان هدیه کرد. خداوند به برکت صلوات های او عذاب از این قبرستان را برداشت و به جای آن نعمت و راحتی و خوشی به ما مرحمت کرد.

بال هایی بر صراط

در روایات آمده است که عبور از پل صراط بسیار مهم است؛ چون همهٔ انسان ها باید از پل صراط عبور کنند.

وَ اِن مِنکُم اِلّا وارِدُها کانَ عَلی رَبِّکَ حَتماً مَقضیاً؛(۱) و هیچ کس از شما نیست، مگر این که در آن وارد

۱- سورهٔ مریم، آیهٔ ۷۱.

می گردد. این امر همواره بر پروردگارت حکمی قطعی

است.

هر کس توانست از پل صراط عبور کند، نجات پیدا کرده و اهل بهشت است. در واقع اگر کسی بتواند به راحتی از این دنیا و از محبت و وابستگی به دنیا بگذرد، نجات پیدا کرده است. وگرنه اگر آلوده به دنیا باشد، گرفتار آتش می شود. «هر که از پل بگذرد خندان بود.»

فَمَن زُحزِحَ عَنِ النّارِ وَ اُدخِلَ الجَنَّهَ فَقَد فازَ وَ ماَ الحیاهُ الدُّنیا الّا مَتاعُ الغُرورِ؛(۱)پس هر کس را از آتش دور دارند و در بهشت در آورند، قطعاً کامیاب شده است و

زندگی دنیا جز مایهٔ فریب نیست.

بسیاری در پل صراط سقوط می کنند و نمی توانند رد شوند. در روایات آمده است که یکی از چیزهایی که باعث می شود در پل صراط محفوظ بمانیم، صلوات بر محمد و آل محمد است.

پیامبر خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) فرمودند: فرشته ای در کنار پل صراط هست که بال های خود را برای کسانی که در دنیا بر محمد و آل محمد صلوات فرستاده اند پهن می کند. اگر بخواهند سقوط

کنند، او به وسیلهٔ بال های خود آن ها را حفظ می کنند.(۲)

اگر می خواهید در پل صراط نلغزید، بر محمد و آل او بسیار صلوات بفرستید.

۱- سورهٔ آل عمران، آیهٔ ۱۸۵.

۲- کتاب ملائکه، ص ۳۲۵.

درود خداوند و مخلوقات عالم

در میان روایات صلوات، برخی دارای تعابیر بسیار بلندی است و آثار فراوانی برای این ذکر شریف بیان کرده اند. امام صادق(عَلَیه السَّلام) فرمودند:

اِذا ذُکِرَ النَّبیُّ(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) فَاَکثِروا الصَّلاهَ عَلَیهِ فَاِنَّهُ مَن صَلّی عَلَی النَّبیِّ(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) صَلاهً واحِدهً صَلَی اللهُ عَلَیهِ اَلفَ صَلاهٍ فی اَلفِ صَفٍّ مِنَ المَلائِکَهِ وَ لَم یَبقَ شَیءٌ مِمّا خَلَقَهُ اللهُ اِلّا صَلّی عَلَی العَبدِ لِصَلاهِ اللهِ عَلَیهِ وَ صَلاهِ مَلائِکَتِهِ؛(۱)

چون نام پیامبر(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) برده شد، بسیار بر او صلوات بفرستید؛ زیرا هر کس یک صلوات بر پیامبر(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) فرستد، خداوند هزار بار در هزار صف از فرشتگان بر او صلوات فرستد و چیزی از مخلوقات خدا باقی نمی ماند، جز آن که بر این بنده صلوات بفرستد؛ برای آن که خداوند و

فرشتگان بر او صلوات فرستند.

وقتی خدا و ملائکه بر گویندهٔ این ذکر درود و رحمت بفرستند. در حقیقت همهٔ عالم هستی درود و رحمت فرستاده اند. این است که همهٔ ذرات عالم تبعیت می کنند.

ببینید پیامبر خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) چقدر عزیز است و چه جایگاه بلندی نزد خدا دارد که صلوات بر او عالم را به جنب و جوش وا می دارد.

۱- الکافی، ج ۲، ص ۴۹۲؛ ثواب الاعمال، ص ۱۵۴؛ بحارالانوار، ج ۱۷، ص ۳۰.

بنابر این، بازتاب یک صلوات این است که خداونـد و ملائکه و همـهٔ مخلوقات و موجودات عالم بر انسان درود و رحمت می فرستند.

زبانی که به ذکر شهادتین گشوده شد

مرحوم آیت الله شهید دستغیب نقل کرده اند که جوانی را در موسم حج دیدند که بسیار صلوات می فرستاد. در سعی و طواف و رفت و آمدها، همه جا مشغول این ذکر بود. دائم این ذکر بر لبان او جاری بود و یک امر غیر عادی می نمود.

پرسیدند: دلیل این که این ذکر همیشه بر زبان شما جاری است چیست؟

گفت: با پدرم در مسیر حج بودیم.

زمان های قدیم پیاده یا سوار بر مرکب به حج میرفتند و گاهی سفر شان شش ماه طول می کشید.

گفت: در این سفر پدرم بیمار شد. معالجه ها سودی نبخشید و بیماری پدرم شدت گرفت و رو به قبله شد.

من بر بالین پـدرم بودم و او در حال احتضار و جان کنـدن. به او گفتم: بگو: «لا اله الا الله». شـهادتین بگو. دیدم رنگ او سـیاه شد و زبانش بند آمد.

باید از خدا بسیار عاقبت به خیری بخواهیم که راه آن ارتباط و اتصال به اهل بیت(عَلَیهِ السَّلام) است. کسی که مرتبط و متصل

به اهل بیت(عَلَیهِ السَّلام) شد، در عاقبت به خیری او شکی نیست. چنان که فاصله گرفتن از اهل بیت(عَلَیهِ السَّلام) بدون شک موجب بدعاقبتی است.

گفت: از این که پدرم زبانش بند آمد و نتوانست شهادتین را بگوید، بسیار متأثر و ناراحت بودم. در اوج ناراحتی و یأس دیدم که یک نقطۀ سفیدی در چهرۀ او پیدا شد و رنگش برگشت و نورانی شد و شروع کرد به گفتن شهادتین، و با چهره ای باز از دنیا رفت.

من هم خیلی خوشحال شدم و خدا را شکر کردم که با عاقبت به خیری از دنیا رفت.

هم سفرها کمک کردند، او را غسل دادیم و کفن کردیم و به خاک سپردیم. ولی برای من جای سؤال بود که این دگرگونی ها در وقت جان دادن پدرم چه بود؟!

چند روزی گذشت تا این که پدرم را در خواب دیدم که در یکی از باغ های بهشتی بود. از او پرسیدم: این تغییر حال در موقع جان دادن چه بود؟

گفت: چون گناهانی داشتم، اعمال بدم باعث شد که در وقت جان دادن چهره ام سیاه شود. فرشته های عذاب آمدند و مرا بردند و من وحشت کردم. و آن حالت به من دست داد و زبانم بند آمد.

داشتم ناامید می شدم، ولی یکمرتبه دیدم که فرشته های

عـذاب به کنـار رفتنـد و پیامبر عظیم الشأن تشـریف آوردنـد. آمدنـد نزدیک و فرمودنـد: ای کسـی که در دنیا بر محمـد و آل محمد زیاد صلوات فرستاده ای، پاداش صلوات ها را بگیر.

این بود که فرشته های عذاب رفتند و من نجات پیدا کردم و رنگ چهره ام روشن شد و زبانم به ذکر شهادتین باز شد.(۱)

شیرینی جان کندن

یکی از برکـات و خاصـیت های مـداومت بر ذکر صـلوات این است که سـختی جان کنـدن برای انسان شـیرین می شود. چون بسیاری افراد هستند که مبتلا سختی جان کندن یا گرفتاری در طولانی شدن جان کندن می شوند.

وقتی انسـان نشـاط داشـته باشـد، مردن هم برای او راحت است. وقتی نشاط نداشـته باشـد، بهترین کارها هم بر او سـنگینی می کند.

ایت الله بهجت فرموده بودنـد: مـادر پیر یکی از مشـاهیر نجف در حال جان دادن بود. فامیل و بسـتگان دور بستر او جمع شـده بودنـد و منتظر مردن او بودنـد. این مـادر در سـاعت های آخر گفته بود: بلنـد شویـد یک حلوایی درست کنیـد تا من بخورم و قوت جان دادن داشته باشم. خود مردن هم قوت می خواهد.

ص: ۷۲

۱- این داستان با اندکی اختلاف در «شرح و فضائل صلوات»، ص ۱۵۳ نیز آمده است.

یکی از بزرگان می فرماید: من بر بالین محتضری رفتم. دیدم خیلی سرحال و با نشاط است.

به او گفتم: معمولاً افراد هنگام مردن ناراحت و پکرند. چطور شده که شما این قدر سرحال هستی؟ گفت: به خاطر این که شنیدم پیامبر خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) فرمودند: کسی که بر محمد و ال محمد صلوات بفرستد، خدای متعال تلخی جان کندن را بر او آسان می کند و من مدت هاست شربت جان کندن را نوشیده ام و به برکت این صلوات ها این نشاط و نورانیت به من داده شده است.(۱)

صلوات بر فاطمهٔ زهرا(عَلَیها السَّلام)

از امیر المؤمنین روایت شده است که حضرت زهرا(عَلَیها السَّلام) فرمودند: رسول خدا به من فرمودند:

یا فاطِمَهُ مَن صَلّی عَلَیکِ غَفَرَ اللهُ لَهُ وَ اَلحَقَهُ بی حَیثُ کُنتُ مِنَ الجَنَّهِ؛(۲)ای فاطمه، کسی که بر تو صلوات بفرستد، خداوند او را مورد مغفرت خویش قرار میدهد

و او را به من ملحق می کند، هر کجا که باشم.

ما شخصیت والای حضرت زهرا(عَلَیها السَّلام) را درک نمی کنیم. پیامبر خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) به کسی که به آن حضرت درود بفرستد، چنین بشارت بلندی را داده اند؛ دو خاصیت مهم:

۱- شرح و فضائل صلوات، ص ۱۱۴.

۲- کشف الغمه، ج ۱، ص ۴۷۲؛ بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۵۵.

۱ خداوند گناهانش را می آمرزد.

۲ خداوند او را با پیامبر خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) محشور کند.

اللهُمَّ صَلِّ عَلی فاطِمَهَ وَ اَبیها وَ بَعلِها وَ بَنیها وَ السِّرِّ المُستَودَعِ فیها بِعَدَدِ ما اَحاطَ بِهِ عِلمُکَ؛(۱) خداوندا، بر فاطمه و پدرش و شوهرش و فرزندانش و سرّی که در او به ودیعه نهاده شده است، به شمار آنچه علم توبه آن احاطه دارد، درود فرست!

نورانیت صلوات

بهترین ذکر و دعا و توسل کوتاه به پیامبر و آل او ذکر شریف صلوات بر محمد و آل محمد است.

پیامبر عظیم الشأن اسلام(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) فرمودند:

مَن صَلّی عَلَیَّ مَرَّهً خَلَقَ اللهُ عَلی رَأسِهِ نُوراً وَ عَلی یَمینه نُوراً وَ عَلی شِمالِهِ نُوراً وَ عَلی فَوقِهِ نُوراً وَ عَلی ظَهرِهِ نُوراً وَ عَلی تَحتِهِ نوراً وَ فی جَمیعِ اَعضائِهِ نُوراً؛(۲) کسی که یک مرتبه بر من صلوات بفرستد، خداوند بالای سرش و سمت راستش و سمت چپش و پشت سرش و زیر

پایش و در همهٔ اعضایش نوری خلق می کند.

صلوات این قدر نورانی می کند! خدای متعال از صلوات در روز قیامت نوری خلق می کند که گردا گرد او را فرا می گیرد و

۱- عوالم، ج ۱۱، ص ۱۱۴۶.

۲- جامع الاخبار، ص ۶۰؛ بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۶۴.

همهٔ وجودش نور می شود و کسی که در قیامت نور داشته باشد، به آتش نمی افتد.

همهٔ کسانی که به آتش جهنم می افتند، نور ندارند، نور ایمان، نور ولایت، نور ارتباط با خدا.

نفس انسان یا نوری است یاناری. همهٔ انسان ها هم حرکاتشان یا نوری است یا ناری. حرکت های ناری بر اساس هوی و هوس و نفس اماره است و حرکت های نوری بر اساس عقل و ایمان و معنویت و فطرت.

ان شاء الله نارهای ما تبدیل به نور شود و نفس اماره به نفس مطمئنه و راضیه و مرضیه تبدیل شود. از چیزهایی که نور وجود انسان را زیاد می کند، صلوات بر محمد و آل محمد است.

قرب صلوات

قربی که در ذکر شریف صلوات هست، شاید در هیچ ذکر و عمل صالح و حسنه ای نباشد. خدای متعال به حضرت موسی(عَلَیهِ السَّلام) وحی کرد:

ای موسی، اگر می خواهی من از کلام تو به زبان تو نزدیک تر باشم، و از آنچه می بینی به چشمت نزدیک تر باشم، و از روحت به بدنت نزدیک تر باشم، و از اندیشه و فکرت به دلت نزدیک تر باشم، بر حبیب

من محمد مصطفی(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) بسیار صلوات بفرست؛ چرا که

صلوات بر او رحمت و نور و هدایت است.(۱)

شاید از نظر اهل معرفت این حدیث بالاترین حدیث در فضیلت صلوات باشد؛ چون احادیث صلوات معمولاً وعدهٔ ثواب و شفاعت و آمرزش گناهان دارد. ولی این حد اعلای قرب را وعده داده است.

کسی که می خواهد خداوند از همه چیز حتی اعضا و جوارحش به او نزدیک تر باشد، باید بر محمد و آل محمد زیاد صلوات بفرستد.

درود فرشتهٔ با عظمت

کمتر موضوعی داریم که همانند صلوات روایت داشته باشد. تعابیر بلندی که برای ارزش و اهمیت این ذکر شریف آمده است کمتر دیده می شود.

اَنس بن مالک خادم پیامبر(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) روایت می کند که رسول خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) ایشان فرمودند:

اگر کسی برای احترام و تعظیم حق آن بزرگوار صلوات بفرستد، خداوند از آن صلوات فرشته ای با عظمت خلق می کند. این فرشته بقدری باعظمت و بزرگ است که یک بال او در شرق عالم مشاهده می شود و بال دیگرش در غرب عالم.

۱- شرح و فضایل صلوات، ص ۸۳.

یعنی شرق و غرب عالم را پر می کند. و پاهای او در قعر زمین فرو می رود. و گردنش تحت عرش که نزدیک ترین جا به افق اعلی است قرار دارد. خداوند متعال به آن فرشته خطاب می کند:

صَلِّ عَلی عَبدی کَما صَلّی عَلَی النَّبیِّ فَهُوَ یُصَلّی عَلَیهِ اِلی یَومِ القیامَهِ؛ بر این بندهٔ من درود بفرست، همان گونه که بر پیامبر درود فرستاد. و این فرشته تا روز قیامت بر این بنده صلوات میفرستد.(۱)

بوسهٔ پیامبر(صَلَّی اللّهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم)

مرحوم میرزا حسین نوری در «دار السلام» نقل کرده است که مردی بود که هر شب تا مقداری صلوات نمی فرستاد نمی خوابید، مقید بود که همیشه قبل از خواب مقداری صلوات بفرستد و به پیامبر خدا هدیه کند و بعد بخوابد. با نور صلوات می خوابید.

یک شب از خواب بیدار شد. بسیار سرحال و خوشحال بود و فضای اتاق از بوی عطر آکنده شده بود. حال انقلاب عجیبی داشت. همسرش گفت: چه شده است؟

گفت: الآن پیامبر خدا را در خواب دیدم که وارد اتاق شدند و همه جا را نور فرا گرفت. بعد فرمودند: نزدیک بیاتا

۱- جامع الاخبار، ص ۶۱.

لبهایت را ببوسم. لب هایی که با آن بر من صلوات می فرستی.

می گوید: من خجالت کشیدم. گفتم: این لیاقت را در خودم نمی بینم که لب های من به لب های حضرت بخورد. صورتم را نزدیک حضرت آوردم. حضرت لب هایش را روی گونه های من گذاشتند و گونه های من را بوسیدند.

از این بوسیدن یک حالت فرح و شعفی به من دست داد که از خواب بیدار شدم. می گوید: تا مدتی در منزل این شخص بوی عطر و گلاب و عنبر می آمد و خود این شخص هم مدت ها بوی عطر می داد.

پیامبر(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) او را در خواب بوسیده است و بوی عطر آن حضرت در بیداری هم محسوس است! ان شاء الله همیشه دل هایمان را با ذکر صلوات معطر و نورانی کنیم.

شفاعت رسول خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم)

تعابیر بسیار بلند و قابل تأملی در فضیلت ذکر صلوات آمده است:

رسول خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) در توصیه های خود به امیر المؤمنین(عَلَیه السَّلام) فرمودند:

یا علیُّ مَن صَلّی عَلَیَّ کُلَّ یَومٍ اَو کُلَّ لَیلَهٍ وَجَبَت لَهُ شَفاعَتی وَ لَو کانَ مِن اَهلِ الکَبائِرِ؛(۱) یا علی هر کس در

۱- جامع الاخبار، ص ۵۹؛ بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۶۲.

هر روز یا در هر شب بر من صلوات بفرستد، شفاعت او بر من واجب می شود، هر چند اهل گناهان کبیره باشد.

فرمایشات پیامبر خدا و امامان(عَلَیهِمُ السَّلام) از روی یقین و حساب است. در زیارت جامعهٔ کبیره می خوانیم:

قَولُکُم حُکمٌ وَ حَتمٌ؛ قول شما حکم و حتمی است.

اگر کسی جهنمی باشد، توفیق صلوات از او گرفته می شود؛ چون پیامبر(صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) فرمودند: هرکس شب یا روز بر من صلوات بفرستد، بر من واجب می شود که از او شفاعت کنم، هر چند گناهان کبیره کرده باشد. در این روایت چند نکتهٔ مهم است:

۱- تکرار صلوات اهمیت دارد؛ چون در این روایت عددی برای صلوات مطرح نشده است. اگر این ذکر در هر شب و روز تکرار شود و ادامه داشته باشد، مداومت بر یاد پیامبر و صلوات بر او، دعای مستجابی است که قطعاً پاسخ داده خواهد شد.

۲- کمترین عرض ادب در مکتب ما سلام کردن است. ولی جواب آن واجب است. اگر کسی یک عمر بر پیامبر و آلش درود و سلام بفرستد، آنها قطعاً پاسخ خواهند داد که یک پاسخ آن همین شفاعت است.

۳- این که فرمودند:«وَجَبَت لَهُ شَفاعَتی؛ شفاعت او بر من واجب است». یعنی شفاعت او گردن گیر من است. گاهی کسی خدمتی به انسان می کند که گردن گیر او می شود. در این

صورت اگر چیزی از او بخواهند، نمی تواند آن را رد کند.

اگر پدر یا استاد انسان از او چیزی بخواهند، بدون تأمل می پذیرد و انجام می دهد. اینجا هم فرمودند: بر من رسول الله از طرف خدا واجب می شود تا شفاعت کنم.

۴- فرمودند: شفاعت او بر من واجب است، هر چند از اهل کبائر باشد. در روایتی دیگر آمده است که من در کنار میزان می ایستم. اگر کسی این ذکر را گفته باشد و کفهٔ گناهانش سنگین باشد، این قدر از صلوات بر آن می گذارم تا حسناتش سنگین شود.(۱) معلوم می شود کسی که جهنمی است توفیق این ذکر شریف از او گرفته می شود.

اصلاً شفاعت برای گناهکاران است. خود پیامبر خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) فرمودند:

ادَّخَرتُ شَفاعَتی لِأَهلِ الکَبائِرِ مِن اُمَّتی؛(۲) شفاعت خودم را برای امت خودم که مرتکب گناهان کبیره اند،

اندوخته ام.

پس اگر کسی می خواهد شفاعت پیامبر بر او واجب شود، هر روز و هر شب روح و جان خود را با ذکر صلوات به پیامبر و آلش متصل کند.

۱- ثواب الاعمال، ص ۱۵۵؛ مکارم الاخلاق، ص ۳۱۲؛ بحارالانوار، ج ۷، ص ۳۰۴.

۲- مجموعه ورام، ج ۱، ص ۲۹۹؛ بحارالانوار، ج ۸ ص ۳۰.

عقوبت ترک صلوات

تعبیرات بسیار تندی برای ترک صلوات بر محمد و آل محمد آمده است؛ یعنی برای کسانی که نام پیامبر خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) را می شنوند و نسبت به آن بی تفاوت اند و اهمیت نمی دهند. هر کدام از این تعبیرات حکایت از اهمیت صلوات می کند.

جابر بن عبدالله انصاری از پیامبر خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) چنین روایت می کند:

مَن ذَکَرَنی وَ لَم یُصَلِّ عَلَیَّ فَقَد شَقِیَ؛(۱) کسی که مرا یاد

کند و بر من صلوات نفرستد، شقی و بدبخت است.

در جایی دیگر فرمودند:

امّا اَجفَی النّاسِ فَرَجُلٌ ذُکِرتُ بَینَ یَدَیهِ فَلَم یُصَلِّ عَلَیَّ؛(۲) اما جفاکارترین مردم کسی است که نام من در برابرش

برده شود، ولی بر من صلوات نفرستد.

همچنین فرمودند:

مَن ذُکِرتُ عِندَهُ فَلَم یُصَلِّ عَلَیَّ فَدَخَلَ النّارَ فَاَبعَدَهُ اللهُ؛(۳) کسی که نام من نزد او برده شود و بر من صلوات نفرست، داخل آتش خواهد شد و خداوند او را از رحمت

خویش دور می سازد.

ترک صلوات خصوصاً به هنگام شنیدن نام آن حضرت،

۱- جامع الاخبار، ص ۵۹؛ بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۶۳.
۲- عده الداعی، ص ۴۱؛ وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۱۵۱.
۳- الکافی، ج ۲، ص ۴۹۵؛ عوالی اللئالی، ج ۲، ص ۳۸.

عقوبت های سختی را به دنبال دارد. بر این اساس است که برخی از فقهای بزرگ مثل صاحب «حدائق » شیخ صدوق، شیخ بهایی و بسیار از محدثین، ذکر صلوات را به هنگام شنیدن نام آن حضرت واجب می دانند.

آخرین سخن

یکی از چیزهایی که تلخی جان کندن انسان را آسان می کند، نه تنها سختی جان کندن، بلکه عالم برزخ را نیز آسان می کند، و نه تنها عالم برزخ را، بلکه شداید و مشکلات قیامت را هموار می سازد و در بهشت هم انسان را نورانی می کند، صلوات بر محمد و آل محمد است.

پیامبر خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) فرمودند:

مَن کانَ آخِرُ کلامِهِ الصَّلاهَ عَلَیَّ وَ عَلی عَلِیٍّ دَخَلَ الجَنَّه؛(۱) هر کس آخرین کلامش صلوات بر من و بر

علی باشد، وارد بهشت خواهد شد.

نظیر همین روایت نیز دربارهٔ ذکر «لا اله الا الله» از رسول خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) روایت شده است:

مَن کا آخِرُ کلامِهِ لا اِلهَ اِلّا اللهُ دَخَلَ الجَنَّهَ؛(۲) کسی که آخرین

کلامش ذکر «لا اله الّا الله» باشد، وارد بهشت می شود.

ان شاء الله این دو ذکر بزرگ با ذرات وجودمان عجین شود

۱- عیون اخبار الرضا(عَلَیهِ السَّلام)، ج ۲، ص ۶۴ ؛وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۱۹۹ ؛هدایه الامه، ج ۳، ص ۱۴۰.
۲- من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص ۱۳۲؛ الامالی للصدوق، ص ۵۴۱؛ بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۲۳۳.

که اگر آخرین کلامی که در پروندهٔ اعمال ما ثبت می شود یکی از این دو ذکر باشد، اهل بهشت خواهیم بود. ان شاء الله .

تبرک به صلوات

یکی از رفقای ما بچه دار شده بود و ولیمه ای داد. مرحوم آیت الله بهاء الدینی را هم دعوت کرده بود. بچه را آورد تا مرحوم آیت الله بهاء الدینی آن را تبرک کنند. شاید انتظار داشت که ایشان دعای مفصلی برای او بخوانند، ولی مرحوم آیت الله بهاء الدینی یک بار گفتند: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّد» و بچه را برگرداندند.

این طلبه اعتراض کرد که آقا فقط یک صلوات !!

فرمودند: شما قدر صلوات را نمی دانید. عظمت صلوات را درک نمی کنید. ذکر صلوات خیلی مهم است!

صلوات های شما به داد ما رسید

خود ایشان می فرمودند: یک آشنایی داشتیم که از دنیا رفته بود. دیدم به سه نوع عذاب مبتلاست. من هم سه صلوات هدیه کردم. در خواب او را دیدم که گفت: صلوات های شما به داد ما رسید و ما را نجات داد.

ایشان به کیفیت می پرداختند، نه به کمیت. صلوات را با اخلاص و معرفت و حضور قلب و توجه می فرستادند. و این آثار بسیار زیادی دارد. ان شاء الله روش ما هم همین طور باشد.

ص: ۸۳

برتر از بیست هزار سال عبادت

پیامبر عظیم الشأن (صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) در شب معراج وقتی به آسمان چهارم رسیدند، فرشته ای را دیدند که لوحی را جلوی روی خود نهاده است و آب از دیده های او می ریزد و توجّه نکرد که به حضرت تعظیم کند.

جبرئیل بال خود را بلند کرد تا آن فرشته متوجّه بشود و در رکاب آن حضرت بیاید و عرض ادب کند. آن فرشته متوجّه شد و به محضر پیغمبر خدا رسید. عرض ادب کرد و گفت: من را معذور بدار اگر در عرض ادب کوتاهی کردم. آن قدر از این لوح، نور بالا می رفت که من شما را ندیدم و متوجّه نشدم.

پیامبر عظیم الشّأن(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) فرمودند: در این لوح چه نوشته شده است؟ گفت: نوشته شده است:

لآ اِلَهَ اِلّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ (صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) عَلِیٌّ وَلِیّ اللهِ.

آن فرشته به پیغمبر خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) گفت: من دو رکعت نماز دارم که به امر الهی آن را در مدت بیست هزار سال به جای آورده ام. پنج هزار سال در قیام بودم. پنج هزار سال در رکوع بودم. پنج هزار سال در سجود بودم، و پنج هزار سال در تشهّد. ثواب این نماز را به شما هدیه می کنم که تقصیر بی ادبی مرا عفو کنید و مرا ببخشید.

حضرت فرمودند: من به طاعت تو احتیاجی ندارم. آن فرشته عرض کرد: من ثواب این نماز را به امّت شما می بخشم.

ص: ۸۴

حضرت فرمودند: گمان من این است که امّت من هم به این نماز بیست هزار سالهٔ تو نیاز ندارند.

بعد این جملهٔ بلند را فرمودند: «به عزّت خدا، هر یک از گناهکاران امّت من یک مرتبه بر من صلوات بفرستند، ثواب آن از بیست هزار سال طاعت شما بیشتر است.»(۱)

باید توجّه داشته باشیم که پیامبر عظیم الشّأن(صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) هیچ وقت به گزاف و مبالغه سخنی نمی فرماید و شکّی در این نیست که انسان برتر و بالاتر از فرشتگان است؛ چون فرشته ها در حالت تجرّد هستند. شهوت و غضب و حیوانیّت در آنها نیست. برای آنها عبادت کردن کار سهل و آسانی است.

ولی انسان در این دنیا گرفتار غرایز مختلف است. هوا و هوس ها و بحران های فراوانی گریبانگیر اوست و او را به سوی غفلت از خدا سوق می دهد.

اگر همهٔ این ها را پشت سر بگذارد و در این دنیای پر تلاطم و پر آشوب و غفلت زا که غفلت از همهٔ در و دیوار آن می بارد، از این غفلت ها و از این شهوت ها بگذرد و یاد خدا و یاد پیغمبر کند و بر محمّد و آل محمّد (صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) صلوات بفرست، بعید نیست که فضیلت این صلوات او از ثواب بیست هزار سال عبادتِ یک فرشته ای که در آسمان چهارم می خواهد بندگی خدا را بکند برتر باشد.

۱- شرح و فضائل صلوات، ص ۱۱۵.

چون شـرایط آن فرشـته با شرایط انسان فرق می کند. برای فرشته عبادت و طاعت و بندگی خدا کار سختی نیست. ولی انسانی که بر خلاف جهت هوا و هوس و شـیطان و نفسانیّت حرکت کنـد و مسـیر پیامبر و اهل بیت را بپیماید و در تاریکی دنیا بر آن بزرگواران صلوات بفرستد، ارزش این بیشتر و فوق العاده تر است.

به هنگام ورود به مسجد و خروج از آن

از جاهایی که ذکر صلوات سفارش شده و مستحب است، هنگام ورود به مسجد و خروج از آن است. امام صادق(عَلَیهِ السَّلام) فرمودند:

إِذا دَخَلتَ المَسـجِدَ فَصَلِّ عَلَی النَّبِیِّ (صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) وَ إِذَا خَرَجتَ فَافعَل ذَلِکَ؛(۱) هرگاه وارد مسـجد شدی، بر محمّد آل محمّد صلوات بفرست و هر گاه هم از

مسجد خارج شدی چنین کن.

در واقع مسـجد محلّ یاد خـدا و ارتباط با خـدای متعال است. انسان اگر حضور در مسـجد را با صـلوات بر محمد و آل محمد آغاز کنـد، و با همین ذکر شـریف آن را به پایان برد، موجب می شود که عبادت او محفوظ باشـد و طاعت او مورد پذیرش و قبول قرار بگیرد.

۱- الکافی، ج ۳، ص ۳۰۹؛ وسائل الشیعه، ج ۵ ،ص ۲۴۶؛ بحارالانوار، ج ۸۱، ص ۲۱.

نوری فراروی آخرت

پیامبر عظیم الشّأن (صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) می فرماید:

اَکثِرُوا الصَّلاهَ عَلَیَّ فَاِنَّ الصَّلَاهَ عَلَیَّ نُورٌ فِی القَبرِ وَ نُورٌ عَلَی الصِّرَاطِ وَ نُورٌ فِی الجَنَّهِ؛(۱) بر من فراوان صلوات بفرستید که صلوات بر من نوری است در قبر و

نوری است بر صراط و نوری است در بهشت.

شاید ما حقیقتاً بازتاب ذکر صلوات را در این دنیا درک نکنیم. حقیقت آن را در عالم پس از دنیا که عالم کشف و شهود است و حقایق هویدا و آشکار می شود، می توان درک کرد.

در عالم دنیا پرده ها و حجاب های طبیعت و مادیت و دنیای ظلمانی مقابل دید و چشم دل ما را گرفته است، ولی در آن عالم آخرت، برکات و بازتاب ذکر بلند صلوات آشکار می شود.

آنچه را پیشوایان معصوم ما فرموده اند، همان حقایق ناپیدایی است که فعلاً قدرت درک و مشاهده آن را نداریم. بنابر این، فرمودهٔ آنها عین حقیقت است، بدون هیچ کم و زیادی.

فرمودند: ذکر شریف صلوات عالم قبر را نورانی می کند. البتّه باید بدانیم که منظور از عالم قبر که در روایت مطرح شده است، عالم برزخ است. چون بدن ما به درون یک حفره و چالهٔ خاکی در درون زمین می رود، ولی روح ما در قالب مثالیِ شبیه

۱- الدعوات، ص ۲۱۶؛ بحارالانوار، ج ۷۹، ص ۶۴.

این بـدن قرار خواهد گرفت. آن جایگاهی که قالب مثالی برای روح و جان ماست، نورانی خواهد بود. و نور به انسان آرامش می دهد. بنابر این، منظور قبر خاکی نیست.

در روایات ما آمده است که قبر یا باغی از باغ های بهشت است و یا چاله ای از چاله های آتش،(۱)که منظور همان عالم برزخ است.

پیغمبر خدا(صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) فرمود: صلوات، هم عالم برزخ را نورانی می کند و هم پل صراط را. و امام باقر(عَلَیهِ السَّلام) فرمودند:

وَ مَن کَانَ عَلَی الصِّراطِ لَهُ نُورٌ لَم یَکُن مِن اَهلِ

النَّارِ؛(۲) و کسی که بر صراط نور داشته باشد، از اهل آتش نیست.

آتش جهنّم هم سیاه است و هم تاریک و ظلمانی، برای این که بتوانیم با نور زیاد از پل صراط عبور کنیم و به داخل آتش نیفتیم، نیاز داریم که در دنیا، دل و جان خود را به نور صلوات جلا بدهیم و نورانی کنیم.

در بهشت هم که خود سر چشمه و منبع نورهای معنوی است، کسانی که صلوات می فرستند، آنجا هم خدا آن ها را نورانی قرار می دهد.

آن ها که دوست دارند هم در عالم برزخ، هم عالم قیامت، و

۱- تفسیر القمی، ج ۲، ص ۹۴؛ الامالی للطوسی، ص ۲۸؛ بحارالانوار، ج ۶ ،ص ۲۱۴.
۲- جامع الاخبار، ص ۶۰؛ بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۶۴.

هم در عالم بهشت نورانی باشند، باید سعی کنند این نور را در دنیا تهیه کنند. و آن هم ذکر بلند صلوات بر محمّد و آل محمّد است. خدا توفیق این ذکر را بیش از پیش مرحمت بفرماید!

پاکی از گناه

پیامبر عظیم الشّأن (صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) می فرماید:

مَن صَلَّی عَلَیَّ مَرَّهً لَم یَبقَ مِن ذُنُوبِهِ ذَرَّهٌ؛(۱) اگر کسی یک بار بر من صلوات بفرستد، ذرّه ای از گناهان او باقی نمی ماند.

این حدیث، حدیث بسیار مهمّی است. إن شاء الله با قلب خود آن را بپذیریم و باور کنیم. اگر واقعاً اعتقاد ما این باشد که صلوات ما را به منبع نور و رحمت وصل می کند، وقتی که نور آمد ظلمت می رود. وقتی که رحمت آمد، غضب می رود. وقتی که خدا و پیامبر آمدند، تاریکی ها، گناهان، معصیّت ها دور می شود.

جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ کَانَ زَهُوقًا؛(۲)

حق آمد و باطل نابود شد. یقیناً باطل نابود شدنی است.

اگر یک ذرّه به دریا وصل شود، قطعاً پاک می شود. این صلوات ها در واقع صله و اتّصال به نور الهی و نور چهارده معصوم(عَلَیها السَّلام) است. اگر واقعاً وصل شویم و این پیوند با

۱- جامع الاخبار، ص ۵۹؛ بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۶۴.

۲- سورهٔ اسراء، آیهٔ ۸۱.

صلوات ایجاد شود، قطعاً مصداق این حدیث خواهیم بود.

اگر کسی با صلوات بر محمّد و آل محمّد وصل شد، ذرّه ای از گناهان او باقی نمی ماند. اگر هم احیاناً حقّ النّاس و چیزی بر گردن کسی است، شاید این یک عاملی باشد که چراغ دل او

روشن شود و حقّ النّاس و حقوق دیگران را ادا کند. و موفق

به توبه شود.

بنابر این، کثرت صلوات و مداومت بر صلوات قطعاً او را به جایی می رساند که - إن شاء الله - ذرّه ای از گناهان او باقی نماند.

میزان حسنات

یکی از اعتقادات مهمّ قرآنی و دینی ما اعتقاد به میزان و سنجش و ارزیابی اعمال در روز قیامت است، که از آن به میزان، موازین و وزن تعبیر می شود.

در قرآن آمده است که موقفی در قیامت داریم که در آن موقف همه جمع خواهند شد و اعمال هر کس سنجش و ارزیابی خواهد شد و معلوم می شود که چه کسی بهشتی است و چه کسی جهنّمی.

فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِینُهُ فَهُوَ فِی عِیشَهٍ رَاضِیَهٍ؛(۱)و اما کسی که در روز قیامت ترازوی اعمالش سنگین است،در یک زندگی خشنود کننده خواهد بود.

۱- سورهٔ قارعه، آیهٔ ۶ و ۷.

هر کسی میزان حسنات اور سنگین باشد و سیّئات و گناهان او کم باشد، قطعاً غالب می شود و با اهل بهشت خواهد بود. اما اگر خدایی ناکرده میزان سیّئات او سنگین و حسنات سبک باشد، گرفتار آتش است.

وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ؛(۱) واما کسی که ترازوهایش سبک است، پناهگاهش دوزخ است.

از این رو، باید به دنبال چیزهایی بگردیم که میزان حسنات را خیلی سنگین می کند. مثلاً در روایات آمده است: ولایت و محبّت محمّد و آل محمّد میزان حسنات را سنگین می کند. حسن خلق میزان حسنات را سنگین می کند. تسبیحات اربعه میزان حسنات را سنگین می کند.

یکی از چیزهایی که در روایات متعدّد وارد شده است و موجب سنگینی میزان حسنات است، صلوات بر محمد و آل محمد است. امام باقر(عَلَیه السَّلام) از رسول خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) چنین نقل می کنند:

اَنَا عِندَ المیزانِ یَومَ القیامَهِ فَمَن ثَقُلَت سَیّئاتُهُ عَلی حَسَناتِهِ جِئتُ بِالصَّلاهِ عَلَیَّ حَتّی اُثَقِّلَ بِها حَسَناتِهِ؛(۲) من در روز قیامت نزد میزان هستم. کسی که بدی هایش بر خوبی هایش سنگینی کند، صلوات هایی که بر من فرستاده است می آورم تا به وسیلهٔ آن خوبی هایش را سنگین کنم.

۱- سوره قارعه، آیهٔ ۸ و ۹.

۲- ثواب الاعمال، ص ۱۵۵؛ بحارالانوار، ج ۷، ص ۳۰۴.

در میزانِ کسی چیزی نهاده نمی شود که از نظر وزن معنوی و ثواب و پاداش از صلوات بر محمّد و آل محمّد سنگین تر باشد. إن شاء الله با کثرت این ذکر میزان حسـنات خود را به توفیق الهی زیاد کنیم که اگر میزان حسنات کسی سنگین شد، قطعاً اهل بهشت خواهد بود.

طهارت روح

یکی از برترین زیـارت نـامه هـا از نظر سـند و متن، زیـارت جامعـهٔ کبیره است که از دو لب درر بـار امام هادی (عَلَیهِ السَّلام)، خطیب اهل بهشت، برای ما بیان شده است.

این زیـارت یـک دوره امـام شناسـی است و همـهٔ جمله های آن جامع و کامل است. یک بخش مهم زیارت جامعـهٔ کبیره، در فضیلت صلوات و ولایت اهل بیت (عَلَیهِمُ السَّلام) است.

وَ جَعَلَ صَلَوَاتِنَا عَلَیکُم وَ مَا خَصَّنَا بِهِ مِن وَلَایَتِکُم طیِباً لَخَلقِنَا وَ طَهَارَهً لِأَنفُسِنَا وَ تَزکِیَهً لَنَا وَ کَفّارَهً

لِذُنُوبِنا؛(۱) و خداوند درود و صـلوات ما را بر شـما، و آنچه را که مخصوص ما کرد از نعمت ولایت شما، برای نیکویی فطرت و خلقت ما و پاکی نفوس ما و تزکیه و

پاکیزگی روح ما و کفارهٔ گناهان ما قرار داد.

خداوند صلوات و ولایت اهل بیت(عَلَیهِمُ السَّلام) را وسیلهٔ پاکیزگی

۱- من لا یحضره الفقیه، ج ۲، ص ۶۱۳ ؛بحارالانوار، ج ۹۹ ،ص ۱۳۰؛ مفاتیح الجنان، ص ۸۹۴،زیارت جامعه کبیره.

خلقت ما قرار داده است. جان و روح و حقیقت ما را پاک می کند و نفوس ما را به سوی طهارت و پاکیزگی می برد و گناهان ما را می پوشاند و رشد و نموّ و کمال و قرب را برای ما می آورد.

هر چهار تعبیر، تعبیر مهمّی است؛ هم پاکیزگی خلقت ما و هم طهارت درونی و هم تزکیه و نموّ و رشد ما و هم کفارهٔ گناهان.

وقتی یک باغبان درختی را حرس می کند و شاخه های زیادی آن را می زند، درخت رشد و نموّ می کند. اهل بیت(عَلَیهِمُ السَّلام) هم باغبان وجود ما هستند. و صلوات وسیلهٔ تقرّب به این بزرگواران است و باعث می شود که خلقت ما و جان ما و درون ما از آلودگی ها، ناپاکی ها و بدی ها و رذایل اخلاقی و ظلمت ها پاک و پاکیزه شود و وسیلهٔ رشد و تعالی ما فراهم شود.

بر آمدن حاجات

روایت متعدّدی به این مضمون داریم که یکی از چیزهایی که وسیلهٔ بر آمدن حاجات است، مداومت بر صلوات بر محمّد و آل محمّد(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) است. پیامبر عظیم الشّأن (صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) فرمودند:

مَن صَلّی عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ مِائَهَ مَرَّهٍ قَضَی اللهُ لَهُ مِائَهَ حَاجَهٍ؛(۱) کسی که صد مرتبه بر محمد و آل

۱- النوادر، ص ۱۶؛بحارالانوار، ج ۲۷، ص ۲۶۰.

محمد صلوات بفرستد، خداوند یکصد حاجت او را بر آورد.

در این روایت نورانی بشارت بزرگی است! یعنی با هر صلوات یک حاجت ما برآورده می شود. باید توجّه داشته باشیم که بسیاری از بلاها و گرفتاری هایی که ما نمی خواهیم در آن بیفتیم، به برکت این صلوات ها دفع می شود. ما نیازهای فراوانی داریم و خبر نداریم که به برکت این صلوات و ارتباط با پیغمبر و آل او تأمین می شود.

نباید فکر کنیم که حوائج فقط منحصر در حوائج مادی است، بلکه حوائج معنوی، اخروی، روحی، علمی، معرفتی، آرامش و خوشی درون، بسیار گسترده تر و به مراتب مهم تر از حوائج مادی است.

شاید بیشتر نظر اهل بیت(عَلَیهِمُ السَّلام)ما هم به آن حوائج معنوی و اخروی است. لذا فرمودند: کسی که صد بار این ذکر را بگوید، خدا هم صد حاجت از حوائج او را برآورده خواهد کرد؛ إن شاء الله.

حمل عرش الهی

حق تعالی چون عرش را آفرید، هفتاد هزار فرشته را هم خلق کرد. به آنان گفته شد:

طُوفوا بِعَرشِ النُّورِ وَ سَبِّحونی وَ احمِلُوا عَرشی؛ به

عرش نورانی طواف کنید و مرا تسبیح گویید و عرش

مرا حمل کنید.

این هفتاد هزار فرشته هر چقدر تلاش کردند نتوانستند عرش را حمل و جا به جا کنند. تا این که به آن ها خطاب شد:

طُوفُوا بِعَرشِ النُّورِ فَصَلُّوا عَلی نورِ جلالی مُحَمَّدٍ حَبیبی وَ احمِلُوا عَرشی؛ به عرش نورانی طواف کنید و بر نور جلالم، محمد که حبیب من است، درود فرستید

و عرش مرا حمل کنید.

یعنی بر پیامبر و آل او صلوات بفرستید تا قدرت پیدا کنید که این عرش را حمل کنید. با صلوات بر محمّد و آل محمّد توان و قدرت فرشته ها چندین برابر شد و توانستند عرش را حرکت بدهند.(۱)

این که حقیقت عرش چیست؟ حقیقت آن را ما درک نمی کنیم. آیا عرش قدرت خداست؟ آیا علم خداست؟ آیا

حقایق معنوی است که در بالا است، یا نور پیامبر و اهل بیت (عَلَیهِمُ السَّلام) است؟ حقیقت عرش را ما درک نمی کنیم، ولی اعتقاد به عرش از اعتقادات قرآنی و روایی ماست.

در هر صورت عرش الهی چیزی است که فوق هفت آسمان است و محلّ عنایات ویژه و خاصّی است که از آنجا به عالم وجود سرازیر می شود.

۱- مشارق انوار الیقین، ص ۲۷۶؛ بحارالانوار، ج ۲۷، ص ۲۵۸.

در این روایت می فرماید: هفتاد هزار فرشته قدرت بلند کردن عرش را نداشتند، ولی صلوات و ارتباط و اتّصال به پیامبر و آل پیامبر به آنان نیرو و توان داد تا بتوانند عرش خدا را حمل کنند. از اینجا معلوم می شود که این ذکر به انسان انرژی و نیروی فوق العادۀ معنوی می دهد.

مبارزه با دو نوع شیطان

از قرآن و روایات استفاده می شود که ما دو نوع شیطان داریم. چنان که در قرآن آمده است:

وَکَذَلِکَ جَعَلْنَا لِکُلِّ نَبِیٍّ عَدُوًّا شَیَاطِینَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ؛(۱) و بدین گونه برای هر پیامبری دشمنی از شیطان های انس و جن برگماشتیم.

خداوند می فرماید: ما برای انبیا، هم شیطان انسی قرار دادیم و هم شیطان جنّی. شیطان جنّی معلوم است. همین ابلیس و اعوان و انصار او که ناپیدا هستند. خود شیطان هم جزء جن است. این ها را شیطان جنّی می گویند که به چشم ما نامرئی هستند و سر دستۀ آن ها هم ابلیس است و نوچه ها و نیروهایی دارد که تحت فرمان او هستند که در فکر انسان ها هجمه می کنند. وسوسه گر و خنّاس هستند و انسان را به بدی ها دعوت می کنند و کمر به دشمنی انسان بسته اند تا او را گمراه کنند.

۱- سورۀ انعام، آیۀ ۱۱۲.

شیطان دوم، شیطان انسی است. هر کس که راه و رفتار و روش او مثل شیطان است، هر چند در چهرهٔ انسان دو پا باشد و در لباس انسانیّت و بشریّت ظهور کرده باشد، شیطان انسی است.

در روایات آمده است که جسم بعضی ها جسم انسان است، ولی قلب آنها قلب حیوان است، یا فکر آنها فکر شیطان است. به قول مولانا می گوید

ای بسا ابلیس آدم رو که هست پس به هر دستی نباید داد دست

چه بسا انسان نماهایی که به ظاهر انسان هستند، ولی در باطن شیطان، یا شیطان پرست اند. یا به شیطان درس می دهند. انسان اگر به بیراهه کشیده بشود و سردمدار بدی ها بشود، از شیطان هم بدتر خواهد بود.

اما چه کنیم که از شیطان جن و انس دور بشویم؟ پیامبر عظیم الشّأن (صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) در یک روایت نورانی راه دور کردن شیطان انس و جن را برای ما بیان فرموده اند. می فرماید:

اِنَّ الشَّیطَانَ اثنانِ شَیطانُ الجِنِّ وَ یَبعُدُ بِلا حَولَ وَ لا

قُوَّةَ اِلّا بِاللهِ العَلِیِّ العَظیمِ وَ شیطانُ الاِنسِ وَ یَبعَدُ بالصَّلاةَ عَلَی النَّبِیِّ وَ آلِهِ؛(۱) شیطان دو گونه است: شیطان جن که با ذکر «لَا حَولَ وَ لَا قُوَّةَ إلَّا بِاللهِ» از

ص: ۹۷

۱- بحارالانوار، ج ۹۲، ص ۱۳۶؛ مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۴۲.

انسان دور می شود. و شیطان انس که با صلوات بر

محمّد و آل محمّد دور می شود.

اگر کسی دچار افکار و خیالات و وسوسه گری شیطان شده است، ذکر «لَا حَولَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللهِ العَلِیَّ العَظِیم» را زیاد بگوید. و اگر کسی دچار دوستان ناباب، افرادی که او را دعوت به گناه و بدی می کنند، یا گرفتار جلسات ناباب شده است و ممکن است او را هم به لجن زار بدی ها و گناهان بکشند، اینجا مداومت بر صلوات، شیطان های انسی را از ما دور می کند. و این بشارت بسیار بزرگی است.

بوییدن گل و صلوات

شخصی می گوید: من به امام صادق (عَلَیهِ السَّلام) مقداری گل هدیه دادم. «نَاوَلتُ أَبَا عَبدِ اللهِ الصَّادِقَ شَیئاً مِنَ الرَّیاحِینِ». حضرت وقتی این گل ها را گرفتند، بوییدند و این نعمت خدا را بر دو چشم خود گذاشتند، آنگاه فرمودند:

مَن تَناوَلَ رَیحانَهً فَشَمَّها وَ وَضَعَها عَلی عَینیهِ ثُمَّ قالَ اللَّهُمّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ لَم تَقَع عَلَی الأَرضِ حَتّی یُغفَرَ لَهُ؛(۱) هر کس گلی به دستش برسد و آن را ببوید و بر دیدگان خود نهد و بگوید: « اللَّهُمّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ»، هنوز آن گل را بر زمین ننهاده، خدایش می آمرزد.

۱- الأمالی للصدوق، ص ۲۶۶؛ مکارم الاخلاق، ص ۴۱؛ بحارالانوار، ج ۹۲، ص ۳۴۷.

همچنین ابو هاشم جعفری می گوید: به محضر امام عسکری (عَلَیهِ السَّلام) رسیدم. کودکی از کودکان آن حضرت آمد و شاخه گلی را به آن امام تقدیم کرد. حضرت آن را بوسیدند و بر دیدگان خویش گذاردند و آنگاه به من دادند و فرمودند:

یا اباهاشِمَ مِن تَناوَلَ وَردَهً اَو رَیحانَهً فَقَبَّلها وَ وَضَعَها عَلی عَینَیهِ ثُمَّ صَلَّی عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ الأَئِمَّهِ کَتَبَ اللهُ لَهُ الحَسَناتِ مِثلَ رَملِ عالجٍ وَ مَحا عَنهُ مِنَ السَّیِّئاتِ مِثلَ ذلِکَ؛(۱) ای ابوهاشم، هر کس شکوفه یا گلی به دستش برسد و آن را ببوسد و بر دیدگان خود بگذارد، آن گاه بر محمد و آل محمد همان امامان معصوم صلوات بفرستد، خداوند به شمار شن و ماسه های انباشت شده، برای او حسنه می نویسد و به

همان مقدار گناهانش را محو می کند.

یکی از مواردی که مستحبّ است انسان صلوات بفرستد، هنگام بو کردن گل هاست. گل و بوی خوش آرامش دهنده است. انسان با بو کردن آن به یاد خدا و پیامبر خدا(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) و به یاد زیبایی ها می افتد.

همان طور که گل زیباست و به ما طراوت و احساس تازگی و آرامش می دهد، ذکر شریف صلوات هم به ما طراوت معنوی می دهد. همان طور که با گل و بوی خوش آن، مشام خود را

۱- الکافی، ج ۶، ص ۵۲۵؛ وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۱۷۰.

معطر می کنیم، با صلوات هم روح و جان خود را معطر و خوشبو می کنیم.

کسانی که می خواهند روح و جانشان معطّر شود و از گناهان پاکیزه شوند، هنگام بو کردن گل ها، بر محمّد و آل محمّد صلوات بفرستند.

اندوه شیطان

پیامبر عظیم الشّأن(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) روزی ابلیس را دیدند که محزون و غمگین است. البته انسان باید توجه داشته باشد که هر کاری که باعث حزن و اندوه دشمن خدا و باعث تکدّر خاطر او بشود، علامت قرب به خداست و علامت خوبی است.

در زبان فارسی ما می گوییم: دشمن شاد نشوید. یعنی هیچ وقت کاری نکنیم که شیطان خوشحال شود. این علامت غضب الهی است. ولی اگر ما کاری بکنیم که شیطان محزون شود و دشمن خدا ناراحت گردد، این علامت قرب و عمل بسیار خوب و فوق العاده ای است.

پیغمبر عظیم الشّأن(صَلَی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) دیدند که شیطان محزون و غمگین است. سؤال کردند: چرا محزون و غمگین هستی؟ گفت: به خاطر شش عملی که شما برای امّت خود آورده ای و این امّت این شش عمل را به جای می آورند و موجبات اندوه و ناراحتی و کدورت من فراهم می شود.

ص: ۱۰۰

اول این که هر کاری می خواهند انجام دهند، «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِیمِ » می گویند.

درباره بسم الله آمده است که «أعظم آیه فی کتاب الله؛(۱)با عظمت ترین آیه در قرآن است.» و بنابر بعضی از روایات، اسم اعظم در «بسم الله الرحمن الرحیم» است.

اگر بخواهیم مهم ترین جمله در عالم که از طرف خدای متعال در کتاب های آسمانی آمده است را بیان کنیم، «بسم الله الرحمن الرحیم» است. همه قرآن در سوره حمد گنجانده شده است و همه سوره حمد در «بسم الله الرحمن الرحیم».باید از خدا توفیق بخواهیم که همه کارها را با «بسم الله الرحمن الرحیم»شروع کنیم.

دومین چیزی که باعث ناراحتی و حزن من می شود، این است که امت شما هر کاری که تصمیم می گیرند در آینده انجام بدهند، می گویند: إن شاء الله.

سوم از چیزهایی که باعث اندوه من می شود، این است که وقتی به هم می رسند سلام می کنند.

چهارم وقتی به هم می رسند، مصافحه می کنند. پنجم در وقت گناه استغفار و توبه می کنند.

ششم از چیزهایی که باعث حزن و اندوه شیطان و دوری شیطان می شود، این است که هر گاه امت شما یاد شما می کنند،

۱- تفسیر العیاشی، ج ۱، ص ۲۲؛ بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۱.

بر محمد و آل محمد صلوات می فرستند.(۱)

معلوم می شود ذکر صلوات آن قدر نور دارد و قوی است که شیطان را محزون و غمگین و دور خواهد کرد. إن شاء الله امیدوار هستیم که این ذکر را در هر حالی فراموش نکنید.

اشرف اعمال اهل ایمان

امام عسکری علیه السلام فرمودند:

إن اشرف أعمال المؤمنین فی مراتبهم التی قد رتبوا فیها من الثری إلی العرش الصلاه علی محمد و آله الطیبین صلی الله علیهم ؛(۲)شرافتمندانه ترین اعمال اهل ایمان در مقام و جایگاهی که قرار گرفته باشند، از خاک تا عرش الهی، صلوات بر محمد و آل پاک و

پاکیزه اوست. درود خداوند بر آنان باد!

رده بندی مؤمنین در درجات مختلف است. گاهی فاصله این ها از زمین تا آسمان است. کمترین رتبه مؤمن این است که فقط به قلب اهل بیت علیهم السلام را دوست داشته باشد. و رتبه بالاتر، آن است که با قلب و زبان دوست بدارند و رتبه بالاتر از آن، این است که با قلب و زبان و عمل دوست بدارند.

بالاترین رتبه، پیروی از اهل بیت علیهم السلام است. در این رتبه به مرتبه ای می رسند که درباره آنان گفته می شود:

۱- تحفه الواعظین، ج ۴، ص ۱۲۷، به نقل از انوار المجالس.

۲- بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۶۲؛ مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۴۰.

«از ما اهل بیت هستند.»

بنابر این، مؤمنین رتبه های مختلفی دارند. در هر رتبه ای که باشند، اشرف اعمالشان صلوات بر محمد و آل محمد است. یعنی این صلوات برای یک گروه خاص، یک کلاس خاص و یک رتبهٔ خاص نیست، بلکه از زمین تا عرش الهی که بالاترین و نزدیک ترین مرتبه و مقام به خداوند متعال است، از آن بهره مند می شوند و از اشراف اعمال آنها محسوب می شود.

إن شاء الله به این مطلب اهمیت بدهیم. فکر نکنیم کسانی که مقام و درجه آنها بالا رفته است، دیگر نیازی به صلوات ندارند، بلکه کسانی هم که در بالاترین رتبه ها باشند، با همین ذکر شریف اوج می گیرند. چنان که حاملین عرش الهی هم به برکت همین صلوات توانستند عرش را حمل بکنند. حمل به هر معنایی که باشد، با ذکر صلوات بر محمد و آل محمد است که انسان به این مراتب عرفانی و معنوی خواهد رسید.

درود خدا و فرشتگان

پیامبر عظیم الشان اسلام صلی الله علیه وسلم فرمودند:

من صلی علی صلی الله علیه و ملائکته فمن شاء فلیقل ومن شاء فلیکثر؛(1) هر کس بر من صلوات بفرستد، خداوند و فرشتگانش بر او صلوات می فرستند.

ص: ۱۰۳

۱- الکافی، ج ۴، ص ۳۵۱: وسائل الشیعه، ج ۷، ص۱۹۴.

بنابراین، هر کس می خواهد اندک صلوات بفرستد وهر کس میخواهد فراوان صلوات بفرستد.

اگر هیچ خاصیتی در عالم برای ذکر صلوات نباشد، مگر این که صلوات های ما باعث می شود که خدا و ملائکه که کارگزاران و نیروهای الهی هستند، بر ما درود و صلوات بفرستند و رحمت را بر ما سرازیر کنند، همین کافی است.

پیغمبر خدا صلی الله علیه وآله فرمودند: صلوات های ما باعث می شود که خدا و ملائکه لطف و رحمت خود را بر ما سرازیر کنند. هر کسی می خواهد این ذکر را زیاد بگوید و هر کسی هم می خواهد کم بگوید.

این فرمایش حضرت هم یک بشارت است و هم یک هشدار و اتمام حجت. کاری نکنیم که روز قیامت حسرت بخوریم که چرا از این رحمت گسترده الهی بهره نبردیم، یا کم بهره بردیم.

رؤیت جمال دل آرای پیامبرصلی الله علیه وآله

همسر پیامبر صلی الله علیه وآله از پیامبر سؤال کرد: آیا کسی هست که در قیامت جمال شما را نبیند؟

این خیلی مهم است. آرزوی همه بندگان خالص خدا این است که جمال معنوی و ظاهری پیغمبر خدا را زیارت کنند. قطعا در عالم هستی زیباتر، برتر و بالاتر از پیغمبر خدا نداریم.

ص: ۱۰۴

جمال او قیامت کبری است! تمام انبیا و امامان عاشق رؤیت جمال این پیغمبر هستند.

حضرت زهرا سلام الله علیها از فراغ پیغمبر آنقدر گریه کرد تا از دنیا رفت. امیر المؤمنین و دیگر امامان فدایی پیغمبر خدا صلی الله علیه وآله بودند. «آنچه خوبان همه دارند تو یک جا داری!»

تمام جلوه های زیبای عالم و همه قدرت نمایی های خدا در وجود پیغمبر خدا تجلی کرده است. بالاترین نقش آفرینی های خدای متعال در وجود پیغمبر ما و جمال محمد مصطفی صلی الله علیه وآله است. لذا محرومیت از جمال پیغمبر، محرومیت از کل خیرات و زیبایی هاست.

باید ببینیم که چه کار کنیم تا جمال پیغمبر را ببینیم و از دیدار او محروم نشویم؟

پیغمبر خدا صلی الله علیه وآله به همسر خود فرمودند: سه تا طایفه هستند که جمال من را در قیامت مشاهده نمی کنند:

۱- کسانی که مداومت بر شراب خواری دارند.

۲- کسانی که عاق والدین هستند.

۳- کسانی که نام من را بشنوند و بر محمد و آل محمد صلوات نفرستند.(۱)

امیدواریم که خدا به ما توفیق مرحمت بکند که در همه اوقات، خصوصا در موقع یاد پیغمبر از ذکر صلوات غفلت نکنیم.

۱- عنوان الکلام، ص ۱۵۲.

کرامت خداوند در اجابت دعا

در روایات متعدد آمده است که یکی از راه های برآورده شدن حاجات و رسیدن دعاهای ما به آسمان و لبیک اجابت دعاها، این است که دعا را با ذکر صلوات آغاز کنیم و با ذکر صلوات خاتمه بدهیم. چون صلوات دعای مستجاب است، درها را باز می کند و در واقع صلوات رمز گشایش درهاست. رمز اجابت و لبیک گفتن از طرف خدای متعال است.

لذا امام صادق علیه السلام طلا به ما یاد دادند که هر کسی حاجت به سوی خدای عزوجل دارد، به صلوات بر محمد و آل محمد ابتدا کند. و بعد از صلوات درخواست نیاز و حاجت کند. و در پایان عرض حاجت خود، باز صلوات بفرستد. فرمودند:

من کانت له إلی الله عز و جل حاجه فلیبدأ بالصلاه علی محمد و آله ثم یسأل حاجته ثم یختم بالصلاه علی محمد و آل محمد فإن الله عز و جل أکرم من أن یقبل الطرفین و یدع الوسط؛ (۱) هر کس به درگاه خدای عزوجل حاجتی دارد، باید عرض حاجت خود را با صلوات بر محمد و آل آغاز کند و آن گاه حاجت خود را بخواهد. سپس عرض حاجت خود را با صلوات بر محمد و آل محمد به پایان برد. چرا که خدای عزوجل گرامی تر از آن است که دو طرف دعا را اجابت بکند و وسط آن را اجابت نکند.

۱- الکافی، ج ۲، ص ۴۹۴؛ عده الداعی، ص ۱۶۷؛ وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۹۵.

اگر صلوات در دو طرف حاجت ها و دعاها و خواسته های ما باشد، خدای متعال این را رد نمی کند و اجابت می کند.

به سوی رحمت الهی

یکی از نیازهای ما رحمت الهی است. چه کار کنیم که مورد رحمت و لطف خدا قرار بگیریم؟ چه کنیم که رحمت خدا دائم بر ما سرازیر باشد.

همه انسان ها یا تحت پوشش رحمت خدا هستند، یا خدایی ناکرده مورد غضب و اهل عذاب و عقوبت خدای متعال. برای این که همیشه از غضب خدا محفوظ بوده و مشمول رحمت بیکران الهی باشیم، باید با ذکر صلوات، به ذیل عنایت محمد و آل محمد تمسک بجوییم.

در روایت زیبایی آمده است که امیر المؤمنین علیه السلام بعد از رحلت پیغمبر خدا خطبه خواندند و فرمودند:

و بالشهادتین تدخلون الجنه و بالصلاه تنالون الرحمه؛(۱) با گفتن شهادتین شما وارد بهشت می شوید. و

با صلوات به رحمت الهی می رسید.

بعد فرمودند:

فاکثروا من الطلا علی نبیکم؛ بنابراین، فراوان بر پیامبر تان صلوات بفرستید.

ص: ۱۰۷

۱- الأمالی للصدوق، ص ۳۲۱؛ تحف العقول، ص۹۲؛ بحارالانوار، ج ۹۱، ص۴۸.

این نکته مهمی است که با صلوات ما به رحمت می رسیم و فرمودند: این ذکر را زیاد بگویید. سپس این آیه را تلاوت کردند:

«إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا (۵۶)»؛(۱) خدا و فرشتگانش بر پیامبر درود می فرستند. ای کسانی که ایمان آورده اید، بر او درود بفرستید و به فرمانش به خوبی گردن نهید.

تجدید پیمان

یـک مؤمن واقعی مؤمنی است که عهـد و پیمانی که با خـدا و با اولیای خـدا، چه در عالم الست و چه عالم قبل و چه عالم دنیا بسته است، وفادار باشد.

یکی از نام های خـدا وفی است. این نام خدا باید در اهل ایمان هم تجلی پیدا کند. یعنی عهد و پیمان هایی را که روح و جان ما در عالم ذر و عالم اشـباح با خداونـد بسـته است، در دنیا به آنها وفادار باشد. و یکی از راه های اعلام وفاداری به این عهد و پیمان صلوات بر محمد و آل محمد است. امام صادق علیه السلام فرمودند:

من صلی علی النبی صلی الله علیه وآله فمعناه آنی آنا علی المیثاق و

۱- سوره احزاب، آیه ۵۶

الوفاء الذی قبلت حین قوله الست بربکم قالوا بلی؛(۱) کسی که بر محمد و آل محمد صلوات میفرستد، معنای آن این است که من بر میثاق و وفایی که پیش از این قبول کردم، پایبندم؛ هنگامی که خدای متعال فرمود:أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَى؛(۲) آیا من پروردگار شما نیستم؟ گفتند: بله هستی.

یعنی خدا و اولیای خدا را که محمد و آل محمد هستند قبول کردیم. چون صلوات در واقع اقرار به اصول دین است. اقرار به خداست، اقرار به پیامبر است، اقرار به آل پیغمبر که دوازده امام هستند. و اقرار به قیامت و معاد است. و چون اقرار به همه اینهاست، در واقع آن عهد و پیمانی که ما در عالم ذر بستیم، با صلوات بر محمد و آل محمد تجدید می کنیم.

امیدواریم که بر همان میثاق و وفایی که در عالم ذر بستیم، باقی باشیم؛ به برکت صلوات بر محمد و آل محمد.

راز گریه کودکان خردسال

ما ظاهر اعمال و رفتار موجودات را درک می کنیم، ولی روح و ملکوت و جان عالم چه می گوید، برای ما قابل درک نیست. هر موجودی فراخور حال خود نطقی دارد. همه موجودات عالم تسبیح دارند، فقه و فهم دارند، سجده دارند،

۱- معانی الأخبار، ص ۱۱۶؛ فلاح السائل، ص ۱۲۰؛ بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۵۴.

۲- سور اعراف، آیه ۱۷۲.

ذکر دارند. چنان که قرآن می فرماید:

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ ؛(۱)هر موجودی، تسبیح و حمد او می گوید،ولی شما تسبیح آنها را نمی فهمید.

انسان که گل سر سبد همه موجودات است. اگر می خندد، اگر گریه می کند، اگر شاد می شود، اگر غمگین می شود، همه این حالات انعکاس تجلیاتی در روح و جان و باطن انسان از سوی خدای متعال است. اهل عرفان و معنا این تجلیات را بهتر متوجه می شوند.

همین تجلیات باعث گریه یا خنده نوزادان می شود. مثلا در بعضی روایات آمده است که نوزاد وقتی امام خود را می بیند می خندد. وقتی امام غایب می شود، از فراق امام خود گریه می کند. یعنی روح و جان او وابسته به امام است.

بر اساس این روایات، روح و جان نوزاد حقایقی را از عالم معنا درک می کند و عکس العمل نشان می دهد. از این رو پیغمبر خدا صلی الله علیه وآله فرمودند:

لاتضربوا أطفالکم علی بکائهم فان بکاء هم أربعه اشهر شهاده أن لا إله الا الله و أربعه أشهر الصلاه علی النب و آله أربعه اشهر الدعاء لوالدیه؛(۲)

کودکان خود را به خاطر گریستن نزنید؛ چرا که گریه

ص: ۱۱۰

۱- سوره اسراء، آیه ۴۴.

۲- التوحید، ص ۳۳۱؛ علل الشرایع، ج ۱، ص ۸۱؛ وسائل الشیعه، ج ۲۱، ص ۴۴۷.

آنان چهار ماه شهادت به یگانگی خداست، چهار ماه درود بر پیامبر و آل اوست، و چهار ماه دعا برای پدر و مادرشان می باشد.

چقدر زیباست که نوزادان با گریه خود «لا إله إلا الله» می گویند، بر محمد و آل محمد صلوات می فرستند و برای پدر و مادر خود دعا می کنند. آنان بر فطرت توحید به دنیا آمده اند و هنوز دست نخورده و پاک اند و صدایشان به تسبیح و تقدیس خدا و درود بر پیامبر و آلش و دعا به پدر و مادران بلند است.

البته معلوم است که این در صورتی است که نوزاد به اندازه معمول گریه کند. اگر بیش از حد معمول گریه کند و باعث آزار خودش و دیگران شود، ممکن است مشکلی داشته باشد. باید در پی علت گریه او بود و او را آرام کرد. ولی نباید مانع

گریه معمولی او شد. می فرماید: این بچه ها را به خاطر گریه مختصری که دارند نهی نکنید که این گریه ها نجوای توحید و صلوات و دعا در حق پدر و مادر است.

حاملان صلوات

پیامبر عظیم الشان صلی الله علیه و آله می فرماید:

من صلی علی النبی و آله مائه مره فی کل یوم اسداها سبعون ملکا یبلغها إلی رسول الله صلی الله علیه و آله قبل

صاحبه؛(۱) اگر کسـی در هر روز صد بار بر پیامبر و آلش صلوات بفرستد، هفتاد فرشته آن صلوات ها را استوار کرده و قبل از صاحبش به محضر پیغمبر خدا می رسانند.

یعنی این صلوات ها به عنوان هدیه، بر طبق هایی از نور به محضر پیغمبر خدا فرستاده می شود.

از بهشتیان

پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله می فرماید:

جائنی جبرئیل و قال إنه لا یصلی علیک احد الا و یصلی علیه سبعون ألف ملک و من صلی علیه

سبعون الف ملـک کان من أهل الجنه ؛(۲)جبرئیل امین بر من وارد شد و گفت: کسـی بر تو صـلوات نمی فرستد، مگر این که هفتاد هزار فرشته بر او صلوات می فرستند. و کسی که هفتاد هزار فرشته بر او صلوات بفرستند،

قطعا اهل بهشت خواهد بود.

امیـدوار هستیم که - إن شاء الله - این حدیث ها را با دل و جان باور بکنیم، از عظمت صـلوات و پیوند با چهارده معصوم هیچ بعدی ندارد. یعنی باید قبول کنیم که برای خدا کاری ندارد. این عمل، عمل بسیار بلند و بزرگی است. اگر کسی

۱- جامع الاخبار، ج ۱، ص ۵۹؛ بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۶۳.

۲- جامع الاخبار، ص ۶۰؛ بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۶۴؛ مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۳۵.

واقعا با اعتقاد این ذکر را بگوید و به این دستور العمل عمل کند، بداند که پایان کار او بهشت خواهد بود.

سجدہ شکر پیامبر صلی الله علیه و آله

پیامبر عظیم الشأن صلی الله علیه و آله نوعا وقتی که یاد نعمت مهمی می افتادند، سجده شکر به جای می آوردند و سیره مسلم پیغمبر خدا سجده شکر و تشکر کردن از خدای متعال بود.

وقتی انسان نعمتی را درک کرد، به جاست همان موقع از خدا تشکر ویژه بکند و تشکر ویژه هم همین است که سجده برود.

در روایات آمده است گاهی که پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله سوار مرکب بودند، از مرکب پیاده می شدند و روی زمین می افتادند و سجده می کردند و دوباره سوار می شدند. و اگر در محلی بودند که امکان پیاده شدن نبود، یا محل عبور و مرور بود، یا موقعیت و شرایط ایجاب نمی کرد، روی همان زین مرکب و پالان حیوان خم می شدند، پیشانی خود را قسمت جلوی زین مرکب می گذاشتند و آنجا سجده شکر را به جای می آوردند.

شخصی می گوید: روزی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله از منزل خارج شدند، من هم ایشان را دنبال کردم تا این که داخل نخلستانی شدند و سجده کردند و آن قدر سجده را طولانی کردند که من بر جان آن حضرت ترسیدم که نکند از دنیا رحلت فرمودند.

ص: ۱۱۳

همین طور که نگران به آن حضرت نگاه می کردم، سر مبارک خود را بلند کردند و به من فرمودند: چه شده؟ من هم نگرانی خود را ابراز کردم. حضرت فرمودند:

ان جبرئیل قال لی ألا أبشرک آن الله عز وجل یقول لک من صلی علیک صلیت علیه و من سلم علیک سلمت علیه فسجدت الله شکرا ؛(۱)جبرئیل به من گفت: آیا به تو بشارت ندهم که خدای عزوجل به تو می فرماید: کسی که بر تو صلوات بفرستد، من بر او صلوات میفرستم و کسی که بر تو سلام دهد، من بر او سلام می دهم. و من به پاس این بشارت به سجده افتادم.

هزار حسنه

معمولا ثواب هایی که خداوند برای کار نیک به ما می دهد ده برابر است. و گاهی هفتاد برابر است، و گاهی صد برابر است. ولی باید توجه داشته باشیم که خداوند به ذکر صلوات ثواب فوق العاده ای عنایت می کند.

پیامبر عظیم الشان فرمود:

من صلی علی محمد وأهل بیته کتب الله له ألف حسنه؛(۲) اگر کسی بر پیامبر و آل او صلوات بفرستند، خدای متعال با هر صلواتی هزار حسنه به او مرحمت می کند.

۱- کشف الغمه، ج ۱، ص ۲۸؛ حلیه الأبرار، ج ۱، ص ۳۳۸.
۲- بحار الأنوار، ج ۹۱، ص ۶۵.

صلوات مکتوب

پیامبر عظیم الشان صلی الله علیه و آله فرمودند:

من صلی علی فی کتاب لم تزل الملائکه تستغفر له ما دام اسمی فی ذلک الکتاب؛ (۱)کسی که در نوشته ای بر من درود بفرستد، تا زمانی که نام من در آن نوشته باقی است، فرشتگان برای او استغفارمی کنند.

بسیار به جاست که همه نویسنده ها در موقع نوشتن نام یا القاب پیغمبر، به خود زحمت بدهند و ذکر صلوات که همان «صلی الله علیه و آله» است را هم بنویسند، تا این حدیث شامل حال آنها بشود و تا زمانی که آن نوشته باقی است، فرشتگان برای او استغفار کنند. حالا ممکن است یک نوشتاری صدها سال باقی بماند.

مرحوم محدث قمی در «سفینه البحار» نقل کرده است که اول کسی که رمز «ص» یا «ع» را اختراع کرد تا به خود زحمت ندهند و به جای درود و سلام به پیغمبر یا امامان «ص» یا «ع» بنویسند و فقط رمز بیاورند، دست او فلج و شل شد.

إن شاء الله احترام بگذاریم و همان طور که وقتی نام پیغمبر را در گفتار خود می آوریم و بعد از آن صلوات می فرستیم، در نوشتار هم نام حضرت را با احترام بنویسیم.

ص: ۱۱۵

۱- منیه المرید، ص ۳۴۷؛ بحار الأنوار، ج ۱۱، ص ۷۱ مکاتیب الرسول صلی الله علیه و آله، ج ۱، ص ۳۸۳.

لـذا مسـتحب است هنگام نوشـتن نام پیغمبر هم ذکر صـلوات نوشـته شود تا به عنوان یک حسـنه برای ما پایـدار و باقی بماند و ملائکه برای ما استغفار کنند.

عروج دعا

رمز بالا رفتن دعا و رسیدن به هدف اجابت، صلوات بر محمد و آل محمد است. امام صادق علیه السلام فرمودند:

من دعا و لم یذکر النبی صلی الله علیه و آله رفرف الدعاء علی رأسه و اذا ذکر النبی صلی الله علیه و آله رفع الدعاء؛(۱)

اگر کسی دعا کند و یاد پیغمبر نکند، این دعا همچون پرنده ای بالای سربچرخد و چون یاد پیامبر کند، دعا بالا رود.

یعنی اگر کسـی بـدون یاد پیامبر خـدا صـلی الله علیه و آله دعا کند، این دعا همان طور بالای سـر او بند می شود و عروج نمی کند. اما وقتی که یاد پیغمبر کرد، عروج می کند. بلا تشبیه مثل موشکی است که چاشنی ندارد. آن چاشنی و خرجی است که باید موشک را به مقصد برساند. اگر خرجی نباشد، حرکت نمی کند.

آن خرجی که پشـتوانه دعاست و آن را به مقصـد می رسانـد، ذکر پیغمبر و صـلوات بر محمـد و آل محمـد است که اگر ذکر پیغمبر شد دعا بالا می رود.

امیدواریم که إن شاء الله به برکت صلوات های ما دعاها بالا برود و مورد پذیرش قرار بگیرد!

۱- الکافی، ج ۲، ص ۴۹۱ ؛عده الداعی، ص ۱۶۶؛ بحارالانوار، ج ۹۰،ص۳۱۶.

وجوب صلوات

صلوات بهترین ذکر و دعا و توسل کوتاه به پیامبر و آل پیامبر است. آن قدر صلوات مهم است که در روایت آمده است که اگر کسی تمام اعمال خیر را به جا بیاورد، ولی در پرونده اعمال او ذکر صلوات نباشد، حسنات و اعمال خیر او پذیرفته نمی شود.

امام رضا علیه السلام در ضمن نامه ای به مأمون نوشتند:

الصلاه علی النبی واجبه فی کل موطن و عند العطاس و الذبائح و غیر ذلک؛ (۱)صلوات بر پیامبر و آل او در هر مکانی، و موقع عطسه کردن و هنگام ذبح

کردن حیوانات و غیر از این موارد واجب است.

چون صلوات یاد خدا و یاد پیامبر و اهل بیت اوست و درود بر پیامبر و آلش درود بر واسطه های نعمت است، از این رو در تشهد نماز واجب است. در غیر نماز هم هرگاه انسان یاد خدا می کند، یاد پیامبر و آل او را هم بکند. کنار «أشهد أن لا إله إلا الله»، باید اقرار به رسالت و درود بر پیامبر و آل پیامبر صلی الله علیه و آله باشد.

بعضی از محدثین ما مثل شیخ صدوق و صاحب حدائق موقع شنیدن نام پیغمبر، ذکر صلوات را واجب می دانند. چون تعبیرهایی در روایت آمده که ترک عمدی آن «یوجب دخول

۱- عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۱۲۴؛ وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۹۶؛بحارالانوار، ج ۱۰، ص ۳۵۶.

النار؛(۱) باعث رفتن به آتش جهنم می شود.» یا جفاکارترین یا بخیل ترین انسان ها به پیغمبر خدا خواهد بود.

بر این اساس همان طور که بعضی از علما زیارت امام حسین علیه السلام را واجب می دانند، ذکر صلوات هم شبهه وجوب دارد. حداقل در هر شبانه روز مقداری صلوات را به محضر پیغمبر و اهل بیت که واسطه وجودی ما و واسطه تمام فیوضات و خیرات و هدایت های ما هستند، هدیه کنیم تا حق آن هاتا حدودی ادا شود.

راه حل مشکلات

اشاره

بنده بارها خدمت مرحوم آیت الله بهاء الدینی بودم و افراد زیادی در زمان های مختلف می آمدند و برای حل معضلات و مشکلات مهم از ایشان چاره جویی می کردند و راه حلی برای اجابت دعا و بر آمدن حاجات درخواست می کردند.

این بزرگوار معمولا سه چیز را برای حل معضلات و مشکلات و بر آمدن حاجات توصیه می کردند:

۱-قربانی

کسانی که تمکن مالی دارند قربانی کنند. قربانی کردن و ذبح گوسفند آثار و برکات فراوانی دارد؛ هم برای دفع بلا و هم

۱- شرح و فضائل صلوات، ص ۵۸.

برای بر آمدن حاجات بسیار مفید است. در واقع آن گوسفند بلاگردان ما می شود.

در روایت آمده است: چیزی نزد خدا محبوب تر از ذبح و قربانی کردن گوسفند نیست. این خونی که ریخته می شود و آن اطعام یا آن گوشتی که به مصرف می رسد، مخصوصا اگر به فقرا و نیازمندها داده شود، برای برطرف شدن مشکلات و بلاها و سختی ها و مصیبت ها اثر دارد.

۲-حدیث کسا

خواندن حدیث شریف کسا برای رفع گرفتاری ها و زدودن غم و اندوه بسیار سفارش شده است. نوع بزرگانی که ما محضر آنها بودیم، مثل مرحوم آیت الله بهجت، آیت الله بهاء الدینی، مرحوم حاج آقای دولابی، همه بدون استثنا سفارش به تلاوت حدیث کسا می کردند.

در پایان حدیث کسا پیامبر عظیم الشان صلی الله علیه و آله چند بار قسم خوردند به آن خدایی که من را به پیغمبری فرستاد، اگر این حدیث در محفل و مجلس دوستان و شیعیان ما تلاوت شود، ملائکه آن مجلس را تحت پوشش قرار می دهند، و در آنجا حاضر می شوند و برای اهل مجلس استغفار می کنند و رحمت خدا بر اهل مجلس نازل می شود.

صاحب حاجتی مهموم و غمگین نمی ماند، جز این که هم و

غم او برداشته می شود و حوائج او برآورده می شود. پیغمبر قسم خوردند و امیر المؤمنین علیه السلام هم در پایان عرضه داشتند:

إذا و الله فزنا و فاز شیعتنا ورب الکعبه؛ به خدای کعبه، هم ما و هم دوستان و شیعیان ما رستگار شدند.

در هر صورت حدیث کسا اگر در جمع خانواده یا دوستان باشد، خیلی بهتر است. اگر هم نشد و کسی خواست تنها بخواند، مشکلی ندارد. ملائکه و اهل بیت علیهم السلام را حاضر بداند و در جمع آنها این حدیث را تلاوت می کند. إن شاء الله به برکت اهل بیت علیهم السلام غم و انده برطرف شده و مشکلات رفع و کارها برای او بسیار سهل و آسان می شود.

۳- ختم صلوات

سومین راه حلی که مرحوم آیت الله بهاء الدینی برای رفع مشکلات بیان می فرمودند، چهارده هزار صلوات هدیه به چهارده معصوم علیهم السلام بود که تأثیر فوق العاده ای دارد.

ما روایات فراوان داریم که ذکر صلوات باعث بر آمدن حاجات و اجابت دعاها می شود. رمز اجابت دعاها صلوات بر محمد و آل محمد است. اگر ما در کار پیغمبر و آل او باشیم، قطعا آنها هم در کار ما خواهند بود. اگر با صدق نیت صلوات بفرستیم، خدا حوائج ما را برآورده می کند. إن شاء الله به برکت صلوات بر پیغمبر و آل او به آرزوهای خود خواهیم رسید.

هدیه های نورانی برای اموات

بارها مرحوم آیت الله بهاء الدینی می فرمودند: من ذکر صلوات را کمتر از تلاوت قرآن نمی دانم. ما معمولا یک حمد که خلاصه قرآن است و سه «قل هو الله» که ثواب یک ختم قرآن دارد را به اموات خود هدیه می کنیم. ولی ایشان می فرمودند: من حتی به جای حمد و «قل هو الله» ذکر صلوات را هدیه می کنم و آثار و برکاتی هم داشته است.

همه کسانی که می خواهند برای اموات خود خیرات و مبرات و صدقات بدهند، هدیه کردن صلوات بر پیامبر و آل پیغمبر بسیار مؤثر است. اگربتوانیم دسته جمعی هم چهارده هزار صلوات هدیه کنیم که نور علی نور است. هر چقدر که می توانیم به گذشتگان و اموات و حق داران صلوات هدیه کنیم که بسیار نافع و پر اثر است و زود به آنها خواهد رسید.

لبیک خداوند

یکی از موضوعاتی که در صلوات باید به آن توجه کرد، این است که طبق روایات متعدد پیغمبر خدا تأکید فراوان کردند که هیچ وقت صلوات بر من را تنها نفرستید. یعنی آل یا اهل بیت را به آن اضافه کنید. از این که تنها بر رسول خدا صلوات بفرستیم نهی شدید شده است، بلکه لعنت ملائکه شامل حال کسانی می شود که ذکر صلوات را بدون آل

بگویند و اهل بیت را اضافه نکنند.

در منابع اهل سنت هم این روایات آمده است، ولی متأسفانه بعضی از اهل سنت موقع فرستادن صلوات می گویند:

«صلی الله علیه و سلم» و آل را نمی گویند. واقعا انسان مبغوض خدا و ملعون حق تعالی قرار می گیرد.

ابن بابویه و سید بن طاووس به سندهای مختلف از امام صادق علیه السلام روایت کرده اند که حضرت فرمودند: روزی پیامبر عظیم الشان صلی الله علیه وآله به امیر المؤمنین علیه السلام فرمودند:

یا علی ألا أبشرک؛ یا علی می خواهی تو را به چیزیبشارت دهم؟

امیر المؤمنین علیه السلام عرض کردند: پدر و مادرم فدای تو باد! شما همیشه بشارت دهنده به خیر بوده اید. فرمودند: جبرئیل در این زمان نزد من آمد و از امر عجیبی به من خبر داد.

امیر المؤمنین علیه السلام پرسیدند: آن امر شگفت چه بود؟ پیغمبر عظیم الشان صلی الله علیه وآله بیان فرمودند:

أخبرنی أن الرجل من أمتی إذا صلی علی واتبع بالصلاه علی أهل بیتی فتحت له أبواب السماء و صلت علیه الملائکه سبعین صلاه وإن کان مذنبا خطاء ثم تتحات عنه الذنوب کما یتحات الورق من الشجر و یقول الله تبارک و تعالی لبیک یا عبدی و سعدیک ویقول الله للملائکه یا ملاکتی آنتم

ص: ۱۲۲

تصلون علیه سبعین صلاه و أنا أصلی علیه سبعه مائه صلاه؛ جبرئیل به من خبر داد هر که از امت من بر من صلوات بفرستد و در صلوات اهل بیت مرا همراه کند، درهای آسمان برای او گشوده می شود و ملائکه هفتاد صلوات بر او می فرستند و اگر گناهکار و خطاکار باشد، گناهان او می ریزد، مثل برگی که از درخت می ریزد و حق تعالی به او خطاب می کند: «لبیک یا عبدی و سعدیک». به ملائکه می فرماید: ای ملائکه من، شما بر او هفتاد صلوات فرستادید و من بر او هفتصد صلوات میفرستم.

یعنی اگر کسی آل و اهل بیت را اضافه کرد، هم ندای «لبیک یا عبدی و سعدیک» می آید، هم هفتاد فرشته به او دعا می کنند و صلوات می فرستند و خدای متعال هم هفتصد صلوات بر او می فرستد و گناهان او هم مثل برگ خزان می ریزد. سپس جبرئیل گفت:

وإذا صلی علی ولم یتبع بالصلاه علی أهل بیتی کان بینها وبین السماء سبعون حجابا ویقول جل جلاله لا لبیک ولا سعدیک؛ هر کس هم بر من صلوات بفرستد و صلوات بر من را با صلوات فرستادن بر اهل بیت من قرین و همراه نکند، میان صلوات او و آسمان هفتاد حجاب و مانع حائل می شود و حق تعالی می فرماید: «لا لبیک ولا سعدیک».

ص: ۱۲۳

یعنی جواب تو را نمی دهم و صلوات تو را قبول ندارم. بعد خدای متعال می فرماید:

یـا ملائکتی لا تصـعدوا دعاءه إلا أن یلحق بالنبی عترته فلا یزال محجوبا حتی یلحق بی أهل بیتی؛(۱)ای ملائکه من، صلوات او را بالا نیاوریـد تا آن که اهل بیت پیغمبر را به او ملحق کنـد. و آن صـلوات بـدون اهل بیت محجوب می مانـد تا وقتی که اهل بیت مرا به من ملحق کند.

بوی بهشت

در روایت نورانی دیگری آمده است که پیامبر عظیم الشأن صلی الله علیه و آله در تهدید تند و عجیبی فرمودند:

من صـلی علی و لـم یصل علی إلی لم یجد ریح الجنه و إن ریحها لتوجد من مسیره خمس مائه عام؛(۲)کسی که بر من صلوات بفرستد و بر آل من صلوات و درود نفرستد، بوی بهشت به مشام او نمی رسد. این در حالی است که بوی بهشت از پانصد سال راه به مشام می رسد.

وقتی خداوند بهشت را خلق کرد، آن را با بوی خوش معطر ساخت. بوی بهشت از مسافت پانصد سال راه اطراف

ص: ۱۲۴

۱- الأمالی للصدوق، ص ۵۸۰ ؛ثواب الاعمال، ص ۱۵۷؛ بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۵۶.

۲- الأمالی للصدوق، ص ۲۰۰؛الأمالی للطوسی، ص ۴۲۴، بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۴۸.

بهشت به مشام می رسد. یعنی بوی آن به هزارها کیلومتر اطراف بهشت منتشر می شود.

خوانندگان مخصوصا اهل سنت توجه داشته باشند، کسانی که در صلوات و در بقیه مسائل آل پیغمبر را از پیغمبر جدا می کنند، نه تنها به بهشت نمی روند، بلکه بوی بهشت هم به مشام آنها نخواهد رسید.

در روایتی می فرماید: صلوات ناقص بر من نفرستید. سؤال کردند: صلوات ناقص و ابتر چیست؟ فرمودند: صلواتی که آل را به آن ضمیمه نکنند، آن صلوات ناقص است.(۱)

در هر صورت باید بدانیم که صلوات بدون آل، نه بالا می رود، نه بدان لبیک گفته می شود، نه اجابت می شود، بلکه انسان را از بهشت هم دور می کند.

إن شاء الله همیشه به این نکته توجه داشته باشیم که هیچ گاه و در هیچ موقعیتی اهل بیت و آل پیغمبر از پیامبر خدا جدا نیستند.

محافظت از حرارت اتش جهنم

بعد از نماز صبح مستحب است صد مرتبه بر محمد و آل محمد صلوات فرستاده شود.

شخصی به محضر امام صادق علیه السلام شرفیاب شد. حضرت به

۱- الصراط المستقیم، ج ۱، ص ۱۹۰؛ مکاتیب الرسول، ج ۱، ص ۵۵۵.

او فرمودند:

ألا أعلمک شیئا یقی الله به وجهک من حر جهنم؛نمی خواهی چیزی به تو یاد بدهم که خداوند روی تو رااز آتش جهنم نگاه دارد؟

همه آرزوی ما همین است که گرفتار آتش جهنم نشویم. و به یک معنا گرفتار گناه نشویم.

آن شخص عرض کرد: بله، یابن رسول الله! دوست دارم به من چیزی یاد بدهی که من از آتش جهنم محفوظ باشم. فرمودند:

قل بعد الفجر اللهم صل علی محمد و آل محمد مائه مره یقی الله به وجهک من حر جهنم؛(۱) هر روز بعد از نماز صبح صدبار بگو: «اللهم صل علی محمد و آل محمد»، خدا روی تو را از حرارت آتش جهنم حفظ می کند.

ما امیدوار هستیم آغاز هر روزمان که بعد از نماز صبح است، با صد بار ذکر صلوات که خلاصه و چکیده تمام دعاها و تمام ذکرها و توسلات است، دل و جان خود را نورانی کنیم و جلا بدهیم. در واقع این ذکر بلند و نورانی حافظی بین ما و آتش جهنم و حائلی بین ما و گناه است، و ما را از معصیت باز می دارد.

۱- ثواب الاعمال، ص ۱۵۵؛ جامع الاخبار، ص ۶۱؛ بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۵۸.

إن شاء الله نور صلوات ما را بگیرد و از حرارت آتش جهنم که همین گناهان دنیایی است حفظ کند!

راه بهشت

پیامبر عظیم الشان صلی الله علیه وآله فرمودند:

من ذکرت عنده فنسی الصلاه علی أخطئ به طریق الجنه؛(۱) کسی که نام من نزد او برده شود و صلوات برمن را فراموش کند، از راه بهشت به خطا رفته است.

یعنی کسی که متذکر یاد پیغمبر شود، یا دیگری نام پیغمبر را ببرد و او بشنود و صلوات بر من را فراموش کند، به بیراهه رفته است. و این نکته مهمی است.

یک موقع کسی عمدا ذکر صلوات را نمی گوید، توبیخ این خیلی شدید است و باعث رفتن به آتش جهنم و به عنوان بخیل ترین و جفاکار ترین افراد معرفی شده است.

ولی این روایت می فرماید: اگر نسیان هم بکند، باز هم عقوبت دارد. چون معمولاً انسان چیزهایی را که برای او مهم و قابل توجه نیست، فراموش می کند.

هیچ گاه نمی شود انسان مثلا حقوق سر ماه را فراموش کند. روز شماری می کند که حقوق او را چه وقت می دهند تا برود و بگیرد. اگر کسی حقوق سر ماه خود را فراموش کند می گویند:

۱- المحاسن، ج ۱، ص ۹۵؛ الکافی، ج ۲، ص ۴۹۵؛ بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۴۹.

شایـد مشـکل روانی و اختلال حواس داشـته باشد. ممکن نیست انسان نهار و شام را فراموش بکند و غذا نخورد. کم اتفاق می افتد. مگر مصیبتی، یا حادثه مهمی اتفاق افتاده باشد.

همان طور که ما در زندگی خود چیزهای مهم را هیچ وقت فراموش نمی کنیم، صلوات هم باید همین طور باشد. بر این اساس فرمودنـد: فراموشـی آن هم عقوبت دارد. بـا این که نوعـا فراموشـی از چیزهـایی است که تکلیف را ساقط می کنـد، ولی اینجا چون مسأله، مسأله بسیار مهمی است، حضرت می فرماید: اگر یادی از من بشود و کسی صلوات را فراموش کند، راه بهشت را گم کرده است.

معلوم می شود راه بهشت، محمد و آل محمد و صلوات بر این هاست. اگر کسی صلوات را فراموش کند، در واقع راه بهشت و راه رستگاری و سعادت و کمال را گم کرده است.

إن شـاء الله راه بهشت که صـلوات بر پیـامبر و آل پیغمـبر است را فراموش نکنیم. در هر حـالی این ذکر را بگوییم که در مسـیر رفتن به سوی بهشت باشیم.

بهترین عمل در خانه کعبه

شخصـی به امام صادق علیه السلام عرض کرد: خداوند به من توفیق داد تا به داخل خانه کعبه بروم. اما از اعمال و آداب داخل کعبه چیزی نمی دانستم. نمی دانستم وقتی به داخل کعبه مشرف

می شوم چه بگویم. هیچ دعایی به خاطر نداشتم. تنها چیزی که به ذهن من رسید، صلوات بر محمد و آل محمد علیهم السلام بود. من هم شروع کردم به فرستادن صلوات بر محمد و آل محمد.

حضرت فرمودند:

أما إنه لم یخرج أحد بأفضل مما خرجت به؛(۱) آگاه باش که هیچ کس مانند تو در فضیلت و ثواب از خانه کعبه

بیرون نیامده است.

بهترین نقاط روی زمین بیت الله الحرام است، زمین کربلاست، مدینه منوره است، نجف اشرف است، کوفه و دیگر مشاهد مشرفه است. انسان در این اماکن باید بهترین استفاده را بکند. بهترین ذکر و بهترین دعا را بخواند. این شخص جز ذکر صلوات به خاطرش نیامده بود. امام صادق علیه السلام به او فرمودند:

شما در حالی از خانه کعبه بیرون آمدی که عملت از اعمال دیگران برتر و بالاتر بود. یعنی ذکر صلوات برتر از نمازهای مستحبی و قرآن و دعا و اعمال مستحبی دیگر است.

صلوات در مشاهد مشرفه

ذکر شریف صلوات در همه جا افضل و برترین اعمال در میان مستحبات است. خصوصا در مسجد الحرام و مشاهد مشرفه. کسانی که به بیت الله الحرام، یا مدینه منوره، یا عتبات

۱- الکافی، ج ۲، ص۴۹۴؛ ثواب الاعمال، ص ۱۵۵؛ بحارالانوار، ج ۹۱، ص۵۷.

عالیات، و یا مشهد رضوی علیه السلام مشرف می شوند، چه در مسیر رفت و برگشت و چه در خود مشاهد مشرفه این ذکر را بگویند. فکر نکنند یک عمل کوچکی است. این عمل را جدی بگیرند.

مرحوم آیت الله بهاء الدینی بعضی اوقات که به حرم مشرف می شدند، به جای زیارت ها همین ذکر را می گفتند. می فرمودند: ما به امام هشتم چند صلوات هدیه کردیم. یعنی این را کوچک نشماریم. فکر نکنیم فقط زیارت نامه ها ما را به امام ها نزدیک می کند.

اگر نگوییم ذکر صلوات از دعاها و تلاوت قرآن و هدیه کردن نماز و دیگر اعمال بالاتر است، کمتر نیست. در مشاهد مشرفه می توان آن را به عنوان افضل اعمال بر شمرد.

ذکر صلوات و هدیه کردن صلوات به محضر آن بزرگواران، در واقع در خواست درود و رحمت از خدای متعال برای آنهاست .

بهترین اعمال از منظر دو بهشتی

پیامبر عظیم الشأن صلی الله علیه و آله گاهی خواب هایی را که دیده بودند بیان می کردند. بر اساس روایات، خواب پیامبر و امام معصوم علیهم السلام مثل بیداری است. یعنی عین وحی است. فکر و اندیشه و توهم و خیال های بشری یا شیطانی در آن راه ندارد.

پیامبر عظیم الشأن صلی الله علیه و آله یک روز فرمودند: من شب گذشته عمویم حضرت حمزه و پسر عموی خود حضرت جعفر طیار را در خواب دیدم که ظرفی از کنار در حضور آنها بود. مدتی از آن خوردند، بعد انگور شد. پس از آن زمانی از آن انگور تناول کردند، سپس انگور رطب شد. از آن نیز مدتی خوردند، تبدیل به چیز دیگری شد. پیوسته مشغول تناول میوه ها و غذاهای بهشتی بودند.

پیامبر عظیم الشان صلی الله علیه و آله از همه چیز آگاهی دارند. اگر گاهی از کسی چیزی می پرسند، برای آن است که ما متوجه شویم و از حقایق عالم آگاه شویم. حضرت از آنها سؤال کردند:

أی الأعمال وجدتما أفضل؛ شما کدام عمل را برتر وبالاتر یافتید؟

عرض کردند:

فدیناك بالآباء والأمهات وجدنا أفضل الأعمال الصلاه علیك وسقی الماء و حب علی بن ابی طالب؛(۱)پدران و مادرانمان فدای شما؛ صلوات بر تو و آب دادن و دوستی علی بن ابی طالب را بهترین عمل یافتیم.

گفتند: افضل اعمال را در عالم آخرت که عالم شهود و عالم کشف و واقعیت است سه چیز یافتیم:

۱- الدعوات، ص ۹۰؛ کشف الیقین، ص ۲۳۱؛ بحارالانوار، ج ۷۱، ص۳۶۹.

۱- «الصـلاه علیک». صـلوات بر محمد و آل محمد علیهم السلام نخستین چیزی بوده است که دو شهید والا مقام، مثل حمزه و جعفر علیهم السـلام که پیغمبر به آنـان عشق می ورزیـد، به عنوان بهترین عمـل معرفی کردنـد. صـلوات مقـدمه تمام نیکی هاو خوبی هاست.

۲- «سـقی المـاء»؛ آب دادن به تشـنه ها، حتی شایـد شامل مطلق آب دادن به گیاهان یا حیوانات هم بشود. اصـلا خـدای متعال آب دادن را دوست دارد. چه خوب است انسان به نیازمندان و افرادی که به آب نیاز دارند، آب رسانی و سقایی کند.

۳- «حب علی بن ابی طالب»؛ سومین چیزی که در این عالم برتری دارد و وسیله نجات است، حب علی بن ابی طالب علیه

السـلام است. محبت مولاـ امیرالمؤمنین سـرآمد همه اعمـال و برترین و بالاـترین زاد و توشه ای است که یـک انسـان می تواند برای عالم آخرت خود بردارد و ذخیره بکند.

اوقات و شرایط برای ذکر صلوات

گاهی سؤال می شود: آیا صلوات وقت خاصی دارد؟ در چه وقتی افضل است؟

صلوات به یک معنا، زمان و مکان و وقت و موقعیت و شـرایط نمی شناسد. همان طور که یاد خدا استثنا ندارد و در هر حالی و در هر شرایط و زمان و مکانی خوب و پسندیده است،

صلوات هم همین طور است.

گاهی می پرسند: آیا لازم است موقع صلوات وضو داشته باشیم، یا رو به قبله باشیم؟

ذکر صلوات در هر حالی، حتی برای کسانی که عذر شرعی دارند، بسیار پسندیده و با فضیلت است. صلوات در حالات مختلف، رو به قبله، پشت به قبله، با وضو، بی وضو، خوابیده، نشسته، در حال راه رفتن و در هر شرایطی پسندیده است. همان طور که یاد خدا مقرب و محبوب حق تعالی است، ذکر صلوات هم چون یاد خداست، در هر شرایط و در هر زمان و مکانی پسندیده و محبوب خداوند است و به عنوان افضل اعمال سفارش شده است.

بهترین اوقات صلوات

البته مسلم است بعضی از اوقات شرافت و فضیلت آن بیشتر است. مثلا عصر پنج شنبه، شب و روز جمعه سفارش شده است.

صلوات در روز جمعه

امام صادق علیه السلام فرمود:

ما من عمل یوم الجمعه أفضل من الصلوات علی محمد و آل محمد؛(۱)در روز جمعه هیچ عملی با

۱- الخصال، ج ۲، ص ۳۹۴؛ جمال الأسبوع، ص ۲۳۴؛ بحار الأنوار، ج ۸۶، ص ۳۳۳.

فضیلت تر از صلوات بر محمد و آل محمد نیست.

شایـد ده ها عمل مسـتحب برای شب و روز جمعه وارد شده باشد، ولی از صـلوات به عنوان افضل اعمال شب و روز جمعه یاد شده است که باعث می شود حوائج انسان برآورده شود.

پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

من صـلی علی یوم الجمعه مائه صـلاه قضی الله له ستین حاجه ثلاثون للدنیا و ثلاثون للآخر؛(۱) کسـی که در روز جمعه صد بار بر من صلوات بفرستد، خداوند شصت حاجت او را بر آورد، سی حاجت مربوط به دنیا و سی حاجت مربوط به آخرت.

صلوات در با فضیلت ترین اوقات

ماه های رجب، شعبان و رمضان افضل ماه های سال هستند. در این سه ماه به صلوات سفارش شده است.

در شب های قدر، بهترین اعمال ذکر صـلوات بر محمد و آل محمد است. در عید فطر، عید قربان، میلاد پیامبر صـلی الله علیه و آله و مبعث و میلاد ائمه علیهم السلام ، یکی از بهترین و با فضیلت ترین اعمال ذکر صلوات بر محمد و آل محمد است.

و به طور کلی ایامی که با اهل بیت تناسب دارد، یکی از بهترین هدیه های ما می تواند صلوات بر محمد و آل محمد باشد.

۱- ثواب الاعمال، ص۱۵۶؛ جامع الاخبار، ص ۶۱؛بحارالانوار، ج ۸۶، ص ۳۵۱.

هنگام عطسه کردن، وزش بادها، آمدن باران، وقت دعا و هر وقت یاد خدا می کنید، مستحب است بر محمد و آل محمد صلوات بفرستید. در قرآن آمده است:

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكّٰى وَ ذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلّٰى.(۱)

امام هشتم علیه السلام به این آیه مبارکه استشهاد کردند که هر کسی ذکر خدا و اسم خدا را برد، مستحب است بر پیامبر و آل هم صلوات بفرستد.

بنابر این، صلوات به یک معنا زمان نمی شناسد، ولی زمان های خاص با فضیلت تر است و ثواب آن چند برابر خواهد شد. یکی از اوقات صلوات موقع دیدار و زیارت مؤمنین است. وقتی به هم می رسند، مستحب است که سلام و مصافحه داشته باشند و در وقت مصافحه صلوات بفرستند.

ذکر صلوات در مجامع

مجالسی که گرد هم جمع می شویم؛ در خانه ها، در حسینیه ها، در تکیه ها، این ها فرصت بسیار خوبی برای ذکر صلوات است. از آثار آن این است که نفاق از بین می رود، ملائکه فرود می آیند و شیاطین دور می شوند.

گویندگان و یا کارشناسانی که در رسانه، یا در همایش ها، یا در منبرها گویندگی می کنند، شایسته است که مجالس

۱- سوره اعلی، آیات ۱۴ و ۱۵.

خود را به این ذکر نورانی کنند. صلوات که فرستاده می شود، فضا معطر می شود.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: اگر عده ای در مجلسی جمع شوند و ذکر خدا و صلوات در آن مجلس نباشد، روز قیامت آن مجلس

حسرت و وبال برای آنها خواهد بود.(۱) لذا در گردهمایی ها، در مجالس خانوادگی، در مجالس چند نفره دوستان، این ذکر بلند را فراموش نکنیم که به برکت این ذکر مجالس ما نورانی می شود و نام و یاد پیغمبر و اهل بیت علیهم السلام در مجلس ما حاکم می شود و این بهترین وسیله نجات ما خواهد بود.

إن شاء الله خداوند متعال توفیق تداوم و کثرت صلوات و پیوند خالصانه با پیغمبر و آل را به همه ما مرحمت بفرماید!

ما معتقد هستیم که آثار و برکات صلوات به یک جمع نمی رسد. بر اساس روایات آثار آن به همه موجودات و به همه عوالم خواهد رسید.

صلوات بر انبیای الهی

چه خوب است صلوات خود را به صلوات بر انبیا ضمیمه کنیم که جامع تر و کامل تر خواهد بود. وقتی در محضر مبارک امام صادق علیه السلام نام یکی از انبیای الهی برده شد، آن حضرت فرمودند: چون نام یکی از انبیا برده می شود، اول بر محمد صلی الله علیه و آله

۱- الکافی، ج ۲، ص ۴۹۷؛ بحارالانوار، ج ۹۰، ص ۱۶۱.

صلوات بفرستید و بعد بر آن پیامبر.(۱)

اللهم صل علی محمد و آل محمد و صل علی جمیع

الأنبیاء و المرسلین!

شفاعت انبیای الهی

فاطمه زهرا سلام الله علیها می گوید: بستر خوابم را گسترده بودم که رسول خدا صلی الله علیه و آله وارد شد. فرمود:

یـا فـاطمه لاـ تنـامی الا وقـد عملت أربعه ختمت القرآن و جعلت الانبیاء شـفعائک و ارضـیت المؤمنین عن نفسک و حججت و اعتمرت؛ ای فاطمه، به بستر خواب مرو، جز این که چهار کار انجام داده باشـی: قرآن را ختم کرده باشـی، و انبیا را شـفیع خود قرار داده باشی، و مؤمنان را از خویش خشنود ساخته باشی، و حج وعمره به جا آورده باشی!

رسول خـدا صـلی الله علیه و آله این را فرمود و مشـغول نماز شـد. من صبر کردم تا نماز آن حضـرت تمام شد. گفتم: یا رسول الله، چهار چیز گفتید که من در این شرایط توان انجام آن را ندارم. حضرت تبسم کردند و فرمودند:

إذا قرأت «قل هو الله احد» ثلاث مرات فکانک ختمت القرآن و اذا صـلیت علی و علی الأنبیاء قبلی کنا شـفعاء ک یوم القیامه و إذا استغفرت للمؤمنین رضوا

ص: ۱۳۷

۱- شرح فضائل صلوات، ص ۶۴.

کلهم عنك و إذا قلت سبحان الله و الحمد لله و لا إله إلا الله و الله اکبر فقد حججت و اعتمرت؛(۱) هنگامی که سه مرتبه سوره «قل هوالله احد» را قرائت کردی، گویا قرآن را ختم کرده ای، و هنگامی که بر من و انبیای قبل از من صلوات فرستادی، ما در روز قیامت شفیع تو خواهیم بود، و هنگامی که برای اهل ایمان استغفار کردی، همه مؤمنان از تو راضی خواهند بود، و هنگامی که گفتی «سبحان الله و الحمد لله و لا إله إلا

الله و الله اکبر» حج و عمره گذارده ای!

امیدوار هستم که توفیق صلوات از ما گرفته نشود و لحظه به لحظه در گفتن این ذکر و انس به این ذکر و همراه شدن با این ذکر موفق تر و همراهی بیشتری داشته باشیم و جان و روح خود را با ذکر محمد و آل محمد عجین کنیم!

۱- خلاصه الاذکار، ص ۱۹۶؛ عوالم العلوم، ج ۱۱، ص ۸۵۷.

فهرست آیات

فهرست روایات و دعاها

ص: ۱۴۹

فهرست منابع

۱. قرآن کریم.

۲. ارشاد القلوب إلی الصواب (للدیلمی) / دیلمی، حسن بن محمد، الشریف الرضی، قم، چاپ اول، ۱۴۱۲ ق.

۳.الأمالی للصدوق / ابن بابویه، محمد بن علی، کتابچی،تهران، چاپ ششم، ۱۳۷۶ ش.

۴.الأمالی للطوسی / طوسی، محمد بن الحسن، دار الثقافه،قم، چاپ اول، ۱۴۱۴ ق.

۵.بحارالانوار/ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، دار احیاء التراث العربی، بیروت، چاپ دوم، ۱۴۰۳ ق.

۶. بر منبر خاطره / عباس محقق کاشانی، انتشارات انصاریان،قم، چاپ اول، ۱۳۹۱ ش.

۷. البلد الأمین و الدرع الحصین / کفعمی، ابراهیم بن علی عاملی، مؤسسه الأعلمی للمطبوعات، بیرت، چاپ اول، ۱۴۱۸ ق.

۸.تحف العقول / ابن شعبه حرانی، حسن بن علی، جامعه مدرسین، قم، چاپ دوم، ۱۴۰۴ ق.

۹. تحفه الواعظین / شهیدی.

۱۰. تفسیر العیاشی / عیاشی، محمد بن مسعود، المطبعه العلمیه، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۰ ق.

۱۱. تفسیر القمی / علی بن ابراهیم، دار الکتاب، قم، چاپ سوم، ۱۴۰۴ ق.

۱۲. تفسیر فرات الکوفی / کوفی، فرات بن ابراهیم، وزارت ارشاد اسلامی، تهران، چاپ اول، ۱۴۱۰ ق.

۱۳. التوحید للصدوق / ابن بابویه، محمد بن علی، جامعه مدرسین، قم، چاپ اول، ۱۳۹۸ ق.

۱۴. ثواب الاعمال و عقاب الاعمال / ابن بابویه، محمد بن علی، دار الشریف الرضی للنشر، قم، چاپ دوم، ۱۴۰۶ ق.

۱۵. جامع الاخبار (للشعیری) / محمد بن محمد شعیری،مطبعه حیدریه، نجف، چاپ اول.

۱۶. جمال الاسبوع بکمال العمل المشروع / ابن طاووس، علی بن موسی، دار الرضی، قم، چاپ اول، ۱۳۳۰ ش.

۱۷. حکایت های حج / فاطمه عسگری، مرکز پژوهش های صدا و سیما، قم، چاپ اول، ۱۳۹۰ ش.

۱۸. حلیه الأبرار فی احوال محمد و اله الاطهار علیهم السلام /بحرانی، سید هاشم بن سلیمان، مؤسسه المعارف

الاسلامیه، قم، چاپ اول، ۱۴۱۱ ق.

۱۹. الخصال / ابن بابویه، محمد بن علی، جامعه مدرسین، قم، چاپ دوم، ۱۳۶۲ ش.

۲۰.خلاصه الاذکار / فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی،زایر، قم، ۱۳۸۶ ش،

۲۱. دار السلام / محدث نوری، میرزا حسین.

۲۲. الدعوات (للراوندی) / قطب الدین راوندی، سعید بن هبه الله، انتشارات مدرسه امام مهدی علیه السلام، قم، چاپ اول،

۱۴۰۷ق.

۲۳.دلائل الصدق لنهج الحق / مظفر نجفی، محمد حسن،مؤسسه آل البیت علیه السلام، قم، چاپ اول، ۱۴۲۲ ق.

۲۴. روضه الواعظین و تبصره المتعظین / فتال نیشابوری،محمد بن احمد، انتشارات رضی، قم، چاپ اول، ۱۳۷۵ ق.

۲۵.. الروضه فی فضائل امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام/ابن شاذان قمی، ابوالفضل شاذان بن جبرئیل، مکتبه الامین،

قم، ۱۴۲۳ ق.

۲۶.شرح نهج البلاغه لابن ابی الحدید / ابن ابی الحدید،عبد الحمید بن هبه الله، مکتبه آیت الله المرعشی النجفی،قم، چاپ اول، ۱۴۰۴ ق.

۲۷. شرح و فضائل صلوات / احمد بن محمد الحسینی اردکانی، شرکت انتشارات میقات، تهران، چاپ پنجم،

ص: ۱۵۴

۱۳۷۸ ش؛

۲۸. الصراط المستقیم الی مستحقی التقدیم / عاملی نباطی، علی بن محمد بن علی بن محمد بن یونس، المکتبه الحیدریه،نجف، چاپ اول، ۱۳۸۴ ق.

۲۹. عده الداعی و نجاح الساعی / ابن فهد حلی، احمد بن محمد، دار الکتب الاسلامی، چاپ اول، ۱۴۰۷ ق.

۳۰. العروه الوثقی / السید محمد کاظم الطباطبایی الیزدی،مکتب وکلاء الامام الخمینی رحمه الله، بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۰ق - ۱۹۹۰ م.

۳۱. علل الشرایع / ابن بابویه، محمد بن علی، کتاب فروشی داوری، قم، چاپ اول، ۱۳۸۵ ش.

۳۲. عنوان الکلام / ملا محمد باقر فشارکی، کتاب فروشی اسلامیه، تهران.

۳۳.عوالم العلوم و المعارف و الاحوال / بحرانی اصفهانی،عبدالله بن نورالله، مؤسسه الامام المهدی علیه السلام، قم، چاپ دوم، ۱۳۸۲ ش.

۳۴.عوالی اللئالی العزیزیه فی الأحادیث الدینیه / ابن ابی جمهور، محمد بن زین الدین، دار سید الشهداء للنشر، قم،چاپ اول، ۱۴۰۵ ق.

۳۵. عیون اخبار الرضا علیه السلام / ابن بابویه، محمد بن علی، نشرجهان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸ ق.

ص: ۱۵۵

۳۶. الفقه المنسوب الی الامام الرضا علیه السلام / مؤسسه آل البیت علیهم السلام،مشهد، چاپ اول، ۱۴۰۶ ق.

۳۷.فلاح السائل و نجاح المسائل / ابن طاووس، علی بن موسی، بوستان کتاب، قم، چاپ اول، ۱۴۰۶ ق.

۳۸.قرب الاسناد / حمیری، عبدالله بن جعفر، مؤسسه آل البیت علیهم السلام، چاپ اول، ۱۴۱۳ ق

۳۹.الکافی / کلینی، محمد بن یعقوب بن اسحاق، دار الکتب الاسلامیه، تهران، چاپ چهارم، ۱۴۰۷ ق.

۴۰. کتاب ملائکه / حاج ملا اسماعیل سبزواری، انتشارات اسلامیه، تهران، چاپ دوم، ۱۳۷۷ ش.

۴۱. کشف الغمه فی معرفه الأئمه علیهم السلام / اربلی، علی بن عیسی،بنی هاشم، تبریز، چاپ اول، ۱۳۸۱ ش.

۴۲. کشف الیقین فی فضائل امیرالمؤمنین علیه السلام / علامه حلی،حسن بن یوسف بن مطهر، وزارت ارشاد، تهران، چاپ اول، ۱۴۱۱ق.

۴۳. مجموعه ورام / ورام بن ابی فراس، مسعود بن عیسی،مکتبه فقیه، قم، چاپ اول، ۱۴۱۰ ق.

۴۴. المحاسن / احمد بن محمد بن خالد برقی، دارالکتب الاسلامیه، قم، چاپ دوم، ۱۳۷۱ ش.

۴۵.مرآه العقول فی شرح الاخبار آل الرسول / محمد باقر بن محمد تقی مجلسی، دار الکتب الاسلامیه، تهران، چاپ

دوم، ۱۴۰۴ق.

۴۶. مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل / نوری، حسین بن محمد تقی، مؤسسه آل البیت علیهم السلام، قم، چاپ اول، ۱۴۰۸ق.

۴۷. مشارق انوار الیقین فی اسرار امیر المؤمنین علیه السلام / حافظ برسی، رجب بن محمد، اعلمی، بیروت، چاپ اول، ۱۴۲۲ ق.

۴۸. مصباح المتهجد و سلاح المتعبد / طوسی، محمدبن الحسن، مؤسسه فقه الشیعه، بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۱ ق.

۴۹.معانی الاخبار / ابن بابویه، محمد بن علی، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ اول، ۱۴۰۳ ق.

۵۰. مفاتیح الجنان / حاج شیخ عباس قمی، چاپ و نشر قدسیان، قم، چاپ اول، ۱۳۸۹ ش.

۵۱. مفتاح الفلاح / شیخ بهایی، محمد بن حسین، نشردارالاضواء، بیروت، چاپ اول، ۱۴۰۵ ق.

۵۲. مکاتیب الرسول صلی الله علیه وآله وسلم / احمدی میانجی، علی، دار الحدیث،قم، چاپ اول، ۱۴۱۹ ق.

۵۳. مکارم الاخلاق / طبرسی، حسن بن فضل، شریف رضی،قم، چاپ چهارم، ۱۴۱۲ ق.

۵۴. من لا یحضره الفقیه / ابن بابویه، محمد بن علی، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ دوم، ۱۴۱۳ ق.

۵۵. المناقب (للعلوی) / علوی، محمد بن علی بن الحسین،

دلیل ما، قم، چاپ اول، ۱۴۲۸ ق.

۵۶. منیه المرید / شهید ثانی، زین الدین بن علی، مکتب الاعلام الاسلامی، قم، چاپ اول، ۱۴۰۹ ق.

۵۷. میزان الحکمه / محمد الری شهری، دار الحدیث، قم،چاپ اول، ۱۳۷۵ ش.

۵۸. النوادر (للراوندی) راوندی کاشانی، فضل الله بن علی،دار الکتب، قم، چاپ اول.

۵۹. نهج البلاغه / شریف الرضی، محمد بن حسین، هجرت،قم، چاپ اول، ۱۴۱۴ ق.

۶۰. وسائل الشیعه / شیخ حر عاملی، محمدبن حسن، مؤسسه آل البیت علیهم السلام، قم، چاپ اول، ۱۴۰۹ق.

۶۱. هـدایه الامه الی احکـام الائمه علیهم السـلام / شـیخ حر عاملی،محمـدبن حسن، آسـتانه الرضویه المقـدسه، مجمع البحوث الاسلامیه، مشهد، چاپ اول، ۱۴۱۴ ق.

ص: ۱۵۸

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که مـا را در دستیـابی به این هـدف یـاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادنـد تقـدیر و تشـکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصـفهان -خیابان عبـدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شـهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹